

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU22

Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse om verksamheten i Internationella valutafonden (IMF), Världsbanksgruppen och regionala utvecklings- och investeringsbanker 2019 och 2020 till handlingarna. Covid-19-pandemin och dess ekonomiska konsekvenser har i hög grad präglat verksamheten i institutionerna. Krisen har inneburit en kraftig ökning av institutionernas totala finansiella insatser under det senaste året, och det är sannolikt att åren framöver kommer att präglas av hur institutionerna kan bistå sina medlemsländer i återhämtningen efter pandemin. Skrivelsen behandlar institutionernas arbete med frågor som rör finansiell stabilitet samt deras insatser och resurssituation. Vidare behandlas frågor som rör medlemsstaternas inflytande i och styrning av institutionerna samt institutionernas arbete med jämställdhet, miljö, klimat och energi. Skrivelsen innehåller även bedömningar av internationell ekonomisk och finansiell utveckling. Av skrivelsen framgår också regeringens prioriteringar för institutionernas verksamhet.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår samtliga här behandlade motionsyrkanden om finansmarknadsfrågor från allmänna motionstiden 2020/21. Motionerna handlar bl.a. om amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning. Utskottet hänvisar här bl.a. till att regeringen nyligen gett Finansinspektionen i uppdrag att samlat utvärdera amorteringskraven, bolånetaket och andra makrotillsynsåtgärder. Motionerna behandlar också struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden, kontanthantering och betaltjänster, vissa försäkringsrelaterade frågor, penningtvätt och finansiering av terrorism samt kreditupplysning, betalningsanmärkningar och inkassoverksamhet.

Den 2 februari 2021 anordnade finansutskottet en öppen utfrågning om finansiell stabilitet och risker i kölvattnet efter covid-19-pandemin. I utfrågningen medverkade finansmarknadsminister Per Bolund, riksbankschef

Stefan Ingves, Finansinspektionens generaldirektör Erik Thedéen och riksgäldsdirektör Hans Lindblad. Uppteckningar från utfrågningen ingår som en bilaga i betänkandet.

I betänkandet finns 16 reservationer (M, SD, C, V, KD och L).

Behandlade förslag

Skrivelse 2020/21:76 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen och regionala utvecklings- och investeringsbanker 2019 och 2020.

Ett åttiotal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden hösten 2020.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	9
Verksamheten i IMF, Världsbanksgruppen och regionala utvecklings- och investeringsbanker 2019 och 2020	9
Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning.....	18
Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden.....	25
Kontanthantering och betaltjänster	32
Vissa försäkringsrelaterade frågor.....	35
Penningtvätt och finansiering av terrorism.....	36
Kreditupplysning, betalningsanmärkningar och inkassoverksamhet	39
Reservationer	43
1. Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning, punkt 2 (M).....	43
2. Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning, punkt 2 (SD)	44
3. Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning, punkt 2 (C).....	46
4. Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning, punkt 2 (KD).....	47
5. Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning, punkt 2 (L).....	48
6. Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden, punkt 3 (M).....	49
7. Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden, punkt 3 (SD)	51
8. Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden, punkt 3 (C)	52
9. Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden, punkt 3 (V)	53
10. Kontanthantering och betaltjänster, punkt 4 (C).....	55
11. Kontanthantering och betaltjänster, punkt 4 (V).....	56
12. Penningtvätt och finansiering av terrorism, punkt 6 (SD)	57
13. Penningtvätt och finansiering av terrorism, punkt 6 (KD).....	58
14. Penningtvätt och finansiering av terrorism, punkt 6 (L).....	58
15. Kreditupplysning, betalningsanmärkningar och inkassoverksamhet, punkt 7 (SD).....	59
16. Kreditupplysning, betalningsanmärkningar och inkassoverksamhet, punkt 7 (KD)	60
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	62
Skrivelsen.....	62
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	62
<i>Bilaga 2</i>	
Öppen utfrågning om finansiell stabilitet den 2 februari 2021	71

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Verksamheten i IMF, Världsbanksgruppen och regionala utvecklings- och investeringsbanker 2019 och 2020

Riksdagen lägger skrivelse 2020/21:76 till handlingarna.

2. Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:552 av Dennis Dioukarev (SD),

2020/21:569 av Patrik Jönsson (SD),

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10–13,

2020/21:1317 av Sten Bergheden (M),

2020/21:1318 av Betty Malmberg (M),

2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 21 och 22,

2020/21:1753 av Louise Meijer (M) yrkande 2,

2020/21:2669 av Malin Danielsson (L),

2020/21:2904 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 1,

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 7,

2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 32 och 33,

2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 8 och 10,

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 3, 4 och 16,

2020/21:3414 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och

2020/21:3428 av Mats Persson m.fl. (L).

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (KD)

Reservation 5 (L)

3. Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:180 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 6–8,

2020/21:299 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 7,

2020/21:903 av Per Åsling (C) yrkande 3,

2020/21:1023 av Per Åsling och Anders Åkesson (båda C) yrkandena 1–3,

2020/21:1026 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 5–7,

2020/21:1397 av Sten Bergheden (M),

2020/21:1589 av Patrik Engström m.fl. (S),

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 18,

2020/21:1669 av Ida Karkiainen m.fl. (S),
2020/21:1691 av Ida Drougge (M),
2020/21:2319 av Boriana Åberg (M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:2420 av Azadeh Rojhan Gustafsson m.fl. (S),
2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2,
2020/21:2947 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 9 och
2020/21:3483 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (C)

Reservation 9 (V)

4. Kontanthantering och betaltjänster

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:180 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 4 och 5,
2020/21:284 av Linda Lindberg och Carina Ståhl Herrstedt (båda SD),
2020/21:932 av Roland Utbult (KD),
2020/21:1395 av Sten Bergheden (M),
2020/21:1536 av Saila Quicklund (M),
2020/21:1987 av Lotta Finstorp (M),
2020/21:1995 av Anna Wallentheim (S),
2020/21:2665 av Nina Lundström (L),
2020/21:2921 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 20,
2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 1 och
2020/21:3146 av Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Reservation 10 (C)

Reservation 11 (V)

5. Vissa försäkringsrelaterade frågor

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1399 av Marléne Lund Kopparklint och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:1848 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 2 och
2020/21:2541 av Per Åsling och Helena Lindahl (båda C).

6. Penningtvätt och finansiering av terrorism

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:469 av Mikael Larsson (C),
2020/21:1106 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2020/21:1613 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 3,
2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 41,
2020/21:3069 av Karolina Skog m.fl. (MP) yrkande 5 och
2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 48.

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (KD)

Reservation 14 (L)

7. Kreditupplysning, betalningsanmärkningar och inkassoverksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 9,

2020/21:1561 av Mats Green (M),

2020/21:3149 av Ann-Christine From Utterstedt (SD) och

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 57.

Reservation 15 (SD)

Reservation 16 (KD)

Stockholm den 11 mars 2021

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Adnan Dibrani (S), Ulla Andersson (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Karolina Skog (MP), Mattias Karlsson i Luleå (M), Sofia Westergren (M) och Rickard Nordin (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas inledningsvis regeringens skrivelse om verksamheten i IMF, Världsbanksgruppen och regionala utvecklings- och investeringsbanker 2019 och 2020 (skr. 2020/21:76). De regionala utvecklings- och investeringsbanker som behandlas är Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD), Europeiska investeringsbanken (EIB), Nordiska investeringsbanken (NIB) och Asiatiska banken för infrastrukturinvesteringar (AIIB). Skrivelsen behandlar institutionernas arbete med frågor som rör finansiell stabilitet samt deras insatser och resurssituation. Vidare behandlas frågor som rör medlemsstaternas inflytande i och styrning av institutionerna samt institutionernas arbete med jämställdhet, miljö, klimat och energi. Skrivelsen innehåller även bedömningar av internationell ekonomisk och finansiell utveckling. Av skrivelsen framgår också regeringens prioriteringar för institutionernas verksamhet.

Skrivelsen, som är den fjärde i ordningen, har tagits fram som svar på ett tillkännagivande från riksdagen om behovet av en regelbunden skrivelse i vilken regeringen redovisar arbetet med frågor som rör finansiell stabilitet inom IMF och andra internationella finansiella institutioner där Sverige är medlem (se bet. 2016/17:FiU22 punkt 1, rskr. 2016/17:186). Regeringen redogör vartannat år för arbetet inom IMF och vartannat år för arbetet inom såväl IMF som andra internationella finansiella institutioner.

Därefter behandlas tematiskt ett åttiofem motionsyrkanden om finansmarknadsfrågor från allmänna motionstiden hösten 2020. Motionerna handlar om amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning, struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden, kontanthantering och betaltjänster, vissa försäkringsrelaterade frågor, penningtvätt och finansiering av terrorism samt kreditupplysning, betalningsanmärkningar och inkassoverksamhet. Samtliga motionsförslag är i form av tillkännagivanden till regeringen.

En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1.

Den årliga öppna utfrågningen med Finansiella stabilitetsrådet

Finansutskottet anordnar sedan några år tillbaka en årlig öppen utfrågning om finansiell stabilitet med Finansiella stabilitetsrådet, där företrädare för Finansinspektionen, Riksbanken, Riksgäldskontoret och regeringen ingår. Årets utfrågning hölls den 2 februari 2021 och handlade om finansiell stabilitet och risker i kölvattnet efter covid-19-pandemin. I utfrågningen medverkade finansmarknadsminister Per Bolund, riksbankschef Stefan Ingves, Finansinspektionens generaldirektör Erik Thedéen och riksgäldsdirektör Hans Lindblad. Stenografiska uppteckningar från utfrågningen finns i bilaga 2.

Utfrågningen publiceras även som en fristående publikation i rapportserien Rapporter från riksdagen (2020/21:RFR8).

Finansiella stabilitetsrådet träffas i normalfallet två gånger per år, senast i december 2020. Under våren 2020 hade rådet tre extrainsatta möten till följd av krisen med anledning av covid-19. Av protokollen från stabilitetsrådets möten framgår rådets diskussion om stabilitetsläget. Protokollen publiceras senast två veckor efter mötet på rådets webbplats¹.

Både Riksbanken och Finansinspektionen publicerar två stabilitetsrapporter per år. Riksbankens senaste rapport publicerades den 11 november 2020 (Finansiell stabilitet 2020:2). Finansinspektionens senaste stabilitetsrapport publicerades den 25 november 2020 (Stabiliteten i det finansiella systemet). Riksgäldskontoret publicerar ingen särskild stabilitetsrapport, men prognoser och riskbedömningar för finansmarknaderna finns i statsupplåningsrapporterna som publiceras tre gånger per år, den senaste den 24 februari 2021 (Statsupplåning – prognos och analys 2021:1).

¹ Se <https://www.sou.gov.se/finansiella-stabilitetsradet>.

Utskottets överväganden

Verksamheten i IMF, Världsbanksgruppen och regionala utvecklings- och investeringsbanker 2019 och 2020

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse om verksamheten i IMF, Världsbanksgruppen och regionala utvecklings- och investeringsbanker 2019 och 2020 till handlingarna. Covid-19-pandemin och dess ekonomiska konsekvenser har i hög grad präglat verksamheten i institutionerna. Krisen har inneburit en kraftig ökning av institutionernas totala finansiella insatser under det senaste året, och det är sannolikt att åren framöver kommer att präglas av hur institutionerna kan bistå sina medlemsländer i återhämtningen efter pandemin. Skrivelsen behandlar institutionernas arbete med frågor som rör finansiell stabilitet samt deras insatser och resurssituation. Vidare behandlas frågor som rör medlemsstaternas inflytande i och styrning av institutionerna samt institutionernas arbete med jämställdhet, miljö, klimat och energi. Skrivelsen innehåller även bedömningar av internationell ekonomisk och finansiell utveckling. Av skrivelsen framgår också regeringens prioriteringar för institutionernas verksamhet.

Skrivelsen

I skrivelsen redovisar regeringen verksamheten 2019 och 2020 i Internationella valutafonden (IMF), Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD), Europeiska investeringsbanken (EIB), Nordiska investeringsbanken (NIB), Asiatiska banken för infrastrukturinvesteringar (AIIB) samt Världsbanksgruppen, bestående av Internationella banken för återuppbyggnad och utveckling (IBRD), Internationella utvecklingsfonden (Ida), Internationella finansieringsbolaget (IFC) och Multilaterala investeringsgarantiorganet (Miga). Skrivelsen behandlar institutionernas arbete med finansiell och monetär stabilitet, bedömningar av den ekonomiska och finansiella utvecklingen samt frågor som rör institutionernas insatser och resurssituation. Vidare behandlas jämställdhet, miljö-, klimat- och energifrågor, styrnings- och inflytandefrågor samt andra frågor som är viktiga för institutionerna. I en bilaga till skrivelsen finns en detaljerad beskrivning av respektive institutions verksamhet, styrningsstruktur, finansiell information, Sveriges ägarandel m.m.

Den ekonomiska och finansiella utvecklingen globalt och i Sverige

Enligt IMF blir tillväxten i världsekonomin starkt negativ 2020 (–4,4 procent)². En än värre ekonomisk nedgång har enligt IMF förhindrats av de omfattande finans- och penningpolitiska åtgärder som vidtagits. Efter en ökad turbulens under våren 2020 stabiliserades de finansiella marknaderna. Policyåtgärder i olika länder har bidragit till att kreditgivningen i ekonomin har kunnat upprätthållas. IMF lyfter flera risker för den finansiella stabiliteten i vissa länder. Den ökade offentliga och privata skuldsättningen utgör en sådan risk. IMF bedömer att banksystemet som helhet var välkapitaliserat innan spridningen av covid-19. Kapitalbuffertar har bidragit till att bankerna är bättre rustade och banksystemen mer motståndskraftiga än vid den globala finanskrisen. Samtidigt finns det banker som riskerar att bryta mot kapitalkraven om ekonomin utvecklas mer negativt än enligt IMF:s huvudscenario. IMF bedömer också att andra finansinstitut som t.ex. fondförvaltare är särskilt sårbara, vilket var fallet även innan krisen. IMF förutspår att tillväxten i euroområdet blir kraftigt negativ 2020 och positiv 2021. Sveriges BNP-tillväxt väntas utvecklas relativt sett bättre än euroområdets om man ser till 2020 och 2021 sammantaget. IMF konstaterar att Sverige inte har infört lika strikta restriktioner som många andra länder, men att rörligheten och den ekonomiska aktiviteten, till följd av frivillig fysisk distansering, ändå minskat ungefär lika mycket som i jämförbara länder. IMF räknar vidare med en kraftig försvagning av Sveriges offentliga finanser för 2020, men därefter en förhållandevis snabb återhämtning.

Policy- och analysarbete för finansiell och monetär stabilitet

Spridningen av covid-19 har medfört stora osäkerheter för den globala ekonomiska utvecklingen. De internationella finansiella institutionernas insatser bidrar till att minska krisens ekonomiska effekter och stärka den finansiella stabiliteten. Institutionernas arbete för finansiell och monetär stabilitet kan ses som bidrag till genomförandet av Agenda 2030, FN:s globala mål för hållbar utveckling, och i synnerhet mål 17 om genomförande och globalt partnerskap och mål 8 om ekonomisk tillväxt. Arbetet bidrar även till riksdagens mål för finansmarknadsområdet om ett stabilt finansiellt system.

På skuldområdet avslutades under 2020 översyner av Världsbankens och IMF:s gemensamma skuldållbarhetsramverk. IMF ser även över behovet av policyförändringar för att främja snabba och omfattande skuldomförhandlingar. IMF är den av institutionerna som har störst fokus på åtgärder som främjar finansiell stabilitet. Med 190 medlemsländer, finansiella stöd till länder med betalningsbalansproblem, global ekonomisk övervakning och teknisk assistans, är IMF en central institution för att förebygga finansiella kriser samt för att återställa stabilitet och motverka spridningseffekter. En

² Den prognos från IMF som redogörs för i skrivelsen är från oktober 2020. Enligt en uppdaterad prognos från januari 2021 bedömer IMF att BNP-tillväxten i världsekonomin 2020 blir –3,5 procent.

pågående översyn av IMF:s övervakningsarbete ska beakta erfarenheterna från krisen samt bidra till kommande diskussioner om institutionens syn på liberalisering och styrning av kapitalflöden. I mars 2020 publicerade IMF en webbplats till vilken medlemsländerna löpande rapporterar in sina finans- och penningpolitiska åtgärder med anledning av spridningen covid-19. Det pågår även ett arbete för att integrera klimataspekter i övervakningsarbetet.

Regeringens prioriteringar: Regeringen anser att IMF fyller en viktig funktion genom att institutionen, med en hög grad av integritet och oberoende, utvärderar och lämnar rekommendationer om den ekonomiska och finansiella utvecklingen för såväl enskilda länder som på global nivå. Regeringen anser att det är viktigt att IMF ständigt anpassar sin verksamhet och kompetens till förändringar och utmaningar i världsekonomin. Institutionen bör exempelvis på ett strukturerat sätt integrera klimatförändringarnas påverkan på ekonomisk utveckling och finansiell stabilitet i sitt arbete, samt bidra med analyser för hur länder kan anpassa sig till klimatförändringar och minska sina utsläpp av växthusgaser på ett kostnadseffektivt sätt.

Institutionernas finansiella insatser

Institutionernas finansiella insatser varierar, men samtliga syftar till att främja en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling, med direkt eller indirekt påverkan på den finansiella stabiliteten. Institutionernas totala finansiella insatser har ökat med drygt 50 procent under krisen.

IMF beslutade om nya insatser till mer än hälften av medlemsländerna under 2020. Besluten innebär att ca 884 miljarder kronor har eller kan komma att betalas ut via IMF:s olika faciliteter, vilket kan jämföras med 622 miljarder kronor 2019. Nödlånen har varit förhållandevis små och med förmånligare villkor än IMF:s reguljära utlåning. IMF har även beslutat om reguljära lån till Egypten och Ukraina och om kreditinstrument till Colombia, Chile och Peru. Om den ekonomiska nedgången blir mer utdragen kan efterfrågan på lån från IMF öka. Behovet av bidrag från IMF:s katastroffond (Catastrophe Containment and Relief Trust, CCRT) har ökat kraftigt med anledning av pandemin. IMF har bitt finansiellt starka medlemsländer att bidra med finansiering för att täcka det ökade behovet av lån och skuldlättnader. Riksdagen beslutade i juni 2020 (bet. 2019/20:FiU57, rskr. 2019/20:347) att medge Riksbanken att ingå ett avtal om en kredit till IMF på motsvarande ca 6,9 miljarder kronor för IMF:s fond som riktar sig till låginkomstländer (Poverty Reduction and Growth Trust, PRGT). Därutöver har Sverige via biståndsbudgeten lämnat vissa bidrag till IMF:s katastroffond.

Världsbanksgruppens utbud av finansiella instrument och rådgivningstjänster har ställts till förfogande för pandemiåtgärder, med en uppskattad finansiell stödkapacitet om totalt ca 1 300 miljarder kronor fr.o.m. april 2020 t.o.m. juni 2021.

EIB utfärdade nya lån och garantier som uppgick till ca 630 miljarder kronor under 2019 och ca 660 miljarder kronor 2020. Under våren 2020

genomförde EIB-gruppen, dvs. EIB och Europeiska investeringsfonden (EIF), även ett antal omprioriteringar för att snabbt kunna stötta företag som drabbats av krisen. Vidare etablerade EIB i juli 2020 en garantifond om upp till 251 miljarder kronor med målsättningen att möjliggöra upp till 2 000 miljarder kronor i stöd till framför allt små och medelstora företag i EU som drabbats av krisen. Riksdagen godkände Sveriges medverkan i fonden i juni 2020 (prop. 2019/20:181, bet. 2019/20:FiU61, rskr. 2019/20:352).

EBRD har angett att samtliga lån och garantier för 2020 och 2021 kommer att behöva stötta verksamhetsländer och företag som drabbats till följd av pandemin. De totala insatserna under dessa år beräknas uppgå till 211 miljarder kronor.

NIB utökade sin utlåning under 2020 för att motverka den ekonomiska krisen till ca 60 miljarder kronor, att jämföras med ca 33 miljarder kronor 2019.

AIIB hade t.o.m. utgången av 2020 beviljat lån motsvarande ca 147 miljarder kronor. Utlåningen är i huvudsak koncentrerad till energi-, finans- och transportsektorerna. För att bidra till att hantera krisen orsakad av pandemin skapades en särskild krisfacilitet under våren 2020 om upp till 106 miljarder kronor.

Regeringens prioriteringar: Regeringen välkomnar att institutionerna generellt har agerat snabbt och anpassat verksamheterna för att bistå medlemsländerna att hantera effekterna av covid-19. Det är viktigt att institutionernas insatser, inom ramen för deras mandat, bidrar till en hållbar och inkluderande återhämtning från pandemin i linje med Parisavtalet och de globala målen för hållbar utveckling. Regeringen anser att institutionerna bör ha ett långsiktigt perspektiv i sin resursanvändning, eftersom medlemsländerna kommer att behöva stöd att hantera effekterna av spridningen av covid-19 under en längre tid. Institutionerna bör därför genomföra insatser utifrån en behovsprövning, så att resurserna används där de gör störst nytta, utifrån respektive institutions mandat.

Institutionernas resurssituation

IMF:s permanenta resurser består av s.k. kvotresurser och de temporära resurserna av lån i form av de s.k. nya lånearrangemangen (NAB) och bilaterala lån från vissa medlemsländer. IMF:s styrelse beslutade i mars 2020 om en fördubbling av NAB, och en motsvarande minskning av de bilaterala lånen. IMF:s resurser väntas bibehållas på nuvarande nivå om ca 12 000 miljarder kronor t.o.m. 2023. Riksdagen godkände i oktober 2020 Riksbankens framställan som innebär att NAB fördubblas och bilaterala lån justeras ned (bet. 2020/21:FiU31, rskr. 2020/21:21). Det medför totalt sett att Sveriges frivilliga åtagande till IMF:s utlåning sjunker något.

Världsbanksgruppens resurser har förstärkts de senaste åren. Kapitalhöjningar har beslutats för IDA, IBRD och IFC. De svenska bidragen till dessa organisationer finansieras inom biståndsramen.

För att EIB skulle kunna upprätthålla sin utlåningsvolym vid Storbritanniens utträde ur EU i mars 2019 genomfördes en kapitalhöjning. Riksdagen godkände Sveriges medverkan i höjningen i mars 2019 (prop. 2018/19:46, bet. 2018/19:FiU33, rskr. 2018/19:148). För att kunna utöka ambitionerna inom områdena miljö, klimat och digitalisering presenterade EIB i november 2020 förslag om en kapitalhöjning. Vid en översyn av kapitalsituationen i AIIB 2020 gjordes bedömningen att institutionen har tillräckligt med kapital. NIB införde under 2020 ett riskbaserat ramverk för att säkerställa att institutionen med befintliga resurser ska kunna fortsätta att möta behoven av investeringar för att främja klimat och produktivitet. Riksdagen godkände stadgeändringarna i NIB efter förslag i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:FiU1, rskr. 2019/20:59).

Regeringens prioriteringar: Regeringen anser att institutionerna ska ha tillräckliga resurser för att även i ekonomiskt och finansiellt turbulenta perioder kunna bidra till finansiell stabilitet och ekonomisk utveckling i medlemsländerna. I första hand bör detta enligt regeringen åstadkommas genom att institutionerna har finansiellt hållbara utlåningsvolymerna, och inte genom regelbundna kapitaltillskott från medlemsländerna. De internationella finansiella institutionernas insatser ska ha ett mervärde jämfört med privata aktörer. Risknivåerna i institutionernas verksamhet bör vara förenliga med kreditbetyg som möjliggör en upplåning med förmånliga villkor på den internationella kapitalmarknaden.

Förändringar i institutionernas låneramverk

Under våren 2020 beslutade IMF om ett nytt låneinstrument, Short-term Liquidity Line (SLL). SLL är ett förebyggande instrument och riktar sig till länder med betalningsbalansproblem som beror på volatilitet på internationella finansmarknader. Av skrivelsen framgår att det ännu inte kommit in några ansökningar om lån från SLL. Det beslutades också att tillfälligt öka hur mycket medlemsländer årligen får låna från nödlånsfaciliteter och från IMF:s ordinarie verksamhet. I Världsbanksgruppen har inga större förändringar av låneramverken skett under redovisningsperioden. EIB:s styrelse beslutade i mars 2020 om ett antal tillfälliga revideringar i dess låneramverk för att möta företags ökade finansieringsbehov till följd av pandemin. EBRD:s verksamhetsplan för 2016–2020 innebär att institutionen ska fokusera på de sektorer där den har ett tydligt mervärde, bl.a. gröna investeringar, infrastruktur och främjande av små och medelstora företag. En utvidgning av NIB:s låneramverk genomfördes under 2020. Utöver att tillhandahålla lån och garantier finns det nu även en möjlighet för institutionen att investera i aktiekapital, exempelvis inom gröna näringar i medlemsländerna. AIIB inrättade under våren 2020 en särskild krisfacilitet för att hantera krisen orsakad av spridningen av covid-19. Prioriterade områden enligt AIIB:s nyligen antagna strategiska plan är bl.a. investeringar i grön infrastruktur,

gränsöverskridande infrastrukturinvesteringar samt mobilisering av privat kapital.

Regeringens prioriteringar: Regeringen välkomnar att institutionerna kontinuerligt och vid behov ser över sina låneformer och låneramverk, och gör lämpliga förändringar utifrån sina mandat och aktuella utmaningar, t.ex. spridningen av covid-19. Det är enligt regeringen viktigt att institutionerna ställer adekvata krav i samband med sina insatser samt att kraven är utformade utifrån enskilda låntagares förutsättningar och stöder verksamhetsländernas ägarskap över sin egen utveckling. I arbetet med att ta fram strategier för internationella finansiella institutioner verkar regeringen bl.a. för ambitiösa åtaganden om miljömässig och social hållbarhet, inklusive jämställdhet, i linje med institutionernas mandat, samt för tydliga ramverk för resultatuppföljning i syfte att säkerställa ett effektivt resursutnyttjande.

Jämställdhet

I skrivelsen redogörs för institutionernas arbete för jämställdhet. Exempelvis har IMF under 2019 och 2020 publicerat studier om jämställd finanspolitik och framhåller bl.a. vikten av att den potentiella arbetskraften används fullt ut och att kvinnors arbetskraftsdeltagande ökar.

Regeringens prioriteringar: Regeringen är pådrivande för att inkluderande tillväxt och jämställdhet ska främjas i institutionernas arbete, i linje med deras mandat, exempelvis genom antagandet av ambitiösa strategier och mål på området. Effekterna av spridningen av covid-19 har haft en negativ inverkan på såväl jämlikhet som jämställdhet i många länder, och det är enligt regeringen viktigt att institutionerna, när det är relevant, utvärderar dessa effekter och bistår sina medlemsländer med att uppnå en inkluderande ekonomisk återhämtning. Regeringen anser även att det är viktigt att uppnå en jämnare könsfördelning i institutionernas styrelser och ledningar.

Institutionernas klimat- och energipolicyer

Miljö, klimat och energi är prioriterade frågor och Agenda 2030 och Parisavtalet har haft stor betydelse för institutionernas verksamhet. IMF har påbörjat ett arbete med att integrera klimatförändringars påverkan på makrofinansiell stabilitet i sin verksamhet. Världsbanksgruppen har sedan 2019 upphört finansiera produktion av olja och gas. Under 2020 utgjorde 29 procent av Världsbanksgruppens investeringar, eller 175 miljarder kronor, klimatrelaterade investeringar. EIB har som ambition att bli EU:s klimatbank, och ska fr.o.m. 2025 investera 50 procent av sin utlåningsvolym i klimatfinansiering. Också för EBRD och NIB gäller att en allt större andel av investeringsvolymerna är gröna. När det gäller AIIB pågår en översyn av ramverket och beslut väntas 2021.

Regeringens prioriteringar: Regeringen anser att institutionerna har en viktig roll i genomförandet av Parisavtalet samt i arbetet med att främja en miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling, stödja regioners och länders

energiförsörjning samt bidra till att uppfylla de internationella åtagandena om klimatfinansiering på 100 miljarder US-dollar årligen 2020–2025. Regeringen verkar för ambitiösa målsättningar på miljö- och klimatområdet för institutionerna, vilket inkluderar att avsevärt öka investeringar i förnybar energi, samtidigt som investeringar i fossil energi fasas ut. Regeringen verkar även för att institutionerna ska bistå sina medlemsländer med att åstadkomma en grön och miljömässigt hållbar ekonomisk återhämtning från den ekonomiska kris som orsakats av spridningen av covid-19.

Institutionernas bidrag till ett finansiellt system för hållbar utveckling

EBRD, EIB, NIB och Världsbanken emitterar gröna obligationer som 2019 tillsammans uppgick till ca 92 miljarder kronor. EBRD, EIB, IFC och NIB bidrar dessutom i det internationella arbetet med att ta fram riktlinjer för gröna obligationer. IMF emitterar inte obligationer, men erbjuder stöd genom att samarbeta med centralbanker och standardsättande organisationer för att främja grön finansiering och utvecklar även klimatrelaterade stresstester.

Regeringens prioriteringar: Regeringen välkomnar att institutionerna inom sina mandat verkar för en omställning av de globala finansiella flödena och finansmarknaden så att dessa bidrar till en hållbar utveckling. Institutionerna kan medverka till omställningen genom att sätta ambitiösa standarder för, samt genom att öka tillgången på, socialt och miljömässigt hållbara investeringsalternativ.

Inflytande och effektiv styrning

IMF:s femtonde kvotöversyn avslutades i januari 2020. Översynen resulterade inte i någon kvothöjning eller förändrad s.k. kvotformel. Det tidigare åtagandet från 2010 om att europeiska avancerade ekonomier ska minska sin representation i IMF:s exekutivstyrelse, till förmån för framväxande ekonomier och utvecklingsländer, slutfördes därmed inte heller under den femtonde kvotöversynen. Den 17 december 2020 valdes finansminister Magdalena Andersson till ordförande för Internationella monetära och finansiella kommittén (IMFC), IMF:s högsta policyskapande organ. IMFC sammanträder normalt två gånger per år i samband med IMF:s vår- och årsmöten.

I Världsbanksgruppen pågår för närvarande översyner av röst- och ägarandelarna i IBRD, IDA och IFC, som beräknas avslutas 2021.

I samband med kapitalhöjningen i EIB 2019 betalade Polen och Rumänien in ytterligare medel till EIB för att på så sätt öka sina ägarandelar och därmed inflytande. EBRD antog under 2019 uppdaterade policyer för god förvaltning och styrning samt under 2020 ett visseblåsarregelverk. Stadgeändringarna som genomfördes i NIB under 2020 innebär bl.a. att ett nytt riskbaserat ramverk för institutionens kapital- och likviditetshantering infördes. För AIIB stärktes under 2019 direktörsstyrelsens insyn i AIIB:s verksamhet, bl.a. genom

att en särskild enhet etablerades som ansvarar för projektutvärdering och arbetet mot bedrägeri och korruption.

Regeringens prioriteringar: Regeringen anser att det är angeläget att förhandlingar om medlemsländernas röststyrka och därmed inflytande sker inom ramen för institutionernas organ, så att alla medlemsländer ges möjlighet till insyn och inflytande. Regeringen stöder processer för att långsiktigt stärka låg- och medelinkomstländers inflytande som en följd av deras ökade andel i världsekonomin. Regeringen anser att det är viktigt att institutionernas styrning leder till tydliga prioriteringar och att verksamheterna inriktas på de områden där behoven är som störst och i de sektorer där respektive institution har ett tydligt mervärde. På så sätt kan verksamheterna bedrivas på ett effektivt sätt. Regeringen verkar generellt för kostnadseffektivitet och budgetrestriktivitet, t.ex. genom att motsätta sig omotiverade lönehöjningar för personal och ledning.

Viktiga framtida frågor i institutionerna

Institutionernas arbete kommer under de kommande åren att präglas av hur de kan bistå sina medlemsländer i återhämtningen från spridningen av covid-19 och dess konsekvenser. Detta innebär sannolikt en fortsatt hög efterfrågan på lån och investeringar från institutionerna.

IMF kommer framöver bl.a. att arbeta för en återhämtning från pandemin som främjar jämställdhet, jämlikhet och miljö och klimat. Åtgärder väntas vidtas för att ytterligare integrera dessa aspekter i IMF:s verksamhet och öka institutionens kompetens på dessa områden. Världsbanken ska de kommande åren stötta länder i återhämtningen i ett läge då pandemin väntas innebära att ett stort antal människor i låg- och medelinkomstländer tvingas tillbaka till fattigdom. För EIB innebär åren framöver ett stort fokus på miljö, klimat och digitalisering. För att EIB ska kunna genomföra fler och mer riskfyllda projekt på dessa områden får institutionen stöd från ett antal program i EU:s fleråriga budgetram 2021–2027. Genom Invest EU³ kommer t.ex. EIB bidra till att målen i Europeiska kommissionens gröna giv uppnås. EBRD kommer att fatta beslut om en eventuell framtida expansion av sin verksamhetsregion till Irak och Afrika (området söder om Sahara) under 2022 eller senare, vilket kan få en stor påverkan på institutionens verksamhet. Bakgrunden är bl.a. att systemet för utvecklingsfinansiering behöver effektiviseras.

Regeringens prioriteringar: Under kommande år är det mycket viktigt att institutionerna även fortsättningsvis kan bidra till finansiell stabilitet och ekonomisk utveckling, genom att stödja sina medlemsländer att uppnå en hållbar och inkluderande återhämtning från spridningen av covid-19. Regeringen bedömer att institutionerna bör vara väl rustade att möta utmaningar för den globala ekonomin, såsom den nuvarande pandemin. Vidare har institutionerna genom sin utlåning, mobilisering av resurser från

³ Invest EU-programmet ersätter fr.o.m. 2021 Europeiska fonden för strategiska investeringar.

privata aktörer, sin forskning samt sitt tekniska stöd, en fortsatt viktig roll i genomförandet av Agenda 2030 och Parisavtalet. Det är enligt regeringen angeläget att institutionerna fokuserar på de områden där de har expertis och ett tydligt mervärde att erbjuda, samt att de när det är möjligt samarbetar och koordinerar sina insatser med övriga berörda aktörer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att covid-19-pandemin och dess ekonomiska konsekvenser i hög grad har präglat verksamheten i de internationella finansiella institutionerna under det föregående året. Världsekonomin krympte kraftigt 2020 även om IMF:s bedömning är att en än värre ekonomisk nedgång förhindrats av de omfattande finans- och penningpolitiska åtgärder som vidtagits. Efter en ökad turbulens våren 2020 stabiliserades de finansiella marknaderna och kreditgivningen i ekonomin har kunnat upprätthållas. IMF:s bedömning är att banksystemet som helhet var välkapitaliserat innan spridningen av covid-19 och att kapitalbuffertar bidragit till att banksystemen är mer motståndskraftiga jämfört med hur det såg ut vid den globala finanskrisen. Men IMF lyfter också fram flera risker för den finansiella stabiliteten i vissa länder, däribland den ökade offentliga och privata skuldsättningen.

Den ekonomiska krisen i spåren av pandemin har inneburit en kraftig ökning av institutionernas totala finansiella insatser under det senaste året. Utskottet noterar exempelvis att IMF, som är den av institutionerna som har störst fokus på att främja finansiell stabilitet, beslutade om nya insatser till mer än hälften av medlemsländerna. Investeringsbanker som EIB, EBRD och NIB har både utökat sin utlåning och gjort omprioriteringar för att snabbt kunna stötta verksamhetsländer och företag som drabbats av krisen. Också de kommande åren innebär sannolikt en fortsatt hög efterfrågan på lån och investeringar och att institutionernas arbete kommer att präglas av hur de kan bistå sina medlemsländer i återhämtningen efter pandemin.

Det är som utskottet tidigare påpekat värdefullt att regeringens prioriteringar i förhållande till institutionernas arbete tydligt redovisas i skrivelsen. Inriktningen är bl.a. att institutionerna ska ha tillräckliga resurser för att i ekonomiskt och finansiellt turbulenta perioder kunna bidra till finansiell stabilitet och ekonomisk utveckling i medlemsländerna. Institutionerna bör enligt regeringen också kontinuerligt se över sina låneformer och låneramverk samt ställa adekvata krav i samband med sina insatser. Regeringen välkomnar att institutionerna inom sina mandat verkar för en omställning av de globala finansiella flödena och finansmarknaden så att dessa kan bidra till en hållbar utveckling. Institutionerna har också en viktig roll i genomförandet av Parisavtalet. Vidare stöder regeringen processer för att långsiktigt stärka låg- och medelinkomstländerns inflytande som en följd av deras ökade andel i världsekonomin. Det är enligt regeringen också angeläget att institutionerna fokuserar på de områden där de har expertis och ett tydligt

mervärde att erbjuda. Generellt verkar regeringen för kostnadseffektivitet och budgetrestriktivitet. Det är slutligen viktigt att institutionerna även fortsättningsvis kan bidra till finansiell stabilitet och ekonomisk utveckling, genom att stödja sina medlemsländer att uppnå en hållbar och inkluderande återhämtning från pandemin. Utskottet delar i allt väsentligt regeringens syn på vad som är prioriterat.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning. Utskottet hänvisar bl.a. till att regeringen nyligen gett Finansinspektionen i uppdrag att samlat utvärdera amorteringskraven, bolånetaket och andra makrotillsynsåtgärder samt att regeringen beslutat om en utredning som ska lämna förslag för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (KD) och 5 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 32 framhålls att regeringen omgående bör initiera utvärderingen av kreditrestriktioner som riksdagen lämnade ett tillkännagivande om våren 2020, och att utvärderingen bör genomföras av en oberoende aktör. Motionärerna anser även att bolånetaket bör höjas från 85 till 90 procent av bostadens värde samtidigt som ränteavdraget på blancolån tas bort (yrkande 33).

Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) förordar i kommittémotion 2020/21:1229 att det andra amorteringskravet bör avskaffas till dess att det konstaterats vara utformat på ett ändamålsenligt sätt (yrkande 8). Vidare anser motionärerna att möjligheten till ökad amorteringstakt utan att behöva betala ränteskillnadsersättning bör utredas (yrkande 10). Också ökad transparens vid betalning av ränteskillnadsersättning bör enligt motionärerna utredas (yrkande 11), liksom införandet av en generell rätt till byte av säkerhet vid bostadsflytt (yrkande 12). Även ett symmetrikrav vad gäller ränteskillnadsersättning, dvs. att låntagaren bör ha rätt till ersättning från banken vid en återbetalning av lån i förtid om räntorna har gått upp, bör enligt motionärerna utredas (yrkande 13).

Ola Johansson m.fl. (C) anser i kommittémotion 2020/21:3186 att det skärpta amorteringskravet bör utvärderas i syfte att pröva vilka effekterna skulle bli om det avskaffades (yrkande 8). Motionärerna anser även att ett

ändamålssparande för att möjliggöra bostadssparande enligt tysk modell bör utredas (yrkande 10). Givet att sparplanen följs innebär ett sådant sparande enligt motionärerna vetskap om att man inom en viss tid kommer att ha möjlighet att köpa en bostad.

Mats Persson m.fl. (L) förespråkar i kommittémotion 2020/21:3428 att hushållens regelbörda från makrotillsynsåtgärder skyndsamt bör lättas. Motionärerna anser bl.a. att åtgärderna slår mot unga förstagångsköpare och att hushållens känslighet för inkomstbortfall ökar. Därutöver innebär åtgärderna att rörligheten på bostadsmarknaden minskat och att efterfrågan på bostäder gått ned, vilket bidragit till minskat byggande.

I motion 2020/21:3414 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 förespråkar motionärerna en översyn av amorteringskravet. Motionärerna anser även att möjligheten att koppla amorteringskravet till ränteavdraget bör utredas (yrkande 2) liksom möjligheten att differentiera amorteringskravet utifrån låntagarens ålder (yrkande 3). Amorteringskravet bör vara lägre för yngre personer för att sedan trappas upp i takt med att låntagaren blir äldre.

I kommittémotion 2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 21 föreslås att fler möjligheter för finansiering av bostadsköp utreds. Motionärerna anser även att regeringen bör utreda en modell för bolån till unga vuxna (yrkande 22).

Larry Söder m.fl. (KD) förespråkar i kommittémotion 2020/21:3408 att kreditrestriktionerna på bostadsmarknaden ses över så att det blir möjligt för fler att efterfråga ett ägt boende (yrkande 3). Vidare menar motionärerna att en modell där ett amorteringskrav sätts på bankernas aggregerade bolåneportfölj i stället för på hushållen bör utredas (yrkande 4). Utöver det bör enligt motionärerna möjligheten att erbjuda startlån för förstagångsköpare utredas (yrkande 16).

Emma Hult m.fl. (MP) menar i kommittémotion 2020/21:3055 yrkande 7 att det bör införas ett grönt bosparkonto och ett särskilt startlån till förstagångsköpare för att underlätta för fler att komma in på den ägda bostadsmarknaden.

Louise Meijer (M) anser i motion 2020/21:1753 yrkande 2 att det bör utredas vilka lättnader som kan göras i bolånetaket, kreditprövningsreglerna och amorteringskraven gällande bolån för unga, för att de ska kunna köpa sin första bostad.

Att utreda möjligheten till startlån är även något som Dennis Dioukarev (SD) förespråkar i motion 2020/21:552 och Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) i motion 2020/21:2904 yrkande 1.

I motion 2020/21:2669 anser Malin Danielsson (L) att det skyndsamt bör tillsättas en utredning om hur ett modernt förvärvslån för förstagångsköpare kan utformas.

Sten Bergheden (M) menar i motion 2020/21:1317 att bolånerestriktionerna för seniorer bör lättas.

I motion 2020/21:569 förespråkar Patrik Jönsson (SD) att det utreds om det skulle vara möjligt att införa ett räntetak för effektiv ränta gentemot låntagare.

Betty Malmberg (M) anser i motion 2020/21:1318 att det snarast bör utarbetas ett externt register, uppdaterat i realtid, över låntagares totala skulder. På det sättet kan risken för överskuldsättning delvis motas, anser motionären.

Kompletterande information

Regelverket för makrotillsyn, amorteringskrav och bolånetak

I Sverige har Finansinspektionen som tillsynsmyndighet ansvar för de verktyg för makrotillsyn som kan aktualiseras inom ramen för det inom EU harmoniserade kapitaltäckningsregelverket och i övrigt. Finansinspektionen ska bl.a. övervaka, analysera, och vidta åtgärder för att motverka sårbarheter som uppstår i det finansiella systemet och som kan hota den finansiella eller den makroekonomiska stabiliteten. Stöd för verktyg för makrotillsyn finns i

- kapitaltäckningsregelverket, dvs. i tillsynsförordningen och kapitaltäckningsdirektivet och svensk lagstiftning som genomför kapitaltäckningsregelverket
- lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, förkortad LBF.

Sedan maj 2016 gäller ett amorteringskrav enligt 6 kap. 3 b § LBF. Enligt bestämmelsen ska kreditinstitut som lämnar bolån tillämpa återbetalningsvillkor som är förenliga med en sund amorteringskultur och motverkar alltför hög skuldsättning hos hushållen. Finansinspektionen har därefter meddelat föreskrifter om den närmare utformningen av amorteringskravet (FFFS 2016:16). Innan Finansinspektionen beslutar om ändringar i föreskrifterna om amorteringskrav krävs regeringens medgivande. Amorteringskravet enligt Finansinspektionens föreskrifter innebär att nya bolån med en belåningsgrad över 70 procent ska amorteras med minst 2 procent av det ursprungliga lånebeloppet varje år. Lån med under 70 procents belåningsgrad ska amorteras med minst 1 procent per år till dess att belåningsgraden är 50 procent. Ett skärpt amorteringskrav trädde i kraft den 1 mars 2018 (FFFS 2017:23). Skärpningen innebär att nya bolåntagare med bolån som överstiger 4,5 gånger bruttoinkomsten ska amortera minst 1 procent av skulderna utöver det ovan beskrivna amorteringskravet. Syftet med regleringen är att öka de svenska hushållens motståndskraft mot makroekonomiska störningar.

I april 2020 beslutade Finansinspektionen att meddela allmänna råd⁴ om undantag från amorteringskraven på grund av särskilda skäl (FFFS 2020:3). För att Finansinspektionen ska kunna meddela allmänna råd inom sitt ansvarsområde krävs varken bemyndigande eller medgivande av regeringen. Beslutet innebär att banker kan medge undantag för amorteringar för samtliga

⁴ Allmänna råd är inte juridiskt bindande på samma sätt som en föreskrift. Allmänna råd ger utrymme att vidta andra åtgärder som leder till att syftet med en bakomliggande rättsregel uppfylls.

hushåll (både för befintliga och nya låntagare) t.o.m. augusti 2021. Till och med september 2020 hade 195 000 hushåll utnyttjat möjligheten till undantag. Finansinspektionen har uppgett att om utvecklingen motiverar en förlängning av undantaget kommer myndigheten att kommunicera det senast i april 2021.

Bolånetaket, som Finansinspektionen införde 2010, innebär att nya lån med bostad som säkerhet inte bör överstiga 85 procent av bostadens värde. Bolånetaket är infört via Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2010:2). Syftet är att motverka en osund utveckling på kreditmarknaden där företagen kan komma att använda allt högre belåningsgrader som konkurrensmedel.

Finansinspektionen har regeringens uppdrag att utvärdera genomförda makrotillsynsåtgärder

Regeringen gav i december 2020 Finansinspektionen i uppdrag att genomföra och redovisa en samlad utvärdering av bolånetak, amorteringskrav och andra genomförda makrotillsynsåtgärder (se Finansinspektionens regleringsbrev för budgetåret 2021). Utvärderingen ska belysa vilka effekter åtgärderna har haft på kreditgivningen, konsekvenserna för olika hushållstypers (i den mån det är möjligt även avseende kredittagarens ålder och kön) möjligheter att låna till ett boende, vilka effekter som åtgärderna har haft på bostadspriserna och hushållens skuldsättning, samt hur utvecklingen på detta område har påverkat riskerna förknippade med hushållens skuldsättning. I analysen ska myndigheten i den mån det är möjligt även belysa vilka effekterna har varit under redovisningsperioden när det gäller det allmänna råd som tydliggör när ett bolåneföretag kan medge undantag från amorteringskrav. Myndigheten ska även analysera och redovisa hur makrotillsynsåtgärderna och det senaste decenniets utveckling av bostadspriserna har påverkat möjligheterna för hushåll att ta sig in på marknaden för ägda bostäder. Myndigheten ska också kartlägga i vilken utsträckning undantaget från amorteringskrav vid nyproduktion används av kreditgivarna och analysera orsakerna till det som kartläggningen visar. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 30 juni 2021.

Utredning ska lämna förslag för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden

Regeringen beslutade i december 2020 om direktiv till en särskild utredare som ska utreda och lämna förslag på åtgärder för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden (dir.2020:125). Syftet är att underlätta för dessa att komma in på den ägda bostadsmarknaden. Utredaren ska bl.a.

- utreda och lämna förslag på åtgärder för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden
- föreslå vilka hushåll som ska definieras som förstagångsköpare
- föreslå hur ett statligt startlån för förstagångsköpare bör utformas

- redogöra för hur de föreslagna åtgärderna ska främja en långsiktigt hållbar skuldsättning för de berörda hushållen
- ta hänsyn till de effekter som de föreslagna åtgärderna kan innebära för bostadsmarknadens funktionssätt
- analysera internationella erfarenheter av liknande åtgärder
- kartlägga bankernas och andra kreditgivares villkor för förstagångsköpare av olika hushållstyper i olika delar av landet
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2021.

Utredning om statistik över hushållens tillgångar och skulder

I januari 2021 beslutade regeringen om direktiv till en utredning om statistik över hushållens tillgångar och skulder (dir. 2021:4). Enligt direktivet ska en särskild utredare grundligt belysa och analysera hur individbaserad statistik över hushållens tillgångar och skulder kan tas fram och användas för att ge en fullgod bild av hushållens finansiella ställning utan att den personliga integriteten och skyddet för personuppgifter åsidosätts. Uppdraget syftar till att åter möjliggöra framställning av officiell statistik över hushållens tillgångar och skulder samt att mikrodata, dvs. uppgifter på individnivå, ska kunna göras tillgängliga för analys, forskning och utvärdering. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2022.

Ränteskillnadsersättning

Enligt konsumentkreditlagen (2010:1846) har en låntagare rätt att när som helst lösa sitt bolån, även om räntan är bunden under en viss period (den s.k. räntebindningstiden). Men om låntagaren löser lånet innan räntebindningstiden går ut har banken rätt att ta ut ersättning som kompensation för den förlust banken kan drabbas av till följd av att lånet löses i förtid. Sådan ersättning kallas ränteskillnadsersättning. Hur ränteskillnadsersättningen beräknas framgår av konsumentkreditlagen 6 och 36 §§ och av Finansinspektionens allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden (FFFS 2014:11). Statsråd Morgan Johansson besvarade en skriftlig fråga från Dennis Dioukarev (SD) om ränteskillnadsersättningen den 15 januari 2021 (skriftlig fråga 2020/21:1094). Enligt statsrådet framstår konsumentkreditlagens regler om ränteskillnadsersättning som väl avvägda utifrån de intressen som gör sig gällande och regeringen har för närvarande inga planer på att se över reglerna.

Högekostnadskrediter och konsumtionslån

Högekostnadskrediter är lån med en effektiv ränta som är 30 procentenheter högre än referensräntan⁵. Sedan september 2018 gäller nya bestämmelser i

⁵ Referensräntan fastställs en gång per halvår av Riksbanken.

konsumentkreditlagen (2020:1846) för denna typ av krediter. Högkostnadskrediter träffas bl.a. av bestämmelser om ränte- och kostnadstak. Rântetaket innebär att en långivare inte får ta ut en nominell ränta som är högre än referensräntan plus 40 procentenheter. Kostnadstaket innebär att kostnaderna inte får vara högre än lånets storlek. Syftet med de nya bestämmelserna är att stärka konsumentskyddet och minska risken för att den här typen av lån ska leda till överskuldssättning. Enligt en analys av Finansinspektionen från oktober 2020 har högkostnadskrediter minskat kraftigt i omfattning sedan 2018. Det är enligt Finansinspektionen troligt att reformen inneburit att utbudet av högkostnadskrediter minskat.

Finansinspektionen har i en rapport från oktober 2020 kartlagt marknaden för konsumtionslån, bl.a. blancolån. De flesta lån till konsumtion är små, har hög ränta och kort löptid. Rapporten visar dock att stora konsumtionslån, över 250 000 kronor, har ökat mycket under senare år. Denna period har präglats av en stark konjunktur och låga räntor. Därutöver kan bolånetaket och amorteringskravet till viss del ha bidragit till att stora konsumtionslån i högre utsträckning används för bostadsändamål och andra köp, enligt Finansinspektionen.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat flera liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2019/20:FiU22. Utskottet tillstyrkte delvis ett antal yrkanden och föreslog att riksdagen skulle rikta ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen samlat bör utvärdera effekterna av makrotillsynsåtgärder och även återkomma med förslag till åtgärder för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden (bet. 2019/20:FiU22 punkt 3, rskr. 2019/20:186). Utvärderingen skulle enligt utskottet bl.a. belysa konsekvenserna för olika hushållstypers möjligheter att låna till ett boende, vilka effekter som åtgärderna har haft på bostadspriserna och hushållens skuldsättning samt hur utvecklingen på detta område har påverkat riskerna förknippade med hushållens skuldsättning. Vidare borde det enligt utskottet analyseras hur det senaste decenniets utveckling av bostadspriserna har påverkat möjligheterna att ta sig in på marknaden för ägda bostäder. I det sammanhanget borde regeringen också utreda frågan om hur villkoren för förstagångsköparna kan förbättras, exempelvis vad gäller banker och andra kreditgivares krav för olika hushållstyper, och hur förutsättningarna för ökad rörlighet på bostadsmarknaden mellan ägt och hyrt bestånd kan stärkas. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Den nuvarande ordningen för makrotillsynen, där Finansinspektionen har en central roll, har beslutats av riksdagen i bred politisk samsyn. Riksdagen var också enig när den i mars 2020 riktade ett tillkännagivande till regeringen om

att det behövs en samlad utvärdering av effekterna av makrotillsynsåtgärderna och att regeringen även borde återkomma med förslag till åtgärder för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden.

Makrotillsynsåtgärder handlar om att minska systemriskerna och stärka stabiliteten i det finansiella systemet. Under det senaste året har covid-19-pandemin kraftigt påverkat ekonomin såväl i Sverige som globalt. Den ekonomiska nedgången har dock dämpats och utvecklingen på de finansiella marknaderna stabiliserats av de åtgärder som vidtagits av regeringen och riksdagen samt av myndigheter som Finansinspektionen, Riksbanken och Riksgälskontoret. Åtgärderna har varit centrala för att upprätthålla kreditgivningen till företag och hushåll. Riskerna för den finansiella stabiliteten är dock fortsatt förhöjda. Sedan april förra året gäller att banker kan ge de hushåll som så önskar ett tillfälligt undantag från amorteringar. Utskottet bedömer att det sannolikt ökar hushållens möjligheter att parera inkomstbortfall och bygga upp likviditet i en osäker tid. Generellt gäller att makrotillsynsåtgärder kan ha stora konsekvenser för hushåll, företag och samhällsekonomin. Utskottet delar den syn som kommer till uttryck i flera av motionerna att det är viktigt att vidtagna makrotillsynsåtgärder utvärderas. Det var också innebörden i det tillkännagivande riksdagen riktade till regeringen förra våren. Därför är det enligt utskottet också positivt att regeringen i linje med riksdagens tillkännagivande gett Finansinspektionen i uppdrag samlat utvärdera amorteringskraven, bolånetaket och andra makrotillsynsåtgärder för att bl.a. belysa vilka effekter åtgärderna har haft på kreditgivningen. Det är också bra att regeringen beslutat om en utredning som ska lämna förslag för att underlätta för förstagångsköpare av bostäder att komma in på den ägda bostadsmarknaden. Utskottet noterar vidare att regeringen beslutat om en utredning som syftar till att få fram bättre statistik över hushållens tillgångar och skulder.

När det gäller ränteskillnadsersättning vill utskottet framhålla att de ändringar som gjordes i regleringen 2014 syftade till att ränteskillnadsersättningen skulle bli mer rimlig och bättre svara mot kreditgivarens förlust. Att kreditgivarna tillämpar god kreditgivningssed vid beräkningen av ränteskillnadsersättning är något som tillsynsmyndigheterna på området övervakar. Det finns enligt utskottet heller inget som tyder på att ränteskillnadsersättning leder till särskilda problem, t.ex. hindrar amortering. Konsumentkreditlagens regler om ränteskillnadsersättning framstår enligt utskottet som väl avvägda utifrån de intressen som gör sig gällande.

Mot den bakgrunden avstyrker utskottet samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete på såväl EU-nivå som nationell nivå som syftar till att öka konkurrens och transparens.

Jämför reservation 6 (M), 7 (SD), 8 (C) och 9 (V).

Motionerna

Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2020/21:1229 att ett grundproblem på kreditmarknaden är att transparensen är begränsad eftersom handeln med företagsobligationer ofta sker utanför reglerade handelsplatser, s.k. OTC-handel. Motionärerna vill att Finansinspektionen eller en annan myndighet ges i uppdrag att inrätta ett offentligt system för handelsvolym och avslutspriser på företagsobligationsmarknaden (yrkande 5). Motionärerna framhåller även att det är problematiskt för det svenska småspararkollektivet att offentliga nyckeltal om illikvida tillgångar är svåra att hitta och anser att fonder öppet och uttryckligen ska ange fondinnehavets andel i illikvida tillgångar (yrkande 6). Motionärerna vill även att Sverige på EU-nivå ska verka för en utvärdering av ett tak för illikvida tillgångar (yrkande 7).

I kommittémotion 2020/21:180 av Ulla Andersson m.fl. (V) anser motionärerna att det bör införas en finsk modell för bostadslån i Sverige (yrkande 1). Motionärerna menar att en sådan modell, där bolåneräntan sätts med utgångspunkt i internbanksräntan, gör det lättare för kunden att jämföra och värdera bankens erbjudande. Vidare bör en utredning få i uppdrag att utreda för- och nackdelar med ett förbud mot produktpaketering samt lämna förslag på hur transparensen kan öka på bankmarknaden (yrkande 2). Motionärerna anser vidare att regeringen bör återkomma med förslag till krav på bankerna om årliga kostnadssammanställningar som informerar kunderna om hur mycket de har betalat i avgifter till bankerna (yrkande 3). Motionärerna anser också att regeringen bör utreda frågan om att förbjuda prissignaliering på bankmarknaden (yrkande 6). Vidare förespråkar motionärerna en utredning för att se över regleringen av algoritm- och högfrekvenshandeln (yrkande 7). Motionärerna hänvisar till en studie som Finansinspektionen genomförde 2011 där det framkom att oron för marknadsmissbruk vid högfrekvens- och algoritmhandeln var stor bland de företag som tillfrågats i studien. Därtill anser motionärerna att det bör utredas hur de många samarbetena inom banksektorn påverkar konkurrensen och hur alla företag ska kunna ges tillträde till infrastrukturen på de finansiella marknaderna på lika villkor, och hur ett ökat statligt ägande av finansiell infrastruktur kan främja konkurrensen på de finansiella marknaderna (yrkande 8).

I kommittémotion 2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 18 efterfrågas en utredning om hur det kan underlättas för konsumenter att byta bank och hur förfarandet för fullständigt bankbyte via fullmakt kan göras. Martina Johansson m.fl. (C) framhåller i kommittémotion 2020/21:2947 yrkande 9 att rätten till nummerportabilitet, dvs. möjligheten till att behålla sitt kontonummer för den som byter bank, skulle ge en flexiblare marknad för banker. Det skulle enligt motionärerna även gynna konsumenterna genom att de kan ställa högre krav på bankerna och få bättre villkor.

I motion 2020/21:1397 av Sten Bergheden (M) anförs att regeringen bör utreda möjligheten att andra vuxna än föräldrarna ska kunna öppna bankkonton för barn och ungdomar utan att föräldrarna står för själva kontot, och att pengarna dessutom ska kunna låsas till dess att barnet är 18 år.

I kommittémotion 2020/21:3483 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 4 anser motionärerna att det bör införas en investeringsmodell med associationsrättsliga fonder för att underlätta för investeringsbolag att etablera sig i Sverige.

Rickard Nordin m.fl. (C) framhåller i kommittémotion 2020/21:2926 yrkande 2 att tillgången till kapital på landsbygden bör stärkas genom att sparbankslagen moderniseras så att lokala banker kan utveckla sin verksamhet. Genom bättre tillgång till externt kapital kan sparbankerna växla upp sin verksamhet för att bidra till företagande och jobb, anser motionärerna. I motion 2020/21:1023 av Per Åsling och Anders Åkesson (båda C) efterfrågas en översyn av sparbankslagen i syfte att stärka verksamhetens flexibilitet och styrka (yrkande 1). Motionärerna anför också att det bör införas en möjlighet för sparbanker att ta in externt kapital (yrkande 2). Vidare menar motionärerna att det svenska regelverket för banker behöver ses över för att det ska bli proportionerligt och rimligt (yrkande 3). Patrik Engström m.fl. (S) anser i motion 2020/21:1589 att insatser för att öka mångfalden inom den finansiella sektorn bör övervägas. Motionärerna lyfter fram etablering av nya sparbankskontor eller andra kooperativa alternativ som en lösning för de kommuner som storbankerna lämnar. Azadeh Rojhan Gustafsson m.fl. (S) efterfrågar i motion 2020/21:2420 en översyn av vilka förutsättningar som krävs för att underlätta krediter till Kooperation och ekonomiska föreningar i synnerhet på landsbygden för att underlätta för serviceföretag och utveckling på landsbygd. I motion 2020/21:1669 av Ida Karkiainen m.fl. (S) framhålls att ett allt större problem är svårighet att få lån i glest befolkade regioner. Motionärerna anser att regeringen bör initiera en dialog om bankernas närvaro i hela Sverige. Per Åsling och Peter Helander (båda C) efterfrågar i motion 2020/20:1026 en översyn av lagstiftningen för att utjämna risktagandet i företagande så att kreditvärdigheten inte längre beror på var i landet företaget ligger. Motionärerna framhåller att företag som har kreditbehov och som ligger på landsbygden i högre grad än andra företag måste riskera t.ex. familjens egendom och annan kreditvärdig egendom.

Ida Drougge (M) menar i motion 2020/21:1691 att regeringen bör se över möjligheten till att sälja SBAB. Som skäl anför motionären att det är

problematiskt att staten genom sitt ägande av SBAB agerar både aktör och kontrollant på samma marknad.

Per Åsling (C) anser i motion 2020/21:903 att regeringen bör överväga att via Almi Invest förse tillväxtbolagen med stöd via aktiekapital eftersom dessa bolag under den pågående krisen har mycket svårt att finansiera sig. Ett antal krav bör vara uppfyllda för att Almi Invest ska kunna investera, för att säkerställa statens ägarintressen och en sund aktiemarknad (yrkande 3).

I motion 2020/21:2319 av Borian Åberg (M) efterfrågas en översyn av lagen om Svenska skeppshypotekskassan för att underlätta finansiering av rederiverksamhet (yrkande 1). Motionären anser även att verksamhetsformen för Svenska skeppshypotekskassan behöver ses över (yrkande 2).

Tony Haddou m.fl. (V) anför i kommittémotion 2020/21:299 yrkande 7 att regeringen bör utreda om banker som vid upprepade tillfällen gör sig skyldiga till skatteflykt eller medhjälp till skatteflykt borde förlora sin rätt att verka som bank i Sverige.

Kompletterande information

Transparens på marknaden för företagsobligationer

Statsrådet Per Bolund besvarade den 13 januari 2021 en skriftlig fråga av riksdagsledamoten Dennis Dioukarev (SD) om vilka åtgärder statsrådet och regeringen ämnar vidta för att förbättra företagsobligationsmarknadens funktionssätt och transparens (skriftlig fråga 2020/21:1101). Statsrådet konstaterade bl.a. att transparensen på den svenska obligationsmarknaden enligt Finansinspektionen har försämrats sedan nya regler inom EU trädde i kraft 2018. Finansinspektionen tog under hösten 2020 initiativ till ett samtal med andra berörda myndigheter och relevanta branschorganisationer om vilka åtgärder som kan förbättra marknadens funktionssätt och motståndskraft, vilket lett fram till att en ny självreglering för redovisning av handel med obligationer kommer att tillämpas från den 1 juli 2021. Statsrådet konstaterade även att frågan om transparens på företagsobligationsmarknaden väntas ingå i den kommande översynen av direktivet om marknader för finansiella instrument. Enligt statsrådet kommer regeringen att driva på för att det även på EU-nivå ska ställas högre krav på transparens vid handeln med företagsobligationer.

EU:s direktiv och förordning om marknader för finansiella instrument, Mifid II⁶ och Mifir⁷ trädde i kraft 2018. En översyn av regelverket är planerad till slutet av 2021.

⁶Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (förkortat Mifid II)

⁷Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 600/2014 av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (förkortad Mifir)

Bankernas marginal på bolån

Som ett led i arbetet med att stärka konsumenternas ställning på bolånemarknaden publicerar Finansinspektionen varje kvartal en beräkning av bankernas bruttomarginal på bolån. Det görs genom att man jämför den genomsnittliga räntan som kunder faktiskt betalar under en viss period med den genomsnittliga finansieringskostnaden under samma period.

Algoritmisk handel

I direktivet om marknader för finansiella instrument, Mifid II, finns en rad regler som rör algoritmisk handel och algoritmisk högfrequenshandel. Reglerna syftar till att komma tillrätta med de risker och problem som är förknippade med denna typ av verksamhet. Mot bakgrund av regelverket överlämnade regeringen under våren 2017 propositionen 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (Mifid II och Mifir). Riksdagen antog regeringens förslag med några ändringar av teknisk karaktär (bet. 2016/17:FiU35, rskr. 2016/17:353).

Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma) genomför under våren 2021 ett offentligt samråd om förslag till ändringar i Mifid II för algoritmisk handel, inklusive högfrequenshandel. Resultatet av samrådet väntas ingå i en rapport från Esma som ska överlämnas till kommissionen senast i juli 2021.

Krav på att banker ska ha rutiner för byte av betalkonto

När betalkontodirektivet⁸ genomfördes i svensk rätt infördes ett krav i lagen om betaltjänster på att betaltjänstleverantörer ska ha rutiner för byte av betalkonto inom Sverige (se prop. 2016/17:129, bet. 2016/17:FiU33, rskr. 2016/17:237). Finansinspektionen fick 2020 i uppdrag att redovisa hur betalkontodirektivet genomförts i Sverige (FI2019/04274/RS). I sin redovisning från december 2020 konstaterar Finansinspektionen att bankbytesrutinen fungerar bra och leder till få klagomål. Dock använder många konsumenter inte bankbytesrutinen utan öppnar på egen hand tjänster i flera banker. Finansinspektionen bedömer att rutinen fyller sitt syfte, och i de få fall fel uppstår ersätts vanligen konsumenterna. Vidare menar de att det i princip inte finns någon efterfrågan på en rutin för bankbyte mellan olika länder. Kommissionen väntas under 2021 lämna en rapport om tillämpningen av betalkontodirektivet, som bl.a. ska inkludera en bedömning av lönsamheten av en unionsomfattande nummerportabilitet för betalkonton.

⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/92/EU av den 23 juli 2014 om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner.

Andra vuxna än föräldrars möjlighet att öppna bankkonton till barn

Statsrådet Per Bolund besvarade den 3 februari 2021 en skriftlig fråga av riksdagsledamoten Sten Bergheden (M) om underlättande av bankkonto för barn (skriftlig fråga 2020/21:1498). Statsrådet konstaterade då att det redan i dag finns flera regler som syftar till att förhindra missbruk och kontrollera föräldrars förvaltning av sina barns tillgångar. Det är också möjligt för t.ex. mor- eller farföräldrar att ge sitt barnbarn en penninggåva på ett bankkonto utan att barnets föräldrar fritt kan disponera kontot.

Investeringsmodell med associationsrättsliga fonder

Regeringen tillsatte 2014 en utredning som skulle göra en översyn av fondregelverket (dir. 2014:139). I juni 2016 lämnade utredningen ett betänkande där det bl.a. föreslogs en ny lag om associationsrättsliga fonder (SOU 2016:45 En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad). I betänkandet anförs att det i Sverige inte är möjligt att bilda en värdepappersfond eller en specialfond på associationsrättslig grund. Utomlands är däremot den associationsrättsliga formen vanlig. För att öka Sveriges konkurrenskraft i förhållande till andra jurisdiktioner och deras fondlagstiftning ansåg utredningen att en modell med associationsrättsliga fonder bör införas även i Sverige. Utredningen konstaterar att det krävs ändringar i skattelagstiftningen för att förslaget ska kunna förverkligas. Eftersom utredningsuppdraget inte omfattade skattefrågor lämnades förslaget under förutsättning att regleringen kompletteras med de ändringar som behövs i skattereglerna. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Översyn av sparbankslagen

I mars 2020 remitterade Finansdepartementet promemorian Ny associationsrätt för sparbanker (Fi2020/00910/B) där det föreslås att sparbankslagen (1987:619) upphävs och att sparbanker i stället ska tillämpa lagen om ekonomiska föreningar med de undantag som motiveras av associationsformen (bl.a. bestämmelser om huvudmän och användning av egendom) och av bankrörelsen. Förslaget syftar till att sparbanker ska omfattas av en modern och ändamålsenlig reglering. Remisstiden gick ut i juni 2020. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Likvärdiga möjligheter till företagande i hela landet

I juni 2018 fattade riksdagen beslut om ett övergripande mål för den sammanhållna landsbygdspolitiken (prop. 2017/18:179, bet. 2017/18:NU19, rskr. 2017/18:359 och 360). Målet ska vara en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Syftet med landsbygdspropositionen är enligt regeringen att lägga fast den långsiktiga inriktningen för landsbygdspolitiken. Inriktningen och målet för politiken ska

utgöra en plattform utifrån vilken kommande beslut och åtgärder för en livskraftig landsbygd ska utformas.

Svenska skeppshypotekskassan

Under våren 2020 behandlade finansutskottet regeringens skrivelse om Riksrevisionens rapport om Svenska skeppshypotekskassan (skr. 2019/20:108, bet. 2019/20:FiU46, rskr. 2019/20:345). I Riksrevisionens rapport rekommenderas regeringen att se över skeppshypotekskassans verksamhetsform och ta explicit ställning till den, samt att låta utreda om kassan är föremål för statligt stöd. Regeringen välkomnade granskningen och instämde i de övergripande iakttagelserna. Regeringen avser att se över verksamhetsformen och värdera för- och nackdelar med olika verksamhetsformer. Utskottet ställde sig bakom regeringens bedömningar och syn på vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

Tidigare behandling

Flera av motionerna tar upp frågor som utskottet tidigare behandlat, senast i betänkandena 2019/20:FiU22, 2018/19:FiU22 och 2016/17:FiU22. Utskottet har avstyrkt motionerna och bl.a. hänvisat till att det vidtagits en rad åtgärder för att öka konkurrensen på bank- och finansmarknadsområdet, exempelvis större öppenhet kring hur bolåneräntor sätts och krav på rutiner för att underlätta byte av bank. Utskottet har konstaterat att sparbanker spelar en viktig roll på den svenska marknaden. Utskottet har framhållit vikten av att verka för en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter för företagande. I fråga om SBAB har utskottet ansett att det inte varit aktuellt att sälja statens innehav av aktier i bolaget. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Det svenska banksystemet utgörs främst av ett fåtal storbanker som är tätt sammanlänkade. De fyra storbankerna stod 2019 för majoriteten av såväl utlåningen som inlåningen, även om andelarna har minskat något de senaste åren (prop. 2020/21:1, utg.omr. 2). Det är enligt utskottet angeläget att små och medelstora företag inom finansmarknadsområdet ges goda möjligheter att växa och därigenom bidra till en sund konkurrens. Utskottet konstaterar att arbetet på EU-nivå med att utveckla kapitalmarknadsunionen och därmed långsiktigt underlätta företagens tillgång till finansiering fortsätter. Ett exempel är en ny reglering om plattformar för gräsrotsfinansiering. Vidare anser utskottet att sparbanker spelar en viktig roll på den svenska marknaden. Utskottet noterar att arbetet inom Regeringskansliet med att reformera sparbankslagen fortgår. Det är viktigt att verka för en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter för företagande, bl.a. när det gäller

kreditgivningen. Det stämmer också överens med det övergripande mål för den sammanhållna landsbygdspolitiken som riksdagen beslutade 2018.

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden om bl.a. produktpaketering, prissignalering och årliga kostnadssammanställningar av banktjänster. Yrkandena har avstyrkts, och utskottet gör här ingen annan bedömning. Dock vill utskottet framhålla vikten av både konkurrens och transparens på bank- och finansmarknaden, inte minst ur ett konsumentperspektiv. Här kan nämnas åtgärder såsom Finansinspektionens kvartalsvisa publicering av bankernas bruttomarginal på bolån och bestämmelserna för paketerade och försäkringsbaserade produkter för icke-professionella investerare (Priip-produkter). För att minska kundernas informationsunderläge på de finansiella marknaderna är det bl.a. också viktigt att det finns en välfungerande finansiell rådgivning. Utskottets uppfattning är att regeringen arbetar aktivt, såväl nationellt som på EU-nivå, för att säkerställa ett högt konsumentskydd.

Utskottet konstaterar att en ny självreglering för redovisning av handel med obligationer kommer att tillämpas från den 1 juli 2021. Utskottet noterar även att frågan om ökad transparens vid handel med företagsobligationer väntas ingå i den kommande översynen av Mifid II. Utskottet välkomnar att regeringen avser att driva på för att det även på EU-nivå ska ställas högre krav på transparens vid denna typ av handel. Utskottet noterar att även algoritmisk handel, inklusive högfrekvenshandel ses över till följd av översynen av Mifid II.

Utskottet anser att skatteflykt och aggressiv skatteplanering skadar en fri och rättvis konkurrens och undandrar samhället stora inkomster. Utskottet står fast vid att sådant beteende därför måste motverkas hos banker såväl som hos andra aktörer. Utskottet uppfattar samtidigt att regeringen prioriterar att motverka denna typ av skadliga företeelser.

Utskottet noterar att Finansinspektionen bedömer att bankbytesrutinen fungerar bra och leder till få klagomål. Utskottet noterar även att kommissionen under 2021 ska lämna en rapport om tillämpningen av betalkontodirektivet, som bl.a. ska inkludera en bedömning av lönsamheten av en unionsomfattande nummerportabilitet för betalkonton. Utskottet ser i nuläget ingen anledning att föreslå att bankkontonummer ska göras flyttbara mellan banker.

I fråga om associationsrättsliga fonder noterar utskottet förslaget från utredningen SOU 2016:45 En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad, och konstaterar att förslaget bereds inom Regeringskansliet.

Mot denna bakgrund avstyrks motionsyrkandena.

Kontanthantering och betaltjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kontanthantering och betaltjänster. Utskottet hänvisar till de lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2020 och att regeringen beslutat att tillsätta utredningen om betalningsmarknaden.

Jämför reservation 10 (C) och 11 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:2921 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 20 framhålls att staten, mot bakgrund av allt fler digitala betalningar och ett allt större beroende av den digitala infrastrukturen för betalningar bör säkra att betalningar kan ske genom flera digitala lösningar. Motionärerna anser att Finansinspektionen i nära samarbete med Post- och telestyrelsen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör säkra att robustheten i de digitala system som används för betalningar ökar och når den nivå som samhället behöver, samt att utvecklingen av en e-krona måste bejakas.

Anna Wallentheim (S) anser i motion 2020/21:1995 att priset per transaktion för att använda betaltjänster såsom Swish är för kostsamt för föreningar. Motionären lyfter fram möjligheten att samråda med bankväsendet och se över möjligheten att minska nackdelarna med betaltjänster inom föreningslivet.

Rickard Nordin m.fl. (C) framhåller i kommittémotion 2020/21:2926 yrkande 1 att kontanthanteringen bör tryggas i hela landet i syfte att värna grundläggande servicefunktioner och tryggheten för såväl privatpersoner som näringsverksamheter. Ulla Andersson m.fl. (V) anför i kommittémotion 2020/21:180 att bankerna bör vara skyldiga att ta emot privatpersoners insättningar (yrkande 4). Vidare anser motionärerna att det är viktigt att stärka möjligheterna att använda kontanter och vill att regeringen tillsätter en utredning i syfte att lämna förslag om krav på handlare och restauranger att acceptera kontanter som betalningsmedel (yrkande 5). Saila Quicklund (M) anser i motion 2020/21:1536 att lagen om betaltjänster bättre behöver tillgodose kunders behov av betaltjänster och kontanthantering. Ann-Christine From Utterstedt (SD) menar i motion 2020/21:3146 att kontanter alltid ska kunna användas som betalningsmedel i butiker eftersom en stor del av befolkningen stängs ute när det endast finns möjlighet till digitala betalningsmedel. Yrkanden om kontanthantering finns också i motion 2020/21:1395 av Sten Bergheden (M), motion 2020/21:1987 av Lotta Finstorp (M), motion 2020/21:932 av Roland Utbult (KD) och motion 2020/21:2665 av Nina Lundström (L).

Linda Lindberg och Carina Ståhl Herrstedt (båda SD) anför i motion 2020/21:284 att kortbetalningssystemen bör standardiseras så att totalsumman

anges och att eventuella tillägg, som exempelvis dricks, hanteras genom menyval för den som så önskar. Motionärerna menar att risken därigenom skulle minska för omedvetna och felaktiga transaktioner.

Kompletterande information

Kontanthantering

Hösten 2019 antog riksdagen regeringens proposition om skyldighet för kreditinstitut att tillhandahålla kontantjänster (prop. 2019/20:23, bet. 2019/20:FiU29, rskr. 2019/20:77). Lagändringarna innebär att vissa svenska kreditinstitut och filialer till utländska kreditinstitut ska vara skyldiga att tillhandahålla kontantjänster i betryggande utsträckning i hela landet. Kreditinstitut och filialer som tillhandahåller betalkonton med grundläggande funktioner till konsumenter ska tillhandahålla platser för kontantuttag, och institut eller filialer som tillhandahåller betalkonton till företag ska tillhandahålla platser för dagkassainsättning. Lagändringarna gäller sedan den 1 januari 2020.

Riksbankskommittén lämnade sitt slutbetänkande En ny riksbankslag i november 2019 (SOU 2019:46). I betänkandet betonar kommittén att offentliga aktörer inte aktivt bör bidra till att kontanternas roll marginaliseras ytterligare innan riksdagen har tagit ställning till kontanternas roll i ett längre perspektiv. Kommittén lämnar även förslag om att Riksbanken ges ett övergripande ansvar för att kontanthantering i Sverige fungerar.

I juni 2019 fattade riksdagen beslut om ett tillkännagivande till regeringen att snarast tillsätta en utredning med ett brett mandat att utreda statens roll på betalningsmarknaden, digitala centralbankspengar och innebörden av begreppet lagligt betalningsmedel (bet. 2018/19:FiU44, rskr. 2018/19:293). Mot bakgrund av tillkännagivandet beslutade regeringen den 10 december 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över statens roll på betalningsmarknaden (dir. 2020:133). Till utredningen ska det knytas en referensgrupp med företrädare för samtliga politiska partier i riksdagen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2022.

Standardisering av kortbetalningssystemet

I januari 2018 trädde EU:s andra betaltjänstdirektiv i kraft. Direktivet har genomförts i Sverige genom ändringar i lagen om betaltjänster och Finansinspektionens nya och ändrade föreskrifter som trädde i kraft i maj 2018. Syftet med direktivet är att utveckla marknaden för elektroniska betalningar och skapa bättre förutsättningar för säkra och effektiva betalningar. Betaltjänstlagens tillämpningsområde utvidgas bl.a. så att s.k. tredjepartsbetaltjänstleverantörer omfattas av tillståndsplikt. Vilken information som ska lämnas i samband med att en betaltjänstleverantör tillhandahåller en betaltjänst regleras av direktivet. Direktivet är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv. Det innebär att Sverige varken får införa strängare

eller mer liberala krav när det gäller vilken information som ska tillhandahållas i samband med en betaltjänst än vad som anges i direktivet. En översyn av det andra betaltjänstdirektivet är aviserad att inledas i slutet av 2021.

I september 2020 presenterade kommissionen en EU-strategi för massbetalningar, dvs. betalningar mellan privatpersoner, företag och myndigheter. Strategin vilar på fyra pelare: ökning av tillgången till digitala betalningslösningar och lösningar för omedelbara betalningar i hela EU, betalningsmarknader som präglas av innovation och konkurrens, effektiva och samverkande betalningssystem och andra stödinfrastukturer samt effektiva betalningar, däribland remitteringar. Kommissionen har än så länge inte lagt fram konkreta förslag till följd av strategin.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2019/20:FiU22. Utskottet avstyrkte då yrkandena med hänvisning till de lagändringar om tillhandahållande av kontanttjänster som trädde i kraft den 1 januari 2020. Vidare ansåg utskottet att frågan om vilken roll kontanter kommer att spela i framtiden är mycket viktig och att det var nödvändigt att regeringen snarast skulle tillsätta den utredning om betalningsmarknaden som riksdagen begärde 2019. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att säkerställa att alla i samhället får tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser – framför allt kontantuttag och dagskassinsättningar. Utskottet vill framhålla de lagändringar om skyldighet för kreditinstitut att tillhandahålla kontanttjänster som trädde i kraft den 1 januari 2020. Lagändringarna bidrar till att säkerställa att det finns välfungerande kontanttjänster i betryggande utsträckning i hela Sverige. Dessutom hanteras ytterligare frågor om ansvaret för en väl fungerande kontanthantering i hela landet i Riksbankskommitténs slutbetänkande, som är under beredning.

Den digitala utvecklingen kan bidra till att säkerställa väl fungerande finansiella marknader och tillgodose hushållens och företagens behov av finansiella tjänster. Digitaliseringen av den svenska betalningsmarknaden i kombination med minskad kontantanvändning leder samtidigt till frågor om den framtida rollen för staten och den privata sektorn på betalningsmarknaden. Utskottet välkomnar att regeringen nu tillsatt den utredning om betalningsmarknaden som riksdagen lämnade ett tillkännagivande om 2019. Utskottet noterar att uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2022.

Mot denna bakgrund avstyrks motionsyrkandena.

Vissa försäkringsrelaterade frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vissa försäkringsrelaterade frågor. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete med förtroendehöjande rutiner.

Motionerna

I motion 2020/21:1848 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 2 anförs att tillsynen av försäkringsläkare är bristfällig. Motionärerna anser att tillsynen över läkares yrkesutövning som medicinska rådgivare till skillnad från i dag bör göras av en myndighet med kompetens inom området. Enligt motionärerna utgör två rapporter från Finansinspektionen och Socialstyrelsen ett bra underlag för regeringen att gå vidare med. Yrkanden om försäkringsbolagens medicinska rådgivare och om tillsynen i sådana ärenden finns också i motion 2020/21:1399 av Marléne Lund Kopparklint och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1 och 2.

I motion 2020/21:2541 av Per Åsling och Helena Lindahl (båda C) vill motionärerna att regeringen utreder förutsättningarna för Sverige att vara en hemvist för försäkringsrelaterade instrument. Förslaget skulle enligt motionärerna innebära förbättrad tillgång till försäkringskapital för svenska aktörer, underlätta klimatanpassningen av samhället och göra Sverige till ett mer attraktivt centrum för finansiella tjänster.

Kompletterande information

Tillsyn över försäkringsläkare

Finansinspektionen föreslår i en rapport 2017 att en utredning ska tillsättas i syfte att införa statlig medicinsk tillsyn över medicinska rådgivare för att säkerställa kvaliteten i och öka förtroendet för skaderegleringen (Fi2017/04750/FPM). Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2021 att frågan om tillsyn över medicinska rådgivare flera gånger har utretts och behandlats av regeringen och riksdagen (2020/21:1, utg.omr. 2). Slutsatserna har varit att tillsyn inte bör införas av principiella skäl (prop. 2009/10:210, bet. 2009/10:SoU22, rskr. 2009/10:342). Regeringen konstaterar vidare att Finansinspektionen i en uppföljande rapport 2019 framhåller att försäkringsbranschen har inlett ett arbete med förtroendehöjande rutiner, och i ytterligare en uppföljning från maj 2020 anför myndigheten att branschens insatser kan bidra till en lösning på problemet med bristande förtroende.

Försäkringsrelaterade instrument

Redan i dag finns det förutsättningar för Sverige att vara hemvist för försäkringsrelaterade instrument genom specialföretag som regleras i försäkringsrörelselagen (2010:2043). Denna reglering genomför ett harmoniserat EU-direktiv, vilket innebär att Sveriges möjligheter att se över reglerna för dessa bolag är begränsade.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade senast frågor om tillsynen av den medicinska rådgivningen i försäkringsärenden samt frågor om försäkringsrelaterade instrument i bet. 2019/20:FiU22. Utskottet avstyrkte då yrkandena. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att försäkringsbranschen inlett ett arbete med förtroendehöjande rutiner och att Finansinspektionen bedömer att insatserna kan bidra till en lösning på problemet med bristande förtroende. Utskottet konstaterar även att förutsättningarna för Sverige att vara hemvist för försäkringsrelaterade instrument redan finns, genom att specialföretag regleras i försäkringsrörelselagen. Möjligheterna att se över reglerna för dessa bolag är begränsade eftersom reglerna genomför ett harmoniserat EU-direktiv.

Mot denna bakgrund avstyrks motionsyrkandena.

Penningtvätt och finansiering av terrorism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om penningtvätt och finansiering av terrorism. Utskottet hänvisar bl.a. till det regelverk som genomför det femte penningtvättsdirektivet och pågående utredning om vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att stärka arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Jämför reservation 12 (SD), 13 (KD) och 14 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:1613 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 3 anser motionärerna att regeringen ska utreda hur lagstiftningen kan förändras så att föreningar och stiftelser inte används för penningtvätt eller för att finansiera terrorhandlingar. Som skäl anför motionärerna att det på senare tid har visat sig att föreningar och stiftelser har utnyttjats för sådana ändamål och även för att tillskansas sig offentliga medel på felaktiga grunder.

Lars Adaktusson m.fl. (KD) framhåller i kommittémotion 2020/21:2776 yrkande 41 att Sverige inom EU och andra internationella organisationer behöver bidra till att det internationella arbetet mot penningtvätt förstärks. I motion 2020/21:469 anser Mikael Larsson (C) att regeringen i internationella sammanhang bör driva på för att det inrättas ett övervakningsorgan för illegala penningflöden.

I kommittémotion 2020/21:3272 yrkande 48 menar Johan Pehrson m.fl. (L) att arbetet mot penningtvätt behöver stärkas. Motionärerna hänvisar till utredningen om stärkt arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism och anser att regeringen efter det att utredningen avslutats skyndsamt ska påbörja remissbehandling och fortsatt beredning så att ny lagstiftning utan onödigt dröjsmål kan komma på plats.

I motion 2020/21:3069 av Karolina Skog m.fl. (MP) yrkande 5 vill motionärerna att ett effektivt arbete mot penningtvätt prioriteras i kampen mot organiserad brottslighet.

Ann-Sofie Lifvenhage (M) anser i motion 2020/21:1106 att penningtvättslagen bör ses över så att människor kan skaffa bank-id och bankkonto även utan att familjemedlemmar står bakom en ansökan om bankkonto.

Kompletterande information

Åtgärder på EU-nivå och det femte penningtvättsdirektivet

I maj 2018 antogs det femte penningtvättsdirektivet, som syftar till att förbättra det unionsrättsliga regelverket särskilt med tanke på den ökade användningen av nya tekniska tjänster och risker kopplade till virtuella valutor. Direktivet reglerar t.ex. virtuella valutor och förbetalda kort, och fler aktörer än tidigare omfattas av begreppet verksamhetsutövare. Direktivet ställer krav på att medlemsstaterna upprättar centraliserade automatiserade mekanismer som tillåter identifiering av innehavare av bank- och betalkonton och bankfack och att samarbetet mellan tillsynsmyndigheter förbättras. Direktivet innehåller även skärpta åtgärder som ska vidtas när en kund är etablerad i ett s.k. högriskredjeland. Vidare ska skyddet för s.k. visselblåsare stärkas. Den 14 november 2019 fattade riksdagen beslut om att genomföra det femte penningtvättsdirektivet i svensk rätt (prop. 2018/19:150, bet. 2019/20:FiU15, rskr. 2019/20:38). De nya reglerna gäller fr.o.m. den 1 januari 2020.

I december 2019 antog rådet strategiska prioriteringar för att ytterligare stärka EU:s arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och i maj 2020 presenterade kommissionen en handlingsplan för arbetet. Syftet är att identifiera ytterligare förbättringar i verkställandet och genomförandet av befintlig lagstiftning och för eventuella framtida lagstiftningsmässiga och institutionella reformer. Finansutskottet höll överläggningar om EU-arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism med statssekreterare Ulf Holm den 1 oktober 2019 och den 13 oktober 2020.

Ändringar i penningtvättslagen

Riksdagen antog den 13 februari 2020 regeringens proposition 2019/20:55 om att banker och liknande verksamheter ska få tydligare återkoppling från Finanspolisen när de har rapporterat in misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism. Finanspolisen återkopplar sedan tidigare till verksamheter som har anmält misstankar. Med de nya reglerna ska bankerna när det är möjligt få lämplig återkoppling om hur effektiva deras åtgärder mot och inrapportering om misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism har varit (bet. 2019/20:FiU32, rskr. 2019/20:156) Lagändringarna gäller fr.o.m. den 1 april 2020.

Finansutskottets tillkännagivande om stärkta åtgärder mot penningtvätt

Riksdagen beslutade i juni 2019 om ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen snarast ska utreda vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att stärka arbetet mot penningtvätt (bet. 2018/19:FiU42, rskr. 2018/19:291). Uppdraget bör innefatta en noggrann analys Finansinspektionens kapacitet att bedriva tillsyn inom området och av berörda myndigheters befogenheter i förhållande till bankerna och bankernas befogenheter i förhållande till sina kunder samt en granskning av ändamålsenligheten i befintlig myndighetsstruktur och ansvarsfördelningen mellan de penningtvättsbekämpande myndigheterna. Med anledning av tillkännagivandet gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att göra en analys av vilka åtgärder som kan vidtas för att stärka arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism (dir. 2019:80). Uppdraget skulle redovisas senast den 31 december 2020. Regeringen beslutade den 26 november 2020 att förlänga utredningstiden (dir. 2020:122). Uppdraget ska i stället redovisas senast den 31 maj 2021.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande yrkanden om arbetet mot penningtvätt och tillämpningsområdet av penningtvättslagen, senast i betänkande 2019/20:FiU22. Motionsyrkandena avstyrktes då mot bakgrund av flera av de lagändringar som genomförts i syfte att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism, det omfattande regelverk som genomför det femte penningtvättsdirektivet samt pågående beredningsarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det kommit en rad lagändringar under de senaste åren i syfte att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. Den 1 januari 2020 trädde regelverket som genomför det femte penningtvättsdirektivet i

kraft, vilket innebär en ytterligare förstärkning av ramverket för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Utskottet noterar också att arbetet fortsätter på EU-nivå. Utskottet vill även framhålla det tillkännagivande som riksdagen beslutade om i juni 2019 om att regeringen snarast skulle utreda vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att stärka arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Utskottet noterar att resultatet av utredningen ska redovisas senast den 31 maj 2021. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Kreditupplysning, betalningsanmärkningar och inkassoverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kreditupplysning, betalningsanmärkningar och inkassoverksamhet. Utskottet hänvisar bl.a. till nuvarande regelverk och pågående arbete på EU-nivå.

Jämför reservation 15 (SD) och 16 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 9 lyfts frågan om kreditvärdighet efter kreditupplysning. Motionärerna anser att regeringen bör utreda om omfrågeuppgifter enligt kreditupplysningslagen om privatpersoner ska gallras efter en kortare tidsperiod än tolv månader. Motionärerna pekar på att kreditupplysningar kan få negativa konsekvenser för en person eftersom varje upplysningsansökan kan reflektera individens betalningsförmåga oberoende av om krediten kvitterades ut eller inte. Detta kan i sin tur påverka möjligheterna och villkoren för kreditköp och lån.

Ann-Christine From Utterstedt (SD) anser i motion 2020/21:3149 att regelverket kring betalningsanmärkningar bör ändras så att en betalningsanmärkning upphör i samband med att skulden regleras.

I kommittémotion 2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 57 förespråkar motionärerna en översyn av kreditupplysningslagen så att inte bara privatpersoner utan även företag omfattas av regeln att en faktura måste vara välgrundad och ha slagits fast i domstol eller annan myndighet för att ett kreditföretag ska få lämna ut uppgifter.

Mats Green (M) anser i motion 2020/21:1561 att det ska ställas högre krav än vad som gäller i dag för att få starta och bedriva inkassoverksamhet. Som skäl anför motionären att bluffakturor är ett stort och växande problem för dagens företag.

Kompletterande information

Områgeuppgifter och betalningsanmärkningar

Statsrådet Morgan Johansson besvarade en skriftlig fråga av riksdagsledamoten Dennis Dioukarev (SD) om gallringstid för områdeuppgifter den 15 januari 2021 (skriftlig fråga 2020/21:1111). Statsrådet anförde bl.a. att en kreditgivare är skyldig att göra en kreditprövning innan en kredit beviljas. Krediten får beviljas endast om den som ansöker om krediten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra sitt åtagande enligt kreditavtalet. Som ett led i kreditprövningen inhämtar kreditgivaren ofta en kreditupplysning, som ger en uppdaterad bild av sökandens betalningsförmåga. Statsrådet konstaterade att det är vanligt att kreditupplysningsföretag registrerar och sparar en uppgift om en kreditupplysning om en person har begärts eller lämnats ut (en s.k. områdeuppgift). En områdeuppgift kan vara av betydelse för att bedöma en persons kreditvärdighet, eftersom uppgiften kan indikera att han eller hon har tagit andra krediter eller avser att ta sådana. Regleringen i kreditupplysningslagen om vilka uppgifter som får lämnas i kreditupplysningar bygger på en avvägning mellan intresset av en väl fungerande kreditmarknad och skyddet för den creditsökande. Regleringen ska också minska risken för att enskilda överskuldssätter sig. Det har i lagen införts begränsningar som innebär att områdeuppgifter om privatpersoner ska gallras senast efter ett år. Det ankommer också på kreditgivaren att – utifrån den samlade informationen om en person – i varje enskilt fall värdera vilken betydelse de olika uppgifterna i en kreditupplysning har för creditsökandens kreditvärdighet. Statsrådet underströk att det är viktigt att värna balansen mellan kreditgivarnas intressen och skyddet för den enskildas integritet. Han såg dock inte något behov av lagstiftningsåtgärder för att ytterligare begränsa vilka uppgifter som får tas med i en kreditupplysning.

Utlämnande av kredituppgifter

Riksdagen beslutade 2016 om ett tillkännagivande till regeringen om att överväga en ändring i kreditupplysningslagen så att kreditupplysningar om näringsidkare inte omfattar skulder som inte blivit fastställda av en domstol eller Kronofogdemyndigheten (bet. 2015/16:FiU22, rskr. 2015/16:194). Regeringen behandlade tillkännagivandet i proposition 2017/18:120. I propositionen gör regeringen bedömningen att det inte bör införas något sådant förbud. Skälet är att integritetsskyddsintressena inte gör sig lika starkt gällande för näringsidkare som för privatpersoner och att i stället intresset av en effektiv kreditupplysningsverksamhet träder i förgrunden. Riksdagen beslutade i april 2018 i enlighet med regeringens förslag (bet. 2017/18:FiU37, rskr. 2017/18:250).

Åtgärder på EU-nivå

I mars 2018 presenterade EU-kommissionen ett paket med åtgärder som bl.a. innehåller ett förslag till direktiv om verksamhet med hantering eller köp av krediter och om ianspråktagande av säkerheter (COM(2018) 135 slutlig). Syftet med förslaget är att minska risken för att kreditinstitut får problem med s.k. nödlidande lån (non-performing loans). Med nödlidande lån avses sådana krediter som gäldenären inte klarar av att betala i enlighet med vad som avtalats. Kommissionen föreslår gemensamma regler om tillstånd för och tillsyn över aktörer som bedriver verksamhet med hantering, t.ex. bevakning och indrivning, av krediter som har lämnats av kreditinstitut. Arbetet pågår fortfarande på EU-nivå. I december 2020 presenterade kommissionen en strategi för hantering av nödlidande lån i spåren av covid-19-pandemin, och lyfte då bl.a. fram vikten av att Europaparlamentet och rådet kommer överens om förslaget till direktiv.

Utskottet överlade om förslaget till direktiv med finansmarknadsminister Per Bolund i april 2018. Ytterligare en överläggning hölls i juni 2018 med statssekreterare Lars Westbratt. Information om förhandlingsläget har lämnats vid ett flertal tillfällen, senast i november 2019 av statssekreterare Catharina Espmark.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande förslag, senast i betänkande 2019/20:FiU22. Utskottet ansåg då att det inte fanns något behov av lagstiftningsåtgärder i fråga om omfrågeuppgifter och betalningsanmärkningar och avstyrkte förslagen. Vidare avstyrkte utskottet förslaget om utlämnande av kredituppgifter med hänvisning till att riksdagen i april 2018 beslutade att inte ändra reglerna i kreditupplysningslagen vad gäller kreditupplysningar för näringsidkare. Utskottet avstyrkte motionen om inkassoverksamhet med hänvisning till det pågående arbetet på EU-nivå. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att riksdagen 2018 beslutade att inte ändra reglerna i kreditupplysningslagen vad gäller kreditupplysningar om näringsidkare. Skälet till riksdagens beslut var att man ansåg att integritetsskyddet inte gör sig lika starkt gällande för näringsidkare som för privatpersoner och att det i stället är intresset av en effektiv kreditupplysningsverksamhet som träder i förgrunden. Utskottet gör här ingen annan bedömning. Balansen mellan kreditgivarnas intressen och skyddet för enskildas integritet gör sig också gällande i frågan om efter hur lång tid omfrågeuppgifter ska gallras. Utskottet anser liksom tidigare att det inte finns något behov av lagstiftningsåtgärder i frågan. Utskottet noterar att arbetet på EU-nivå för att ta fram regler för verksamheter som hanterar och köper krediter samt om ianspråktagande av

säkerheter fortfarande pågår. Utskottet ser inte skäl till att föregripa detta arbete. Mot denna bakgrund avstyrks motionsyrkandena.

Reservationer

1. Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning, punkt 2 (M)

av Edward Riedl (M), Jan Ericson (M), Mattias Karlsson i Luleå (M) och Sofia Westergren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 32 och 33 samt avslår motionerna

2020/21:552 av Dennis Dioukarev (SD),

2020/21:569 av Patrik Jönsson (SD),

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10–13,

2020/21:1317 av Sten Bergheden (M),

2020/21:1318 av Betty Malmberg (M),

2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 21 och 22,

2020/21:1753 av Louise Meijer (M) yrkande 2,

2020/21:2669 av Malin Danielsson (L),

2020/21:2904 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 1,

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 7,

2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 8 och 10,

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 3, 4 och 16,

2020/21:3414 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och

2020/21:3428 av Mats Persson m.fl. (L).

Ställningstagande

Under flera år har hushållens skulder varit föremål för diskussion. Finansinspektionen konstaterar dock i 2020 års bolånerapport att såväl nya som gamla bolånetagare har goda marginaler för att klara betalningar också i ett sämre ekonomiskt läge. Hushållens motståndskraft är god, vilket innebär en begränsad risk för att bolånen ska orsaka omfattande kreditförluster för bankerna. Att marginalerna är stora gör också att hushållens konsumtion i sämre ekonomiska tider inte bör påverkas nämnvärt och att de riskerna som motsatsen skulle ge på samhällsekonomin undviks.

Tanken med restriktionerna har varit att de ska fungera som en form av försäkring vid en kommande ekonomisk kris, men försäkringspremien har

visat sig vara hög – inte minst för de som ännu inte tagit sig in på bostadsmarknaden. Restriktionerna gör det svårare för unga och andra förstagångsköpare att ta sig in. Dessa grupper hänvisas till stöd från sina föräldrar i de fall det är möjligt, dyra nyproducerade hyresrätter, boende i andra hand eller blancolån. Under våren 2020 tillkännagav riksdagen för regeringen att en samlad utvärdering av de nu genomföra kreditrestriktionerna bör genomföras. Vi noterar att regeringen nyligen gett ett utvärderingsuppdrag till Finansinspektionen, men även om Finansinspektionen gör många värdefulla analyser kring makrotillsynen är vår uppfattning att det här krävs en genomlysning av en utredning som står mer oberoende i förhållande till de makrotillsynsåtgärder som införts.

Vi anser också att bolånetaket bör höjas från 85 till 90 procent av bostadens värde samtidigt som ränteavdraget på blancolån tas bort. Skälet är att kapitalkravet rimligen kan sänkas när inkomstkraven ökat dramatiskt till följd av det första och andra amorteringskravet. Ett lägre krav på kontantinsats skulle göra det enklare för förstagångsköpare att ta sig in på bostadsmarknaden. De ökade riskerna som det höjda bolånetaket möjligen skulle kunna ge upphov till kompenseras av att riskerna förenade med blancolån minskar.

I tillägg bör också bankernas tillämpning av kalkylräntor ses över.

2. Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning, punkt 2 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:552 av Dennis Dioukarev (SD),
2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10–13 samt
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 21 och 22 samt
avslår motionerna
2020/21:569 av Patrik Jönsson (SD),
2020/21:1317 av Sten Bergheden (M),
2020/21:1318 av Betty Malmberg (M),
2020/21:1753 av Louise Meijer (M) yrkande 2,
2020/21:2669 av Malin Danielsson (L),
2020/21:2904 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande
1,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 7,

2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 32 och 33,
2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 8 och 10,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 3, 4 och 16,
2020/21:3414 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och
2020/21:3428 av Mats Persson m.fl. (L).

Ställningstagande

Vi vill se en långsiktigt hållbar bostadspolitik och en sund amorteringskultur med genomtänkta kreditrestriktioner. En målsättning bör vara att alla som vill ska kunna äga sitt hem. Finansinspektionens återkommande slutsats i bolånerapporterna är att hushållen har en bra motståndskraft mot prisfall, räntehöjningar och inkomstbortfall. Samtidigt drabbar det andra amorteringskravet unga vuxna och ensamstående i högre utsträckning än andra grupper. Många tvingas då i stället ut på en osäker andrahandsmarknad, alternativt tacka nej till jobberbjudanden i storstadsregionerna. Därför anser vi att det andra amorteringskravet som innebär att bolånetagare som tar nya lån som överstiger 4,5 gånger bruttoårsinkomsten bör avskaffas till dess att det konstaterats vara utformat på ett ändamålsenligt sätt.

Vi anser också att hinder för en sund amorteringskultur bör undanröjas. Att en del hushåll har möjligheten att förtidsinlösa lån måste, inte minst mot bakgrund av den höga privata skuldsättningen, ur samhällets synvinkel anses bra. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv skapar ränteskillnadsersättningen i dag en skev incitamentsstruktur, försämrad konkurrens och helt onödiga inlåsnings effekter. Därför menar vi att möjligheten till ökad amoreringsstakt utan att behöva betala ränteskillnadsersättning bör utredas. Också en ökad transparens vid betalning av ränteskillnadsersättning bör utredas, liksom införandet av en generell rätt till byte av säkerhet vid bostadsflytt. Även ett symmetrikrav vad gäller ränteskillnadsersättning, dvs. att låntagaren bör ha rätt till ersättning från banken vid en återbetalning av lån i förtid om räntorna har gått upp, bör utredas.

Finansieringen av bostäder kan ske på en rad olika sätt och staten behöver uppmuntra och underlätta till bostadsköp. Ekonomiskt svagare grupper kan ges möjlighet att äga sin bostad genom att befintliga modeller på bostadsmarknaden utvecklas, men även genom nya finansieringssätt. Problemet för många, särskilt unga, är att de inte är etablerade på arbetsmarknaden. Vi anser därför att fler möjligheter för finansiering av bostadsköp bör utredas. Stora grupper av unga har på grund av befintliga kreditrestriktioner inte möjlighet att köpa en bostad, trots att man kanske har en fast anställning med relativt god lön. En modell med statligt bolån för unga förstagångsköpare skulle ge fler inom gruppen unga vuxna möjlighet att på riktigt kunna komma in på bostadsmarknaden. Vi noterar att regeringen i december 2020 beslutade om direktiv till en särskild utredare som ska lämna förslag för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden.

3. Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning, punkt 2 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 8 och 10 samt avslår motionerna

2020/21:552 av Dennis Dioukarev (SD),

2020/21:569 av Patrik Jönsson (SD),

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10–13,

2020/21:1317 av Sten Bergheden (M),

2020/21:1318 av Betty Malmberg (M),

2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 21 och 22,

2020/21:1753 av Louise Meijer (M) yrkande 2,

2020/21:2669 av Malin Danielsson (L),

2020/21:2904 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 1,

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 7,

2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 32 och 33,

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 3, 4 och 16,

2020/21:3414 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och

2020/21:3428 av Mats Persson m.fl. (L).

Ställningstagande

Amorteringskrav och andra kreditrestriktioner har gjort det avsevärt svårare för många människor att köpa en egen bostad. För den som är ny i Sverige, ung, eller kanske nyligen separerad, är det i dag svårt att få bostadslån även om man har en fullt normal inkomst. Därför menar jag att det skärpta amorteringskravet bör utvärderas i syfte att pröva effekterna av att det avskaffas.

Vidare, när det gäller möjligheten att spara och få tillgång till kapital, finns det modeller i andra länder som är värda att utvärdera och inspireras av. Ett intressant exempel är det tyska Bauspar-systemet som utformats för människor med små och normala inkomster och som kan liknas vid ett sparande som resulterar i ett garanterat lånelöfte. Givet att sparplanen följs innebär ett sådant sparande vetskap om att man inom en viss tid kommer att ha möjlighet att köpa en bostad. Sparformen leder också till att bostäder byggs. För att ett liknande system ska kunna införas i Sverige krävs legala förutsättningar för ett s.k.

ändamålssparande. Jag menar därför att ett ändamålssparande för att möjliggöra bostadssparande enligt tysk modell bör utredas.

4. Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning, punkt 2 (KD)

av Jakob Forssmed (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 4 och avslår motionerna

2020/21:552 av Dennis Dioukarev (SD),

2020/21:569 av Patrik Jönsson (SD),

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10–13,

2020/21:1317 av Sten Bergheden (M),

2020/21:1318 av Betty Malmberg (M),

2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 21 och 22,

2020/21:1753 av Louise Meijer (M) yrkande 2,

2020/21:2669 av Malin Danielsson (L),

2020/21:2904 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 1,

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 7,

2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 32 och 33,

2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 8 och 10,

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 3 och 16,

2020/21:3414 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och

2020/21:3428 av Mats Persson m.fl. (L).

Ställningstagande

Med prisuppgången på bostadsmarknaden de senaste 20 åren har kreditrestriktionerna blivit allt fler. Summerar man effekten av de på varandra staplade kreditrestriktionerna framträder en problematisk bild. Reglering efter reglering har lagts på, utan att ordentlig hänsyn tagits till helheten. Självklart ska vi värna den finansiella stabiliteten och inte vara naiva inför riskerna med hög belåning som vid en kris kan få betydande spridningseffekter. Men samtidigt behövs svar på hur människor med stabila inkomster ska kunna efterfråga en bostad, speciellt i nyproduktion som påverkas extra hårt av kreditregleringarna. Unga, äldre och andra hushåll med något lägre inkomster, eller litet kapital, stängs ute från den ägda bostadsmarknaden på ett sätt som

inte är välvägd. Den viktigaste diskussionen gäller hur vi ska åstadkomma en bättre mix av regleringar och riktad social bostadspolitik – i syfte att underlätta för människor att äga sitt boende utan att skapa stora risker i det finansiella systemet.

Det är därför bra att regeringen nu i enlighet med riksdagens tillkännagivande från våren 2020 dels gett Finansinspektionen i uppdrag att genomföra en samlad utvärdering av bolånetak, amorteringskrav och andra genomförda makrotillsynsåtgärder, dels beslutat om direktiv till en utredning som ska lämna förslag för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden.

Utöver detta menar jag att en alternativ modell för amorteringskrav och skuldkvotstak, där man i stället för att ställa krav på hushållen ställer krav på bankernas aggregerade bolåneportfölj, bör utredas.

5. Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning, punkt 2 (L)

av Mats Persson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3428 av Mats Persson m.fl. (L) och
avslår motionerna
2020/21:552 av Dennis Dioukarev (SD),
2020/21:569 av Patrik Jönsson (SD),
2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10–13,
2020/21:1317 av Sten Bergheden (M),
2020/21:1318 av Betty Malmberg (M),
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 21 och 22,
2020/21:1753 av Louise Meijer (M) yrkande 2,
2020/21:2669 av Malin Danielsson (L),
2020/21:2904 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande
1,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 7,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 32 och 33,
2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 8 och 10,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 3, 4 och 16 samt
2020/21:3414 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

I grunden är det bra och sunt att människor tar större ansvar för sin egen ekonomi och för sina boendekostnader genom att amortera. Ju fler svenska hushåll som har stora skulder, desto mer sårbar blir makroekonomin för en kris. Den grundläggande principen om att skulder ska betalas tillbaka bör därför upprätthållas. De medel som i dag används för att styra mot detta hotar dock andra viktiga värden. Under de senaste åren har ett antal kreditrestriktioner trätt i kraft som genom att minska människors möjligheter att efterfråga bostäder även utgör ett hinder för ökat bostadsbyggande. Riksdagen har tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om att utvärdera vad dessa åtgärder samlat får för konsekvenser, bl.a. för förstagångsköpare och för olika hushållstypers möjligheter att låna till boende. Jag noterar i det sammanhanget att regeringen nyligen bl.a. gett ett utvärderingsuppdrag till Finansinspektionen om en samlad utvärdering av genomförda makrotillsynsåtgärder.

Makrotillsynsåtgärder riktade mot hushållen, som t.ex. amorteringskravet, slår för det första särskilt hårt mot unga förstagångsköpare som i början av sin karriär behöver flytta till en större stad för att få jobb. För det andra innebär åtgärderna att hushållens känslighet för inkomstbortfall ökar och motståndskraften därför minskar och att risken för djupare konjunkturbedgångar därmed förstärks. För det tredje drabbar åtgärderna inte bara den som står utanför bostadsmarknaden utan också den som vill byta bostad, vilket bidrar till lägre rörlighet på bostadsmarknaden och en större bostadsbrist än vad som annars vore fallet. För det fjärde har det skärpta amorteringskravet bidragit till en snabb inbromsning av efterfrågan på bostäder, och därmed också till en oönskad minskning av byggandet.

Utöver de reformer av bostadsmarknaden som ligger i januariavtalet och innan den förbättring av bostadsmarknadens funktionssätt som måste följa av en ny skattereform, måste vi redan nu göra något åt de problem som det skärpta amorteringskravet och bolånetaket bidragit till.

Jag menar därför att hushållens regelbörda från makrotillsynsåtgärder skyndsamt bör lättas.

6. Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden, punkt 3 (M)

av Edward Riedl (M), Jan Ericson (M), Mattias Karlsson i Luleå (M) och Sofia Westergren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3483 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 4 och avslår motionerna
2020/21:180 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 6–8,
2020/21:299 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 7,
2020/21:903 av Per Åsling (C) yrkande 3,
2020/21:1023 av Per Åsling och Anders Åkesson (båda C) yrkandena 1–3,
2020/21:1026 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),
2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 5–7,
2020/21:1397 av Sten Bergheden (M),
2020/21:1589 av Patrik Engström m.fl. (S),
2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 18,
2020/21:1669 av Ida Karkiainen m.fl. (S),
2020/21:1691 av Ida Drougge (M),
2020/21:2319 av Boriana Åberg (M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:2420 av Azadeh Rojhan Gustafsson m.fl. (S),
2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2 och
2020/21:2947 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 9.

Ställningstagande

Sverige har länge varit framgångsrikt när det gäller att attrahera riskkapital från resten av världen. På områden som informationsteknologi och life-science har Sverige bland de största riskkapitalsektorerna i världen. Huvuddelen av kapitalet till svenska riskkapitalfonder är utländskt, vilket möjliggör för svenska företag att växa och anställa på ett sätt som annars inte vore möjligt. Sverige borde dock i högre grad än i dag kunna utnyttja de konkurrensfördelar som landet har. Exempelvis är investeringsnivån i Sverige i genomsnitt lägre än i många andra länder, vilket försvårar för företag att växa när de nått en viss storlek. Samtidigt, bl.a. av legala skäl, förläggs vissa svenska fonder i andra länder för att vara tillgängliga för utländska investerare. För att möjliggöra att fler investeringsfonder etableras i Sverige bör det införas en modell med associationsrättsliga fonder. Dessa investeringsbolag ska ha ett rörligt aktiekapital i enlighet med förslaget i SOU 2016:45 En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad. Vi menar att en välkänd och internationellt etablerad legal struktur skulle öka utländska investerares benägenhet att investera i svenska fonder och därmed öka det investerade kapitalet i Sverige.

7. Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden, punkt 3 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 5–7 och

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 18 och avslår motionerna

2020/21:180 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 6–8,

2020/21:299 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 7,

2020/21:903 av Per Åsling (C) yrkande 3,

2020/21:1023 av Per Åsling och Anders Åkesson (båda C) yrkandena 1–3,

2020/21:1026 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),

2020/21:1397 av Sten Bergheden (M),

2020/21:1589 av Patrik Engström m.fl. (S),

2020/21:1669 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2020/21:1691 av Ida Drougge (M),

2020/21:2319 av Boriana Åberg (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:2420 av Azadeh Rojhan Gustafsson m.fl. (S),

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2,

2020/21:2947 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 9 och

2020/21:3483 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Handeln med företagsobligationer sker ofta utanför reglerade handelsplatser, s.k. OTC-handel. Insynen är därför bristfällig och information om handelsvolym och priser svåråtkomlig. Vi anser att ett moderniserat system för ökad digital transparens, likt det amerikanska systemet Trace, bör införas i Sverige. Finansinspektionen eller en annan myndighet bör därför ges i uppdrag att inrätta ett publikt system för handelsvolym och avslutspriser på företagsobligationsmarknaden.

Vidare är det problematiskt för det svenska småspararkollektivet att offentliga nyckeltal om illikvida tillgångar är svåra att hitta. Det finns exempel på fonder som marknadsförts som ett säkert placeringsalternativ med hög likviditet, trots att de i realiteten ägt en hög andel high yield-obligationer. Därför menar vi att likviditetsrisken i form av andelen illikvida tillgångar uttryckligen och öppet ska anges i exempelvis ett fondfaktblad. Vidare bör

Sverige på EU-nivå verka för en översyn av UCITS-regelverket, där en utvärdering av ett tak för illikvida tillgångar bör vara i fokus.

Vi anser också att regelverket för fullmaktsförfarande vid bankbyte behöver utvecklas, så att fler tjänster kan flyttas enklare och där endast en underskrift genom bank-id eller en vanlig signatur krävs. Detta skulle bidra till att underlätta för bankkunderna och ge dem möjlighet att ställa högre krav på sin bank. Därför bör det utredas hur bankbyte för konsumenter kan underlättas och hur förfarandet för fullständigt bankbyte via fullmakt kan göras.

8. Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden, punkt 3 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2 och avslår motionerna

2020/21:180 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 6–8,

2020/21:299 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 7,

2020/21:903 av Per Åsling (C) yrkande 3,

2020/21:1023 av Per Åsling och Anders Åkesson (båda C) yrkandena 1–3,

2020/21:1026 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 5–7,

2020/21:1397 av Sten Bergheden (M),

2020/21:1589 av Patrik Engström m.fl. (S),

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 18,

2020/21:1669 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2020/21:1691 av Ida Drougge (M),

2020/21:2319 av Borian Åberg (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:2420 av Azadeh Rojhan Gustafsson m.fl. (S),

2020/21:2947 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 9 och

2020/21:3483 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Förutsättningarna för att få fram kapital till investeringar och nya affärsidéer är alltför ofta bristfälliga. Det är nödvändigt att hela landet har tillgång till såväl privat lånekapital som till det offentliga riskkapitalet. Lokala banker och andra investerare spelar redan en avgörande roll. Men mer behöver göras om företags och människors fulla potential ska komma till sin rätt. I Norge har

man infört s.k. sparbanksbevis för att möjliggöra en bredare utlåning från sparbankerna. Sverige bör sträva i den riktningen och ett viktigt steg i detta skulle vara en moderniserad sparbankslag. Den befintliga sparbankslagen förhindrar sparbankerna att ta in externt kapital. Genom bättre tillgång till externt kapital kan sparbankerna växla upp sin verksamhet för att bidra till att stärka företagande och jobb på Sveriges landsbygder. En modernisering av spelreglerna skulle också kunna innebära verksamma sparbanker i fler delar av Sverige.

Jag anser sammanfattningsvis att tillgången till kapital på landsbygden bör stärkas genom att sparbankslagen moderniseras så att lokala banker kan utveckla sin verksamhet.

9. Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden, punkt 3 (V)

av Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:180 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 6–8 samt

2020/21:299 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 7 och avslår motionerna

2020/21:903 av Per Åsling (C) yrkande 3,

2020/21:1023 av Per Åsling och Anders Åkesson (båda C) yrkandena 1–3,

2020/21:1026 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 5–7,

2020/21:1397 av Sten Bergheden (M),

2020/21:1589 av Patrik Engström m.fl. (S),

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 18,

2020/21:1669 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2020/21:1691 av Ida Drougge (M),

2020/21:2319 av Borian Åberg (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:2420 av Azadeh Rojhan Gustafsson m.fl. (S),

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2,

2020/21:2947 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 9 och

2020/21:3483 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Finansiella beslut kan få stora konsekvenser för en individ eller familj. Detta är en av anledningarna till att riksdagen har beslutat att det ska finnas ett starkt konsumentskydd på det finansiella området.

Storbankerna gör enorma vinster, och en stor andel av vinsterna kommer från bolånen. En bidragande orsak till bankernas höga marginaler på bolån är den svaga sats som de svenska bolånekunderna har gentemot banken vid en förhandling om bolåneräntan. En finsk modell för bostadslån, där bolåneräntan sätts med utgångspunkt i internbanksräntan, gör det lättare för kunden att jämföra och värdera bankens erbjudande. Det bör därför införas en finsk modell för bostadslån i Sverige.

En väl fungerande marknad förutsätter att produkterna och deras priser är tydliga. På bankmarknaden finns det i detta avseende stora brister. Mycket av problemen hänger ihop med att bankerna har olika paketerbjudanden, där t.ex. rabatten på bolåneräntan är beroende av hur stora engagemang kunden i övrigt har med banken. En utredning bör därför få i uppdrag att utreda för- och nackdelar med ett förbud mot produktpaketering samt lämna förslag på hur transparensen kan öka på bankmarknaden.

För konsumenterna på den finansiella tjänstemarknaden är det svårt att få överblick över kostnaderna för olika typer av finansiella tjänster. Detta minskar rörligheten på bankmarknaden, vilket i sin tur försämrar konkurrensen. Det bör därför ställas krav på bankerna att ta fram en årlig kostnadssammanställning som informerar kunderna om hur mycket de har betalat i avgifter. En sådan sammanställning ska också innefatta en översikt av de räntor som kunden betalat och mottagit under året.

Det förekommer samordning mellan företag av mer subtil karaktär som begränsar konkurrensen, men som inte omfattas av bestämmelserna i konkurrenslagen. Ett exempel är när ett företag går ut offentligt och talar om vilken prissättning det tänker sig den närmaste perioden. Detta sker ibland på de finansiella marknaderna, inte minst i fråga om bolån. I Australien har man infört ett förbud mot prissignalering inom banksektorn. Jag menar att det australienska exemplet är värt att studera och eventuellt ta efter. Frågan om att förbjuda prissignalering på bankmarknaden bör därför utredas.

Utöver en allmän digitalisering har handeln på världens börser under de senaste 10–15 åren blivit alltmer algoritmstyrd. Med detta avses ett elektroniskt handelssystem utifrån förutbestämda instruktioner och parametrar. Högfrequenshandeln kan ses som en underkategori till den algoritmstyrda handeln och är en extrem form av kortsiktig handel. En utredning bör tillsättas för att se över regleringen av algoritm- och högfrequenshandeln på de finansiella marknaderna.

På bankmarknaden finns det många samarbeten kring främst olika betalningsförmedlingstjänster, t.ex. Bankgirocentralen och dataclearingen. Konkurrensverket har pekat på att de många samarbetena ökar risken för kartellliknande utfall på marknaden. En utredning bör tillsättas om hur de många samarbetena inom banksektorn påverkar konkurrensen och hur alla

företag ska kunna ges tillträde till infrastrukturen på de finansiella marknaderna på lika villkor. Utredningen bör också lämna förslag på hur ett ökat statligt ägande av finansiell infrastruktur kan främja konkurrensen på de finansiella marknaderna.

Slutligen bör regeringen utreda om banker som vid upprepade tillfällen gör sig skyldiga till skatteflykt eller medhjälp till skatteflykt borde förlora sin rätt att verka som bank i Sverige.

10. Kontanthantering och betaltjänster, punkt 4 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:2921 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 20 och

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 1 och avslår motionerna

2020/21:180 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 4 och 5,

2020/21:284 av Linda Lindberg och Carina Ståhl Herrstedt (båda SD),

2020/21:932 av Roland Utbult (KD),

2020/21:1395 av Sten Bergheden (M),

2020/21:1536 av Saila Quicklund (M),

2020/21:1987 av Lotta Finstorp (M),

2020/21:1995 av Anna Wallentheim (S),

2020/21:2665 av Nina Lundström (L) och

2020/21:3146 av Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Ställningstagande

Med allt fler digitala betalningar och ett allt större beroende av den digitala infrastrukturen för betalningar bör staten säkra att betalningar kan ske genom fler digitala lösningar. Jag anser att Finansinspektionen i nära samarbete med Post- och telestyrelsen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör säkra att de digitala system som används för betalningar är tillräckligt robusta. Dessutom menar jag att utvecklingen av e-krona måste bejakas.

Kontanthanteringen är samtidigt en viktig service för den svenska ekonomin, svenska företag och för människors möjlighet att fritt välja betalningsmedel. Den lagändring som nyligen trätt i kraft innebär bl.a. en skyldighet för vissa banker att tillhandahålla kontantjänster. Lagstiftningen bör ses som en lägsta acceptabel nivå för kontanthanteringen i Sverige. Det är viktigt att den nya lagstiftningen omgående följs upp för att säkerställa att

såväl lagstiftningen som dess intentioner efterlevs. Jag menar att kontanthantering bör tryggas i hela landet i syfte att värna grundläggande servicefunktioner och tryggheten för såväl privatpersoner som näringsverksamheter.

11. Kontanthantering och betaltjänster, punkt 4 (V)

av Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:180 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 4 och 5 samt avslår motionerna

2020/21:284 av Linda Lindberg och Carina Ståhl Herrstedt (båda SD),

2020/21:932 av Roland Utbult (KD),

2020/21:1395 av Sten Bergheden (M),

2020/21:1536 av Saila Quicklund (M),

2020/21:1987 av Lotta Finstorp (M),

2020/21:1995 av Anna Wallentheim (S),

2020/21:2665 av Nina Lundström (L),

2020/21:2921 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 20,

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 1 och

2020/21:3146 av Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Ställningstagande

Nyligen har det införts krav på bankerna att tillhandahålla platser för kontantuttag. Däremot saknas det krav på bankerna att ta emot privatpersoners insättningar. Detta skapar en märklig asymmetri mellan uttags- och insättningsmöjligheter. Det är svårt att förstå varför det ska gå att ta ut kontanter från ett konto men inte att sätta in några. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag om att bankerna ska vara skyldiga att ta emot privatpersoners och företags kontantinsättningar.

Det är också viktigt att stärka möjligheterna att använda kontanter. Pensionärernas riksorganisation (PRO) och Sveriges Konsumenter har pekat på att den nuvarande utvecklingen leder till att allt fler handlare och restauranger slutar att acceptera kontanter. Detta drabbar främst glesbygden och de människor som är i digitalt och ekonomiskt utanförskap. Tillgången till och möjligheten att använda kontanter är också viktiga ur ett krisberedskapsperspektiv. En reglering som ställer krav på handlare och restauranger att acceptera kontanter som betalningsmedel måste dock göras på

ett sätt som beaktar rånrisk och handlares och restaurangers säkerhet. Mot den bakgrunden bör regeringen tillsätta en utredning i syfte att lämna förslag om krav på handlare och restauranger att acceptera kontanter som betalningsmedel.

12. Penningtvätt och finansiering av terrorism, punkt 6 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:1613 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 3 och
avslår motionerna
2020/21:469 av Mikael Larsson (C),
2020/21:1106 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 41,
2020/21:3069 av Karolina Skog m.fl. (MP) yrkande 5 och
2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 48.

Ställningstagande

Rätten att bilda föreningar ska värnas och det är positivt med Sveriges mångåriga traditioner med ekonomiska föreningar där gemensamma intressen oftast är grunden för att skapa något bra. Tyvärr har det på senare tid visat sig att föreningar och stiftelser har utnyttjats för att tvätta pengar, bekosta terrorhandlingar eller på annat sätt tillskansa sig offentliga medel på felaktiga grunder. Samtidigt är det ofta svårt att utreda ansvarsläget och även att bevisa olagliga handlingar. Därför behövs det en översyn av regelverket så att föreningar och stiftelser inte ska kunna användas för olaglig verksamhet. För att underlätta för granskande medier bör också utbetalningar av stöd till föreningar från det offentliga redovisas på ett överskådligt och enkelt sätt. Det kan exempelvis ske genom ett offentligt samordnat och sökbart register. Det är viktigt att regelverket kring stöd till föreningar och stiftelser omöjliggör ett missbruk av de tilldelade medlen.

Mot den bakgrunden anser vi att regeringen bör utreda hur lagstiftningen kan förändras så att föreningar och stiftelser inte används för penningtvätt eller för att finansiera terrorhandlingar.

13. Penningtvätt och finansiering av terrorism, punkt 6 (KD)

av Jakob Forssmed (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 41 och avslår motionerna

2020/21:469 av Mikael Larsson (C),

2020/21:1106 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2020/21:1613 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 3,

2020/21:3069 av Karolina Skog m.fl. (MP) yrkande 5 och

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 48.

Ställningstagande

Den kanske viktigaste åtgärden för att stoppa terrorismen är att förhindra finansieringen och bryta dess strukturer. Genom att identifiera, spåra och bryta upp de kanaler genom vilka internationella terrorgrupper och nätverk förses med kapital, ökar möjligheterna att förhindra framtida attacker. I dag finansieras inte sällan extrema och jihadistiska grupperingar i Europa från gulfstaterna och arabiska halvön. Välbeställda privatpersoner, ideella välgörenhetsorganisationer och stiftelser i dessa länder kan fungera som täckmantel för affärstransaktioner och penningtvätt som i förlängningen omvandlas till terrorstöd. Att kontrollera dessa kapitalflöden med bibehållen respekt för personlig integritet och grundläggande rättsstatsprinciper är nödvändigt. Mot den bakgrunden har EU-samarbetet en viktig roll att spela, en roll som ytterligare måste stärkas om terrorfinansieringen effektivt ska kunna bekämpas. Jag anser att Sverige inom EU ska bidra till att det internationella arbetet med Anti Money Laundering (AML) förstärks med syftet att motverka penningtvätt och terrorfinansiering.

14. Penningtvätt och finansiering av terrorism, punkt 6 (L)

av Mats Persson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 48 och
avslår motionerna
2020/21:469 av Mikael Larsson (C),
2020/21:1106 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2020/21:1613 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 3,
2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 41 och
2020/21:3069 av Karolina Skog m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Arbetet mot penningtvätt behöver stärkas genom ett förbättrat informationsutbyte mellan banker och myndigheter, både brottsbekämpande myndigheter och tillsynsmyndigheter. Det finns all anledning att i detta sammanhang också se över de enskilda myndigheternas ansvarsområden och inbördes arbetsfördelning, liksom behovet av en eventuell kapacitetsförstärkning. Riksdagen har genom ett tillkännagivande uppmanat regeringen att se över lagstiftningen (bet. 2018/19:FiU42) och ett utredningsarbete påbörjades i november 2019 (dir. 2019:80). Uppdraget skulle redovisas senast den 31 december 2020. Jag noterar att regeringen i slutet av förra året beslutat att förlänga utredningstiden till den 31 maj 2021 (dir. 2020:122). Det är angeläget att regeringen efter att utredningen avslutats skyndsamt påbörjar remissbehandling och fortsatt beredning, så att en ny lagstiftning utan onödigt dröjsmål kan komma på plats.

15. Kreditupplysning, betalningsanmärkningar och inkassoverksamhet, punkt 7 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 9 och
avslår motionerna
2020/21:1561 av Mats Green (M),
2020/21:3149 av Ann-Christine From Utterstedt (SD) och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 57.

Ställningstagande

I samband med att någon ansöker om ett lånelöfte för att t.ex. finansiera ett bostadsköp tas kreditupplysningar på den som gör anspråk på lånet. Om man ansöker om lån hos flera banker, t.ex. i syfte att förhandla ned räntan, så registreras lika många kreditupplysningar. Den presumtiva fordringsägaren kan tolka detta som att man planerar att ta flera olika lån oavsett om de kvitteras ut eller inte, vilket i sin tur sänker kreditvärdigheten hos den som ansöker om lånet. Systemet är naturligtvis legitimt i sig för att bankerna ska kunna göra väl avvägda riskbedömningar. Det som dock kan ifrågasättas är hur länge omfrågeuppgifter ska lagras. Nuvarande regelverk behöver moderniseras så att det inte utesluter individer med en sund privatekonomisk ställning. Om konsumenterna får större flexibilitet att jämföra bankernas erbjudanden, utan att riskera sänkt kreditvärdighet, skulle också konkurrenssituationen förbättras. Vi menar därför att regeringen bör utreda huruvida omfrågeuppgifter enligt kreditupplysningslagen som rör privatpersoner ska gallras efter en kortare tidsperiod än tolv månader.

16. Kreditupplysning, betalningsanmärkningar och inkassoverksamhet, punkt 7 (KD)

av Jakob Forssmed (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 57 och avslår motionerna

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 9,

2020/21:1561 av Mats Green (M) och

2020/21:3149 av Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Ställningstagande

Omfattningen av bedrägerier med bluffakturor ökar. I dag får företag betalningsanmärkning redan vid ansökan om betalningsföreläggande, oavsett om en sådan ansökan är riktig eller inte. För mindre företag, där anmärkningar har stor påverkan på hur företaget bedöms, kan detta få stora konsekvenser. Äldre personer som exempelvis äger skog men i egentlig mening inte ser sig själva som företagare blir lätta offer för denna typ av brottslighet. För privatpersoner gäller att fakturan måste vara välgrundad och ha slagits fast i domstol eller annan myndighet för att ett kreditupplysningsföretag ska få lämna ut uppgifter. Om motsvarande regel även gällde företag skulle

antagligen bluffakturor vara betydligt mindre vanligt förekommande. En ändring i kreditupplysningslagen så att även företag omfattas av regeln om att fakturan måste vara välgrundad för att uppgifter ska få lämnas skulle förebygga problem med bluffakturor. Därför menar jag att detta bör utredas i syfte att öka rättssäkerhet för framför allt mindre företag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2020/21:76 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt regionala utvecklings- och investeringsbanker 2019 och 2020.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:180 av Ulla Andersson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att införa en finsk modell för bostadslån i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör få i uppdrag att utreda för- och nackdelar med ett förbud mot produktpaketering samt lämna förslag på hur transparensen kan öka på bankmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till krav på bankerna om årliga kostnadssammanställningar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att bankerna ska vara skyldiga att ta emot privatpersoners och företags kontantinsättningar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning i syfte att lämna förslag om krav på handlare och restauranger att acceptera kontanter som betalningsmedel och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som utreder frågan om att förbjuda prissignalering på bankmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över regleringen av algoritm- och högfrekvenshandeln på de finansiella marknaderna och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör få i uppdrag att utreda hur de många samarbetena inom banksektorn påverkar konkurrensen och hur alla företag ska kunna ges

tillträde till infrastrukturen på de finansiella marknaderna på lika villkor och hur ett ökat statligt ägande av finansiell infrastruktur kan främja konkurrensen på de finansiella marknaderna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:284 av Linda Lindberg och Carina Ståhl Herrstedt (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att standardisera kortbetalningssystemen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:299 av Tony Haddou m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda om banker som vid upprepade tillfällen gör sig skyldiga till skatteflykt eller medhjälp till skatteflykt ska kunna förlora sin rätt att få verka som bank i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:469 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övervakningsorgan för illegala penningflöden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:552 av Dennis Dioukarev (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till statliga startlån till unga vuxna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:569 av Patrik Jönsson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett räntetak för effektiv ränta gentemot låntagare och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:903 av Per Åsling (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att krav bör införas för att säkerställa statens ägarintressen och en sund aktiemarknad och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:932 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ålägga bankerna en skyldighet att tillhandahålla en god nivå av kontanthantering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1023 av Per Åsling och Anders Åkesson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av sparbankslagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjligheten för sparbanksbanker att ta in externt kapital och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska regelverket för banker behöver ses över i syfte att åstadkomma en proportionalitet och rimlighet i användningen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1026 av Per Åsling och Peter Helander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utjämna risktagandet i företagande så att kreditvärdigheten inte längre beror på var i landet företaget är beläget och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1106 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över penningtvättslagen för att göra så att människor kan skaffa bank-id och bankkonto även utan familjemedlemmar som står bakom en ansökan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Finansinspektionen eller annan myndighet i uppdrag att inrätta ett publikt system för handelsvolymerna och avslutspriser på företagsobligationsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fonder öppet och uttryckligen ska ange fondbesittarens andel av illikvida tillgångar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en utredning om likviditetskrav och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa det andra amorteringskravet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda om omfrågeuppgifter enligt kreditupplysningslagen om privatpersoner ska gallras efter en kortare tidsperiod än tolv månader och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att möjliggöra en ökad amorteringstakt utan att behöva betala ränteskillnadsersättning och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att öka transparensen vid ränteskillnadsersättning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för en generell rätt till byte av säkerhet vid flytt och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för symmetrikrav vid förtida återbetalning av lån och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1317 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lätta på bolånerestriktioner för seniorer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1318 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att snarast utarbeta ett externt register, uppdaterat i realtid, över låntagares totala skulder och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1395 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en möjlighet att ålägga bankerna en skyldighet att tillhandahålla en god nivå av kontanthantering i hela landet för företag och föreningar såväl som privatpersoner och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1397 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för personer att öppna bankkonton för barn och ungdomar utan att föräldrarna står för själva kontot och att pengarna dessutom kan låsas till dess att barnet är 18 år och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1399 av Marlène Lund Kopparklint och Sten Bergheden (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsyn av medicinsk rådgivning ska genomföras kontinuerligt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram en plan för hur tillsyn av försäkringsbolagen ska genomföras och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1536 av Sailsa Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kunders behov av kontanthantering och betaltjänster i lagen om betaltjänster och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1561 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av införande av högre krav och förutsättningar för startande och bedrivande av inkassoverksamhet i kampen mot bluffakturor och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1589 av Patrik Engström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga insatser för att öka mångfalden inom den finansiella sektorn och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1613 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur lagstiftningen kan förändras så att föreningar och stiftelser inte används för penningtvätt eller för att bekosta terrorhandlingar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda fler möjligheter för finansiering av bostadsköp och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en bolånemodell för unga och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur det kan underlättas för konsumenter att byta bank och hur förfarandet för fullständigt bankbyte via fullmakt kan göras och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1669 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör initiera en dialog om bankernas närvaro i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1691 av Ida Drougge (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att sälja SBAB och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1753 av Louise Meijer (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda undantag i bolånetaket, kreditprövningsreglerna och amorteringskraven gällande bolån för unga och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1848 av Johanna Haraldsson m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillsyn av försäkringsläkare och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1987 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur en fungerande kontanthantering i landsorten ska kunna åstadkommas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1995 av Anna Wallentheim (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ändra i lagstiftningen för betaltjänster i syfte att minska nackdelarna för föreningslivet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2319 av Borianna Åberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagen om Svenska skeppshypotekskassan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över verksamhetsformen för Svenska skeppshypotekskassan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2420 av Azadeh Rojhan Gustafsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka förutsättningar som krävs för att underlätta krediter till Kooperation och ekonomiska föreningar, i synnerhet på landsbygden för att underlätta för serviceföretag och utveckling på landsbygd, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2541 av Per Åsling och Helena Lindahl (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta utreda förutsättningarna för Sverige som hemvist för försäkringsrelaterade instrument och att återkomma med förslag som gör det möjligt i enlighet med motionen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2665 av Nina Lundström (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna konsumentens möjlighet att betala med kontanter, företagarens möjlighet att hantera kontanter samt om att glesbygdens och skärgårdens utmaningar ska beaktas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2669 av Malin Danielsson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att ta fram hur ett modernt förvärvslån för förstagångsköpare kan utformas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD):

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska bidra till att det internationella arbetet med Anti Money Laundering (AML) förstärks med syftet att motverka penningtvätt och terrorfinansiering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2904 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bolån riktade till unga och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2921 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digitala betalningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna grundläggande servicefunktioner och tryggheten för såväl privatpersoner som näringsverksamheter genom att kontanthanteringens tryggas i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgången på kapital på landsbygden bör stärkas genom att sparbankslagen moderniseras så att lokala banker kan utveckla sin verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2947 av Martina Johansson m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätten till nummerportabilitet avseende bankkontonummer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett grönt bosparkonto samt ett startlån till första bostadsköpet bör införas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3069 av Karolina Skog m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbete mot penningtvätt bör prioriteras i kampen mot organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den utvärdering av kreditrestriktionerna som riksdagen tillkännagav regeringen behovet av våren 2020 bör initieras omgående och genomföras av en oberoende aktör och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja bolånetaket till 90 procent och samtidigt ta bort ränteavdraget på blancolån och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3146 av Ann-Christine From Utterstedt (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontanter alltid ska kunna användas som betalningsmedel i butiker och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3149 av Ann-Christine From Utterstedt (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra reglerna kring betalningsanmärkning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det skärpta amorteringskravet bör utvärderas i syfte att pröva effekterna av att det avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett ändamålssparande för att möjliggöra bosparande enligt tysk modell och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L):

48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om penningtvätt och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av kreditrestriktionerna på bostadsmarknaden och föreslå förändringar som möjliggör för fler att kunna efterfråga ett ägt boende utan att skapa stora risker i det finansiella systemet, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett amorteringskrav som sätts på bankernas aggregerade bolåneportfölj, i stället för på hushållen, och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att erbjuda startlån för förstagångsköpare och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ändringar i kreditupplysningslagen för att förhindra att företag drabbas av bluffakturor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3414 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av amorteringskravet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till att koppla ränteavdraget till ett amorteringskrav och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om olika amorteringskrav beroende på låntagarens ålder och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3428 av Mats Persson m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt lätta hushållens regelbörda från makrotillsynsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3483 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för investeringsbolag att etablera sig i Sverige genom att införa en investeringsmodell med associationsrättsliga fonder och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Öppen utfrågning om finansiell stabilitet den 2 februari 2021

Ordföranden: Jag hälsar alla välkomna till denna öppna utfrågning om finansiell stabilitet i kölvattnet efter covid-19-pandemin. Det är riksdagens finansutskott som håller denna öppna utfrågning. Den äger rum både fysiskt och digitalt.

Vi ska få höra riksbankschef Stefan Ingves, generaldirektör Erik Thedéen från Finansinspektionen och riksgäldsdirektör Hans Lindblad från Riksgälden. Även finansmarknadsminister Per Bolund deltar. Alla dessa personer är med digitalt.

Stefan Ingves, Riksbanken: Jag ska tala lite grann om stabilitetsläget och de risker som finns i kölvattnet efter coronapandemin. Jag tackar för att jag får vara med ännu en gång, denna gång digitalt. Det blir en intressant övning i sig. Jag hoppas att det ska fungera väl.

Jag ska alltså tala om stabilitetsläget när vi nu har levt med pandemin i snart ett års tid. Det som väldigt mycket har handlat om under det senaste året är naturligtvis – och då talar jag inte om att hantera pandemin som sådan – finansiell stabilitet och att så gott det går försöka hantera de frågor och frågeställningar som finns på ett sådant sätt att pandemin inte övergår till en finansiell kris också.

Om man tittar på detta i väldigt aggregerad form och börjar beskriva den ekonomiska utvecklingen, ungefär som vi och många andra ser på den, talar de grafer som jag visar sitt eget språk. Där ser man ett väldigt djupt fall i bruttonationalprodukten i både Sverige och utomlands i ett stort antal länder. Vad detta egentligen visar är att kriser, oberoende av vad det är för kris vi talar om, är mycket kostsamma för samhällsekonomin. Vi ser också att det tar ett antal år, och ganska många år, innan vi kommer tillbaka till den ekonomiska aktivitet som vi hade före krisen.

Samtidigt är det svårt att bedöma vad som sker i detta sammanhang. Det betyder att ju mer pandemihanteringen drar ut på tiden, desto mer förskjuts naturligtvis återhämtningen på ett eller annat sätt. Men de allra värsta farhågorna har inte besannats när det gäller ekonomisk aktivitet. Det har naturligtvis mycket att göra med de olika stödåtgärder som har vidtagits både i Sverige och i en lång rad andra länder.

Om man reflekterar lite grann kring vad som har gjorts under denna tidsperiod så för centralbankerna en mycket expansiv penningpolitik på olika håll genom att köpa stora mängder tillgångar, genom att ha olika typer av utlåningsprogram och genom att se till att de penningpolitiska styrräntorna hålls låga världen över.

Regeringar på olika håll har gjort sitt genom att genomföra omfattande finanspolitiska stimulansprogram som riktar sig till hushåll och företag, så att de ska överleva och så att deras ekonomiska möjligheter ska underlättas under denna period när saker och ting mer eller mindre har stått still. Samtidigt har tillsynsmyndigheter på lite olika sätt i olika länder lättat på buffertkrav och infört temporära lättnader som leder till att det är lättare att hantera utbudet av krediter under denna period.

Allt detta syftar till att undvika alltför svåra finansiella konsekvenser av det som nu pågår och har pågått. Men det finns naturligtvis risker fortsättningsvis som kan leda till konkurser längre fram och som vi kanske ännu inte har sett i så stor omfattning men som kan ligga runt hörnet, så att säga, eftersom en del av de åtgärder som vidtagits leder till att en och annan frågeställning har dolts. Detta är en fråga framför allt i Europa, eftersom banksystemen i Europa för närvarande är svagare än vad de är i Sverige.

Allt detta har också ändrat förutsättningarna för att driva penningpolitik. Vad vi har gjort under det senaste året är att låna ut pengar till företag via bankerna. Vi köper olika typer av värdepapper, vi tillför likviditet i stor omfattning till den finansiella sektorn och vi håller reporäntan på noll.

När man går igenom ett sådant här förlopp går det inte att veta exakt vilka åtgärder som behövs vid varje tidpunkt. Därför är det rimligt att vidta många olika åtgärder för att se till att räntan är låg och att kreditförsörjningen hålls igång i svensk ekonomi.

Senast vi resonerade om dessa frågor var i november. Då sa vi att efter november och under 2021 kommer vi att köpa värdepapper för ytterligare 700 miljarder kronor.

I det vänstra diagrammet som visar dessa köp finns det ett litet tillägg högst upp, och det är köp av företagsobligationer. Här ser man tydligt att företagsobligationsköpen är väldigt små i förhållande till alla andra köp. Men samtidigt är det viktigt att vi har operationell kapacitet att köpa företagsobligationer eller andra obligationer, för den delen, om vi skulle behöva köpa mycket mer i ett riktigt dåligt scenario.

Grafen till höger visar olika räntor. Där ser vi att räntorna började stiga kraftigt i mars och april 2020. Utan åtgärder från centralbankerna, Riksbanken inkluderad, är det mycket svårt att säga var det hade slutat. Men förmodligen hade det slutat ganska illa.

Vi ser också att när de stora påfrestningarna dök upp var det de samlade åtgärderna som vi vidtog som ledde till att räntorna gick ned. Och räntorna är faktiskt lite lägre i dag än vad de var innan krisen inträffade.

Förutsättningarna för att bedriva penningpolitik ser annorlunda ut i dag jämfört med hur de såg ut för 20 eller 30 år sedan. Det har att göra med finanssektorns sammansättning och hur finanssektorn ser ut.

Om man tittar på ränteförändringarna ser man att fallet i räntor när det gäller företagssektorn är ungefär 120 räntepunkter, vilket motsvarar cirka fem räntesänkningar. I detta avseende har våra köp av företagsobligationer fungerat

väldigt väl och varit väldigt effektiva när det gäller att se till att det finns en god tillgång till krediter i olika samhällssektorer.

Grafen till höger visar sammansättningen av företagens finansiering. Det röda visar värdepappersupplåning i förhållande till bankupplåning.

Går man tillbaka till 1995 var värdepappersupplåningen mycket liten – ungefär 5 procent av BNP. I dag är den ungefär 30 procent av BNP. Detta innebär att det är viktigt att stödja kreditgivningen i svensk ekonomi också via obligationsmarknaden. Det är bara ett annat sätt att säga det som jag påpekade tidigare, alltså att när det finns många olika marknader behöver man ha beredskap att hantera många olika saker mer eller mindre samtidigt så att summan av dem blir bra. Man måste alltså kunna agera både snabbt och brett för att hantera de frågor och problem som har uppkommit.

Om man funderar lite grann kring dagsläget bidrar ett vaccin självfallet till att förbättra framtidsutsikterna. Men alla risker har inte försvunnit i och med att ett vaccin har kommit. Det tar tid innan alla har vaccinerats, och medan den processen pågår bromsas den ekonomiska utvecklingen. Konkurserna kan fortfarande bli betydligt fler. Samtidigt är det inte bra att dra tillbaka stödåtgärderna för snabbt. Gör man det måste man börja om från början, och det leder till onödiga ekonomiska kostnader.

När man vidtar den stora mängden olika åtgärder som sker i dagsläget – egentligen oberoende av om det är sådant som är knutet till penningpolitiken, sådant som är knutet till regelverken eller om det är olika former av finanspolitik – leder det naturligtvis till ökade skulder på ett eller annat sätt på många olika håll i ekonomin. Det betyder att vi längre fram har med oss en ryggsäck med högre skulder med alla de risker som det medför när det gäller framtiden.

Samtidigt är det så att om man alltid räknar med att på ett eller annat sätt bli räddad av någon annan kan det leda till högre risktagande i framtiden, och det är inte bra.

En gammal fråga som jag har pratat om många gånger i utskottet är att så länge vi har en period med negativa realräntor, alltså ränta minus inflationstakt, och låga räntor i största allmänhet är det billigt att låna. Det är avsikten. Men då finns alltid risken att man lånar för mycket.

Ytterligare en ny fråga som vi har med oss i dagsläget är vad som sker när det gäller klimatet. Olika typer av klimatfrågor påverkar naturligtvis också den finansiella sektorn.

Men den akuta krishanteringen är rimlig, eftersom det under det gångna året har gällt att hantera finanssektorn på ett sådant sätt att pandemin inte vandrar in för mycket i finanssektorn så att vi också får finanssektorsproblem. Men när krisen är över innebär det att vi också får återgå till att bygga buffertar på ett så bra sätt som det över huvud taget är möjligt.

Som jag redan har berört är det viktigt att olika politikområden samverkar för att bidra till en återhämtning. Vad vi gör är att se till att räntorna hålls låga och att vi har en fungerande kreditförsörjning. Om krisen skulle bli djupare av någon anledning är det inte uteslutet att det krävs ytterligare finanspolitiskt

stöd. Och finanspolitiken har större möjligheter än penningpolitiken att rikta särskilt stöd till särskilda sektorer om det skulle vara så att en lågkonjunktur drar ut på tiden.

Alla dessa åtgärder kompletterar varandra, och de behöver finnas där ett bra tag.

Sedan är det viktigt att det finns tillräckligt mycket kapital och likviditetsbuffertar i den finansiella sektorn. Med höga risker måste det nämligen finnas riskabsorberande kapital och tillräckligt god likviditet.

Jag ska sedan ta upp en fråga som jag har tagit upp många gånger i finansutskottet. Den har att göra med hushållens skuldsättning. Det behövs fler åtgärder för att minska riskerna med hushållens skuldsättning.

Om vi först tittar på vad som sker i vår omvärld är riskerna i och för sig kanske större i andra delar av Europa än just i Sverige därför att man där har mer problem i banksektorn och man har större problem med den statliga skuldsättningen.

Om vi tittar på Sverige och fokuserar lite grann på staplarna till vänster ser vi hur skuldsättningen var fördelad 1995. Det var mycket statsskuld och mindre skulder i hushållssektorn, som är minst, och i företagssektorn. Om vi spolar bandet framåt till slutet av 2019 ser vi att den dominerande delen är hushållens skulder. Det är också mycket skulder i företagssektorn. Men det är mindre skulder i den statliga sektorn. Vad som har hänt under denna period är i grunden att skulderna har flyttats över från det offentliga till den privata sidan. I dag är hushållens skulder drygt 90 procent av bruttonationalprodukten.

Men allt är inte ett evigt bekymmer när det gäller detta. Låt mig därför ändå nämna två positiva initiativ som har kommit i närtid. Det första är att det är bra att det nu har tillsatts en utredning som ska hantera frågeställningen om hur vi ska skaffa rimlig information om hushållens tillgångar. Det är en fråga som vi och andra har tagit upp under mycket lång tid, och det är bra att denna utredning nu har tillsatts och att vi så småningom kommer att få bra statistik när det gäller hushållens tillgångar. Att enbart känna till skulderna men inte veta hur tillgångarna ser ut är egentligen inte ett acceptabelt tillstånd.

Det har också tillsatts en utredning som ska hantera och skapa ett offentligt bostadsrättsregister. Bostadsrättsmarknaden växer och blir större och större, och allt fler har lån för att finansiera köp av bostadsrätter. Då är det oerhört viktigt och rimligt att vi har ett fungerande bostadsrättsregister, även om det kommer att ta ett antal år att åstadkomma detta. Det är nämligen väldigt många bostadsrätter som är pantsatta när det gäller lån i detta sammanhang.

Vi har många och mångåriga strukturella problem på bostadsrättsmarknaden. Om dessa problem inte hanteras måste vi hantera dem via mer och mer makrotillsynsåtgärder. Men dessa makrotillsynsåtgärder är i grunden enbart ett plåster i ena hörnet som inte hanterar de strukturella obalanserna. Men en makrotillsynsåtgärd som är viktig och som behöver återinföras under loppet av året är det amorteringskrav som temporärt har upphävts och som kommer tillbaka till hösten. Det är oerhört centralt och viktigt att så sker. Jag har nämligen ännu aldrig varit med om att man inte får problem förr eller senare

om utlåningen och upplåningen i hushållssektorn fortsätter hur länge som helst i stor skala.

Coronapandemin belyser i vid mening vikten av god motståndskraft i det finansiella systemet. Framtiden kan vi inte veta så mycket om. Vi vet att kriser inträffar med jämna mellanrum. Vi vet också att det ekonomiska läget, inte minst i en väldigt öppen ekonomi som den svenska ekonomin med stor export och import och mycket stora kapitalflöden, snabbt kan förändras. Då behöver finanssystemet ha god motståndskraft. Det innebär att vi behöver väl kapitaliserade banker. Denna motståndskraft kommer att behöva stärkas, eftersom det är ett slags evigt arbete med dessa frågor, när saker och ting förhoppningsvis återgår till någonting mer normalt om något år.

Vi har ett antal strukturella sårbarheter i den finansiella sektorn och i det finansiella systemet. En långvarig sådan är hushållens skuldsättning. En annan är bristen på den svenska marknaden för företagspapper av olika slag, där transparensen behöver öka. Vi behöver förbättra funktionaliteten och likviditeten på dessa marknader.

Jag har nämnt hushållens skuldsättning. Och det som finns högt på agendan på många olika håll och som vi kommer att ha att leva med under överskådlig tid är olika typer av klimatrisker som vi också har att hantera och som också kan påverka finansiell stabilitet på olika sätt men på lite längre sikt.

Ordföranden: Vi tackar för en väldigt bra presentation från Stefan Ingves. Du ska få svara på frågor lite senare.

Erik Thedéen, Finansinspektionen: Jag tackar för inbjudan till denna viktiga utfrågning om finansiell stabilitet i kölvattnet efter coronapandemin.

Jag ska först gå tillbaka till mars 2020. Då var det en monumental dramatik på de finansiella marknaderna. Det kändes då som om vi stod vid avgrunden. Aktieturbulensen var faktiskt värre några dagar än vad den var 2008. Som Stefan Ingves har beskrivit gick spreadarna, det vill säga räntekostnaderna på företagsobligationer och säkerställda obligationer, de som styr bostadsupplåningen, upp väldigt kraftigt. Ganska snart därefter stängde företagsobligationsmarknaden i praktiken. Det spåddes BNP-fall. Vissa bedömare trodde att det kunde bli fall på tvåsiffriga tal. Det var där vi var i mars 2020.

Men detta kom att bli en väldigt annorlunda kris i många avseenden. Först är det viktigt att säga att detta i allt väsentligt – viktigast av allt – är en mänsklig och human tragedi. Men om vi ändå håller oss till de ekonomiska konsekvenserna blev detta en annorlunda kris.

På bilden har jag jämfört krisförloppet i denna kris med finanskrisen 2007–2008 och 90-talskrisen. Det blå visar BNP-fallet. Man ser att BNP har fallit ganska mycket i alla kriser. Men fallet kommer att bli mycket mindre än vi trodde. Vi tror nu att BNP kommer att landa på knappt minus 3 procent för 2020. En del trodde, som sagt, till och med på tvåsiffriga minustal ett tag. Det var större BNP-fall i de tidigare kriserna. Men framför allt hade vi då ganska

dramatiska aktieprisfall och fall i bostadspriser. Vi hade alltså en kris som både var en realekonomisk kris och som innebar ett väldigt kraftigt fall i tillgångspriser. Så har det inte varit denna gång.

Tvärtom har aktiepriserna stigit, och bostadspriserna har stigit ganska kraftigt. Man kan fundera på vad detta beror på. Det huvudsakliga skälet är väldigt stora stödåtgärder från regering och riksdag, det vill säga finanspolitik. Men det handlar också om stödåtgärder, som Stefan Ingves har redogjort för, från penningpolitiken, från centralbankens sida och från tillsynsmyndigheter och andra.

Men det handlar inte bara om detta. Det är klart att det även under de tidigare kriserna genomfördes stora stödåtgärder. Det handlar också om att många bedömare tror att denna kris förvisso är djup men att den tar ett ganska abrupt slut och att vi sedan återgår till något slags normalt läge. Jag säger inte att det behöver bli så, men det är nog det som man får anta ligger i dessa förväntningar. Därav att aktiepriserna fortsätter att gå upp. Det blir ett tillfälligt tapp, men sedan vänder det.

Krisen har också slagit väldigt olika i olika sektorer. Vissa sektorer har helt slutat att fungera – restaurang, hotell och flyg – medan andra sektor går relativt normalt – svensk industrisektor. Det finns till och med vinnare i denna bransch. Jag behöver bara nämna Facebook och Tesla så förstår ni säkert vad jag menar.

Det är alltså en mycket annorlunda kris, och det tycker jag att vi ska ha med oss när vi tittar på hur vi ska hantera krisen.

Vi på Finansinspektionen talar väldigt mycket om motståndskraft – motståndskraft i banksektorn, motståndskraft i företagssektorn och motståndskraft i hushållssektorn. Detta med motståndskraft är ingenting som kommer automatiskt. Motståndskraft byggs upp i goda tider. Vad gäller den finansiella sektorn, företagssektorn och hushållssektorn sker det ofta genom aktiva beslut. Det är beslut från lagstiftaren och beslut från myndigheter. Motståndskraft har vi alltså nytta av när vi kommer in i en kris. Men vi måste kämpa för att upprätthålla den och för att skapa den.

På bilden visas hur vi har agerat vad gäller den kontracykliska bufferten. Det är ett krångligt ord för att säga att det finns ett regelverk som säger att vi ska bygga upp kapital i banksystemet. När det går bra i ekonomin, när det går bra på kreditmarknaden och när tillgångspriser stiger då kan den höjas. När det blir kris kan den sänkas.

Jag tänkte säga någonting om denna höjningsfas. Det är de röda staplarna som är beslutstidpunkt. Sedan kommer en viss fördröjning, och sedan kommer kapitalet in på kontot.

I stort sett varje beslut som har tagits från 2014, det var före min tid på Finansinspektionen, och därefter har alltid mötts av ett aktivt motstånd från banksystemet som har tyckt att detta inte har behövts. Men jag menar att denna kris ändå har visat att det var oerhört bra att faktiskt ta strid för att bygga upp denna motståndskraft. Det var Sverige och Norge, men Norge är inte ett EU-land, som hade den högsta kontracykliska bufferten när vi gick in i krisen.

Flera länder hade ingen kontracyklisk buffert alls, inklusive Finland. Dessa länder fick hitta på och fixa till för att ha något kapital att spela med. Vi stod därmed bättre rustade.

Men det handlar inte bara om banksystemet. Även på försäkringsbolags- sidan har vi stresstestat deras portföljer och instruerat dem om att det måste finnas buffertkapital. Och även genom hushållssektorn och amorteringskraven har vi byggt upp buffertar. Det är buffertar som kan användas i krisscenarier.

Bilden som nu visas har Stefan Ingves visat på ett lite annat sätt. Men jag tycker också att den är bra. Den visar på det som Sverige har gjort riktigt bra och det som är Sveriges stora utmaning. Vi har lyckats, och regering och riksdag har lyckats hålla statsskulden på en i ett internationellt perspektiv mycket låg nivå. Jag brukar ibland säga att staten är som ett gigantiskt försäkringsbolag. Och ett försäkringsbolag som har så här bra finanser klarar av de värsta naturkatastroferna. Och om man tar staten i detta fall klarar man av en pandemi eller en finanskris för att man helt enkelt har muskler. Detta ska vi värna.

Men vi har en annan bild som visar hushållens skuldsättning som har gått upp från 40 till ungefär 90 procent av BNP sedan sekelskiftet. Ett annat sätt att uttrycka det är att hushållens skulder i absoluta tal har stigit ungefär fyra gånger sedan sekelskiftet. Det innebär att det hushåll som 2000 hade ett lån på 1 miljon kronor i dag har ett lån på 4 miljoner kronor. Det hushåll som hade lån på 2 miljoner kronor har i dag ett lån på 8 miljoner kronor. Detta är i och för sig inget konstigt om man också skulle lägga på en räntebild, eftersom räntan har fallit kraftigt. Att bära denna skuld är förstås ganska billigt i dag jämfört med hur det var när räntorna var högre. Men det illustrerar också att hushållen är mycket räntekänsliga.

Vi kan titta på krisförloppet. Detta var vårt nyckeldiagram under krisförloppet. Vi, Riksbanken och även Finansdepartementet sa att det nu var viktigt att det finansiella systemet inte blir en del av problemet utan en del av lösningen. Det innebär att kreditgivningen, som är nyckelfaktorn för vad finanssystemet ska lyckas med, måste fortsätta. Företag som får problem och hushåll som får problem ska fortsatt kunna få tillgång till krediter.

Den blå kurvan visar den totala tillväxttakten i utlåningen till företags- sektorn. Även om den går ned något ser ni att den upprätthålls på en ganska god nivå.

Det är ganska intressant att se vad som hände i krisförloppet. Marknads- finansieringen föll när företagsobligationsmarknaden fick stora problem. I stället ökade bankernas utlåning, det vill säga att de företag som lånade via företagsobligationsmarknaderna, och då inte kunde göra det längre, ringde sin hembank och fick dra på de kreditlinor som de hade i banken. Här ser man hur starkt kopplad marknadsfinansieringen är till bankutlåningen.

Det vi gjorde när krisen kom var att uppmana till att använda bufferten. Som Stefan var inne på sänkte vi det kontracykliska buffertkravet ganska dramatiskt, från 2,5 till 0 procent. Vi frigjorde 40 miljarder i kapital. En snabb räkning visar att det skulle kunna stödja utlåning med så mycket som 800–900

miljarder kronor. Vi pausade amorteringskravet för att skapa ökad flexibilitet i hushållssektorn, om det skulle bli en stor stress på hushållssidan. Vi sa också: De likviditetsbuffertar och de buffertar som finns i försäkringssektorn ska användas. Vi kommer inte att jaga de företag som bryter mot buffertkraven. Tvärtom är det nu dags att använda buffertarna.

Det här tror jag var viktigt. Vi fick inga tvångsförsäljningar i försäkringssektorn därför att de blev stressade av att aktiekurserna föll, utan de satt lugnt i båten.

Hushållssektorn har tuggat på bra. Det är absolut inte bara på grund av det pausade amorteringskravet, men det hade en sådan effekt. Och, som sagt, banksystemet verkar faktiskt att fortsätta göra sitt jobb.

Bidragande till detta är förstås också att kreditförlusterna än så länge, peppar peppar, har varit väldigt låga. Internationellt brukar man tala om usable buffers, användbara buffertar, och det tror jag är nyckelord också för framtiden. Det pågår nu en intensiv diskussion internationellt om att göra ännu mer av just usable buffers.

Låt mig säga någonting om marknadsfinansiering, som Stefan var inne på. Marknadsfinansieringen, alltså finansiering via obligationer, har från 2013 till 2020 ökat från 700 miljarder till 1 500 miljarder. Det är alltså mer än en fördubbling på sex sju år. Det är i grund och botten, tycker jag, en positiv utveckling. Vi blir något mindre bankdominerade och får en bredare investerarbaser för att finansiera vår företagssektor. Det är i grund och botten inte något som är dåligt, och det är så här det ser ut i många andra länder.

Något som också hände på den svenska marknaden var att en del av företagsobligationsupplåningen togs upp av fonder. Som bilden visar har innehavet av företagsobligationsfonder ökat från 2014 till 2020 från ungefär 80 miljarder till 180 miljarder när det stod på toppen. Men där brast det. När marknaden för företagsobligationer stängde blev många hushåll oroliga. Priserna föll och räntorna steg. Helt plötsligt fick man en negativ avkastning på sina fondbesittningar, och man ville snabbt lämna skutan. Man sprang mot dörren och tog ut pengar. Då skulle ju fonden sälja obligationen, men det gick inte att sälja obligationer. Slutsatsen blev att flera fonder stängde. Detta visade sig vara den stora akilleshälen för den svenska finansmarknaden.

Vi har nu inlett ett omfattande reformarbete, internationellt och i Sverige, för att se över hur man ska hantera fondernas likviditet. Det blir en anomali att de investerar i tillgångar som är illikvida men samtidigt säger till sina kunder att de kan ta ut pengar varje dag. Det är en likviditetstransformation som måste styras upp på ett tydligare sätt än i dag i det svenska regelverket. Och som Stefan också var inne på ska vi förbättra företagsobligationsmarknaden, bland annat genom att öka transparensen.

Bostadsmarknaden har i princip ignorerat krisen. Som ni ser på bilden är det ett litet hack, men det är inte mycket att tala om. I stort sett alla segment på bostadsmarknaden är nu uppe i mer än all time high, och vi har fått ett skifte mellan bostadsrätter och villor. Den röda kurvan visar att det som nu sker är

att villor är inne i någon typ av catch up till det som har skett på bostadsrättsmarknaden. Villapriserna stiger nu mycket kraftigare, men de har ju legat lite efter bostadsrätternas utveckling under flera år. Vi har nu en årstakt på 11,5 procent på totalen, på villorna 15,5 procent och i Stockholm över 16 procent. Det är snarast en rusning som nu sker på bostadsmarknaden, och i kölvattnet av detta kommer förstås ökad utlåning.

Det här är en situation som vi förstås också tittar på när vi funderar på om vi ska återställa amorteringskravet. Vår inställning i dag är att det ska återställas första möjliga datum som vi har bundit oss vid, nämligen den 31 augusti. Vi har några månader på oss att utvärdera detta, men som läget och de grova prognoserna för framtiden ser ut nu kommer amorteringskravet att återinföras.

Vad gör vi då nu? Fokus är på att stötta återhämtningen. Vi är i dag inte primärt i läget att vi ska återställa allting – amorteringskravet är ett undantag – utan nu gäller det att stötta återhämtningen och se till att kreditgivningen fortsatt fungerar, så att vi inte drar tillbaka åtgärderna för tidigt. Vi utvärderar kontinuerligt våra stödåtgärder och de olika beslut som vi har tagit om utdelningar, och vi har lättat något på det utdelningsstopp som gällde 2020. Syftet var att bankerna skulle ha kapital för att täcka sin kreditgivning. Vi har lättat något på detta och sagt att från september, om vi då har lite mer normalitet, är det bankerna som ska besluta om och hantera utdelningarna utan våra rekommendationer. Men där är vi inte ännu, utan nu gäller 25-procentsgränsen.

Det kontracykliska kapitalkravet utvärderas, men vi kommer att behålla det på den här nivån en tid framåt. Sedan får vi studera utvecklingen. Amorteringskravet har jag redan kommenterat. Det stora reformarbetet för oss är förstås på företagsobligations- och fondmarknaderna.

Låt mig också säga något om att vi lever i en osäker tid. Det finns ju någon typ av common wisdom, en allmänt uppfattad sanning, att räntorna kommer att vara låga den närmaste tiden eller till och med på riktigt lång sikt och att också inflationen kommer att vara låg eller stabil på lång sikt. Jag har ingen annan uppfattning, men jag brukar väldigt starkt betona att vi vet väldigt lite. Det visar ju förstås pandemin.

Den här bilden tycker jag är intressant. Den visar obligationsmarknadens prissättning av inflationsförväntningarna. Som ni ser har inflationen i USA legat ganska stabilt på 1,5–2 procent, men den föll när krisen kom. Då trodde vi att vi skulle få något slags deflationistiskt scenario. Men därefter, när vi har sett återhämtningen, har vi fått en brant uppgång i inflationsförväntningarna. Är det samma sak som att vi får inflation? Nej, men när vi stod på botten och alla talade om låg inflation var det få som trodde att detta skulle ske. Det är alltså läge att vara beredd på det värsta.

Vi kommer att gå ur den här krisen i ett sämre läge än när vi gick in i den. Sverige har klarat den bra ekonomiskt jämfört med många andra länder. Men faktum kvarstår: Vi kommer att ha högre arbetslöshet, högre skuldsättning i

hushållssektorn, högre skuldsättning i företagssektorn och dessutom ett tilltagande antal konkurser och en högre statsskuld.

När vi har kommit ur krisen och läget är normaliserat måste vi påbörja arbetet igen med att återföra säkerhetsmarginalerna och återigen bygga buffertar.

Hans Lindblad, Riksgälden: Tack så mycket för inbjudan! Det är väldigt spännande, viktigt och trevligt att vara här.

Jag skulle vilja inleda med att säga att vi står stabilt både statsfinansiellt och utifrån ett finansiellt stabilitetsperspektiv. Vi har so far klarat den här krisen väldigt bra. Vi har kunnat värna stabiliteten i de finansiella systemen, tack vare olika regelverk som har tjänat oss väl och som vi har levt efter. Jag tänker på budgetlagen, det finanspolitiska ramverket, en oberoende centralbank, bankkrisdirektiv, kapitaltäckningsregler och likviditetsregler.

Det goda utgångsläget har medfört att vi har kunnat stimulera ekonomin med flera hundratals miljarder kronor och fortfarande ha en låg statsskuld, en så pass låg statsskuld att vi faktiskt har utrymme att klara en ganska rejäl finanskris ifall så skulle behövas.

Bakom den begränsade uppgången i skuldkvoten döljer sig en hel del dramatik. Pandemin slog till snabbt. Ekonomin tvärbromsade, efterfrågan försvann, företagens intjäning försämrades markant och arbetslösheten steg. Som en följd av krisen och de finanspolitiska åtgärder som vidtogs svängde statsbudgeten snabbt från ett överskott till ett kraftigt underskott.

Det vi genomlider är en efterfrågekris och en utbudskris, där svaret mycket handlar om övervintring. Det har inte saknats pengar generellt – det har bland andra riksbankschefen illustrerat – utan det som har saknats är möjligheter till aktivitet, konsumtion och produktion. Det är också viktigt att förstå att ekonomisk politik inte kan hindra utan bara mildra effekterna av en kris. Man får helt enkelt göra så gott man kan.

På Riksgälden inledde vi med att snabbt öka utlåningen, vilket vi kunde göra tack vare väl utarbetade lånekanaler, vårt rykte som emittent och Sveriges starka ekonomi. Vi ställde ut garantier till flygindustrin, vi satte upp den så kallade företagsakuten, vi gav extra kredit till Svensk Exportkredit på 10 miljarder kronor och vi lättade på de krav på kapital för skulder som bankerna måste hålla inför en bankkras.

Vi fortsatte att höja beredskapen för att hantera eventuellt krisande banker, för att kunna ställa ut andra typer av garantier och också för att ge olika direkta stöd till olika sektorer, för det fall att så hade varit påkallat. Vi var också beredda att tillföra säkerheter i form av statspapper till den finansiella marknaden för att på så sätt också värna systemets funktionalitet.

På Riksgäldskontoret ställde vi snabbt om. Nästan all personal började på ett väldigt tidigt stadium att jobba hemifrån, kritiska funktioner delades upp i olika team med mera – allt för att säkerställa kontinuiteten i vår verksamhet.

De åtgärder som vi, andra myndigheter och regeringen har vidtagit har varit nödvändiga för att upprätthålla det finansiella systemets funktionssätt och motverka nedgångar. Men åtgärderna riskerar att förstärka tidigare obalanser och bygga upp nya, och både riksbankschefen och generaldirektören för Finansinspektionen har varit inne på detta.

Riksbankens köp av statspapper och andra tillgångar har medfört en rad olika saker. Omsättningen på statspapper har minskat. Vi har fått en omfattande överlikviditet i det finansiella systemet, vilket har varit avsikten. Vi har också pressat räntorna, men det har fått ett ökat risktagande och stigande tillgångspriser som följd. Som Erik Thedéen sa lättade vi på amorteringskraven, vilket sannolikt har haft liknande effekter på bostadspriserna.

Stigande tillgångspriser, bland annat till följd av låga räntor, ska ses i ljuset av den höga skuldsättningen, framför allt hos hushållen. Om räntorna skulle stiga snabbt och oväntat skulle det kunna orsaka en tillgångspriskorrigerings. Detta sammanlagt skulle kunna bli problematiskt för enskilda hushåll och för den svenska ekonomin i stort.

En annan effekt av den låga räntan och de stigande tillgångspriserna är betydande omfördelningseffekter. Hushåll med lån har gynnats av lägre räntebetalningar, och banksparande har missgynnats. Och hushåll som äger bostad eller aktier har gynnats i förhållande till dem som inte har några tillgångar.

Krisen har pågått ett tag, men den är ingalunda över. Smittspridningen är fortfarande hög och omfattande, och det finns risk för bakslag. Det råder en stor osäkerhet. På kort sikt är det väsentligt att vi får kontroll på pandemin och fortsätter att hantera de ekonomiska konsekvenserna av den.

Vaccineringen måste komma igång snabbt och ske effektivt. De ekonomiska kostnaderna för att dröja är enorma. Den ekonomiska politiken bör inriktas på att stötta sektorer, branscher, hushåll och företag som har drabbats så att de kan fortsätta att övervintra. Och vi måste vara beredda på att läget inom den finansiella sektorn kan komma att försämrats, även om vi hittills har lyckats hålla krisen borta från banksystemen. Men exempelvis skulle en oro inom den kommersiella fastighetssektorn kunna skapa problem hos bankerna. En kris i det finansiella systemet skulle sätta ett avsevärt större avtryck i statsfinanserna. Därför är det goda utgångsläge som vi har centralt.

Pandemin sätter i huvudsak tillfälliga spår i den ekonomiska aktiviteten – det är i alla fall vad vi tror. Men på arbetsmarknaden ser effekterna ut att kunna bli mer långvariga och speciellt för de utsatta grupperna.

Den här bilden visar hur långtidsarbetslösheten steg kraftigt efter finanskrisen för att sedan aldrig komma tillbaka ned igen. Den har snarare tvärtom sakta trendat uppåt. I samband med avmattningen av ekonomin under hösten 2019 började långtidsarbetslösheten mer tydligt stiga igen, och den trenden har förstärkts av pandemin.

Jag tycker att den här utvecklingen oroar på flera olika sätt. Det är de svagaste som drabbas mest. De åker först ut, och de har svårast att komma tillbaka. Skolfrånvaron med mera ökar, och sämre utbildning gör det ännu

svårare att komma in på arbetsmarknaden. Svårast är det för dem som har sämst grundförutsättningar. Vi talar om försämrade livschanser. Generellt sett gäller att ju längre tid man är arbetslös, desto svårare är det att komma tillbaka.

Då pandemin slår annorlunda än tidigare kriser kan uppgången av långtidsarbetslösheten komma att få en annan sammansättning än vad vi tidigare sett. Jag tror att antalet långtidsarbetslösa kommer att stiga ganska snabbt framöver, detta eftersom antalet som har varit arbetslösa sex till tolv månader, den undre kurvan på bilden, har ökat kraftigt. Många av dem kommer att hamna i gruppen långtidsarbetslösa, snarare än att de lämnar gruppen för arbete. Långtidsarbetslösheten riskerar således att få långvariga effekter på den reala ekonomin och de offentliga finanserna.

Vilka strukturella förändringar har då den här krisen fört med sig? Utöver risken för långtidsarbetslöshet har vi inte sett någon massiv utslagning av realkapital och humankapital eller, för den delen, skäl till förändringar i våra preferenser.

Historien visar att vi kommer att resa igen. Vi kommer att gå på restaurang. Vi kommer att gå på teater. Vi kommer att vilja umgås även efter pandemin. Därmed kommer en hel del att återgå till det som var tidigare, men kanske med nya ägare med mera.

Men det finns vissa förändringar som har skett. Vi har snabbdigitaliserats på flera olika sätt, och bara det här mötet är ju ett exempel på det. Vårt konsumtionsmönster har delvis förändrats, och vi kommer att göra fler av våra inköp på andra sätt än tidigare. Vi kommer att jobba annorlunda. Efterfrågan på kontor och boende kommer att ändras, och kanske påverkas urbaniseringen.

Dagens extrema stimulanspolitik har flera problem, vilket bland andra riksbankschefen varit inne på. Den riskerar att leda till att förstärka obalanserna och riskerna i det finansiella systemet. Det medför så kallade moral hazard-problem, det vill säga att aktörer på den finansiella marknaden, företag, hushåll med mera förväntar sig att bli räddade av staten och därmed tar större risker än vad som är lämpligt och vad som annars skulle ha varit fallet.

Dagens politik innehåller också en del strukturproblem, bland annat genom den ökade generositeten i de olika typer av försäkringssystem som har genomförts. Konkurrensnedvridningar som hindrar nödvändig och vanlig strukturuomvandling är också en konsekvens av dagens politik. Och de fördelningseffekter som jag tidigare har nämnt kan i förlängningen vara negativa för tillväxten.

Dagens extremt expansiva politik är således inte långsiktigt hållbar, utan man kommer att behöva fasa ut den. Det måste naturligtvis ske väldigt försiktigt, så att man inte tar udden av den återhämtning som ligger framför oss. Men frågan är inte om utan när det är dags att till exempel återinföra amorteringskravet, som Erik Thedéen har varit inne på, liksom att höja den kontryckliga kapitalbufferten, avveckla olika typer av finanspolitiska stödformer och för Riksbanken att börja banta balansräkningen.

Dagens efterfrågestimulanser bör avlösas av en långsiktig och hållbar tillväxtpolitik inom exempelvis arbetsmarknad, utbildning, infrastruktur, innovation, företagande, skatte- och bostadspolitik samt välfärd.

Jag vill avrunda med att säga att Sverige står stabilt tack vare sunda regelverk och starka statsfinanser. Regeringen, vi och andra myndigheter har på flera sätt behövt agera och förhindra att krisen skulle bli allvarigare än vad den har blivit. Den expansiva politik som har genomförts har varit nödvändig för att värna den finansiella stabiliteten och stötta den realekonomiska utvecklingen. Krisen är inte över. Blickar vi framåt finns det risker, risker som kan komma att påverka de finansiella systemen om de skulle materialiseras.

Vi på Riksgälden har beredskap att agera.

Till sist: Det kommer en tid när pandemin är över och dagens politik bör ersättas av en politik för långsiktig tillväxt och stabilitet. Det är någonting att börja fundera över redan nu.

Finansmarknadsminister Per Bolund (MP): Fru ordförande! Jag vill tacka de tre föregående talarna för väldigt värdefulla och insiktsfulla presentationer. Jag vill också passa på att rikta ett tack till utskottet för möjligheten att få komma hit och prata om dessa ständigt aktuella och viktiga frågor.

Vi kan konstatera att stabilitet alltid behöver vara på vår dagordning. Utmaningarna kan växla beroende på var vi står i tillvaron just för tillfället. Men det är frågor som vi hela tiden bör återkomma till och fortsätta diskutera, så tack för den möjligheten!

När vi sågs vid förra utskottsmötet, förra året, talade vi om stabilitet. Vid utfrågningen då var det nog väldigt få av oss som kunde föreställa oss vilka konsekvenser coronaviruset skulle få på ekonomin. Inte minst kan vi se att den globala spridningen av viruset i början av förra året dramatiskt förändrade utsikterna för världsekonomin men också för den svenska ekonomin.

Det har varit utbudsstörningar och en hög nivå av osäkerhet. Detta, tillsammans med de restriktioner som vi har varit tvungna att införa för att minska smittspridningen, har nu fått en stor och negativ påverkan på den ekonomiska utvecklingen i vårt land och i andra länder.

Jag skulle vilja säga att hastigheten och storleken på de globala BNP-fallen under första halvåret 2020 har varit unika. Spridningen av coronapandemin skapade också en enorm osäkerhet runt om i världen. Det bidrog också till en omfattande turbulens på de finansiella marknaderna, som ni kanske kommer ihåg, med kraftiga börsfall under våren. Därefter har det varit en stadig återhämtning på de finansiella marknaderna.

Den här gången var det dock inte de finansiella marknaderna som orsakade krisen, utan det var i stället en global pandemi som höll oss i ett järngrepp. Det handlar naturligtvis fortfarande om att först och främst säkerställa folkhälsan, och där gör vi stora insatser för att sjukvården ska ha de resurser som behövs och för att se till att vi får ut vaccin så fort som möjligt till en så stor del av befolkningen som möjligt.

Vi hamnade också i en situation där företagen inte kunde planera. Beställningar avbokades, intäkter föll dramatiskt och investeringsvilja byttes mot jakt efter likviditet. Det borgar inte för en långsiktigt hållbar samhällsekonomi. Det gjorde att vi behövde vidta stora och omfattande åtgärder i ekonomin.

Som väl var, och som vi också har hört av de tidigare talarna, var Sverige relativt väl rustat för att möta de ekonomiska utmaningarna, som ju också är temat för vår utfrågning här i dag. Vi gick in i krisen med en låg statskuld och starka statsfinanser. Sedan den globala finanskrisen drabbade oss och världen har vi ägnat oss åt att bygga buffertar för bankerna och det finansiella systemet men också för att vi ska klara av att ha en låg risk i hushållen.

Som ni alla vet har regering och riksdag fattat beslut om en rad åtgärder för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin. Hittills har vi spenderat 374 miljarder i olika former, bland annat stora bidrag till kommunerna och regionerna för att vi ska klara välfärden och vården men också till våra myndigheter. Inte minst har det handlat om stöd till näringslivet i form av likviditetsstöd för skattekonton och olika former av stöd för företag som nu möter ett kraftigt fall i sina intäkter.

Som vi hörde från riksgäldsdirektören har vi dessutom en företagsakut för att stärka utlåningen till små och medelstora företag. Inte minst har vi också stöd till alla företag som har använt sig av korttidspermittering, vilket har gjort att väldigt många svenskar har kunnat behålla sina jobb trots den stora påverkan på vår ekonomi.

Här vill jag också passa på att lyfta fram det skyndsamma och väldigt vältajmade agerandet från våra myndigheter som deltar i dagens utfrågning. De har spelat en avgörande roll, vill jag hävda, i att säkerställa den finansiella stabiliteten i detta akuta läge. Det har också varit väl samordnade aktiviteter från myndigheterna och även från regeringen.

Finansinspektionen kunde till exempel sätta ned bankernas kontracykliska kapitalbuffert och dessutom förtydliga hur hushåll tillfälligt har kunnat få undantag från amortering med anledning av den här situationen. Riksbanken har bidragit till att stabilisera marknaderna genom att erbjuda likviditet, och Riksgälden har flyttat fram tidpunkten då bankerna ska uppfylla kravet på konverterbara och nedskrivningsbara skulder. Detta samlat har gjort att bankerna har kunnat fortsätta att låna ut till företag och även till hushåll som har behövt det.

Krisen har dessutom visat på styrkan i EU-samarbetet. Vi har snabbt och välkoordinerat kunnat agera gemensamt. Till exempel bidrog det som kallas quick fix för banker till att banker i hela EU kunde upprätthålla kreditförsörjningen både till hushåll och till livskraftiga företag som var i en akut situation.

I Sverige, precis som i många andra länder, har bankerna uppmanats att hålla tillbaka utdelningar till sina aktieägare. Jag vill säga att det har varit en klok strategi med tanke på att det har rått en stor osäkerhet. Den var kopplad till de effekter som vi nu ser av pandemin, som har varit svåra att förutse. Den

har också bidragit till att både företag och hushåll har kunnat känna sig trygga med att bankerna har kapacitet att hjälpa till med finansiering när så behövs.

Under våren har vi haft ett flertal extrainsatta möten i det finansiella stabilitetsrådet och i den beredningsgrupp som finns till rådet. Här vill jag tacka myndigheterna för ett mycket gott samarbete i rådet. Det har gjort att vi har kunnat samordna oss och komma med gemensamma åtgärder som har haft väldigt stor och positiv effekt.

Det är inte bara viktigt att vi har buffertar i det finansiella systemet och att vi när vi förhoppningsvis går in i bättre tider kan bygga upp dem igen. Det är också viktigt att vi har väl fungerande och etablerade samarbetsfunktioner. Det har spelat en stor roll för att trygga den finansiella stabiliteten så väl under krisen.

Den osäkerhet som uppstod på de finansiella marknaderna när coronapandemin bröt ut påverkade också den svenska marknaden för företagsobligationer, som vi har hört av de tre tidigare talarna. Det blev svårt att få tag i kritisk information, och likviditeten i företagsobligationer försämrades kraftigt. Nu pågår ett arbete med att förbättra marknaden för företagsobligationer. Här väntas branschen från och med i juli i år, bara om några månader, börja tillämpa en ny självreglering för publicering av information när det gäller handel med obligationer. Frågan om ökad transparens på företagsobligationsmarknaden väntas också ingå i den översyn av regelverket på EU-nivå som kommissionen har aviserat och som kommer att ske mot slutet av året. Det tycker vi är väl befogat.

Coronaviruset och arbetet med att hantera effekterna av pandemin präglar självfallet vår vardag i nuläget. Men parallellt pågår andra viktiga arbeten kopplade till finansiell stabilitet, och jag tänker här ta upp ett par av dem som vi behöver ha i fokus framåt.

Jag vill börja med frågan om hållbarhet kopplat till den finansiella marknaden. Det finns en bred samsyn om att finansmarknaden har en enormt viktig roll att spela när det gäller utvecklingen mot ett mer hållbart samhälle. Här gäller det att snabbt minska investeringarna i exempelvis fossila tillgångar och att styra om dem mot hållbara investeringar. Men jag vill också hävda att arbetet för en hållbar finansmarknad är centralt för att behålla den finansiella stabiliteten.

Vi ser redan nu hur effekterna av klimatförändringarna orsakar stora ekonomiska förluster i Sverige men framför allt globalt. Finansiella företag, som försäkringsbolag och banker, påverkas nu i en aldrig tidigare sedd omfattning av skador som orsakas av klimatförändringar på fysiska tillgångar som till exempel ställts som pant eller som försäkrats.

Ovanpå detta har vi en omställningsrisk där finansiella aktörer investerar i företag som inte har en långsiktigt hållbar affärsmodell och som riskerar att bli strandade tillgångar. Detta ser vi nu allt fler exempel på i ekonomin.

Kolkraftverket Moorburg, som bara var i drift i fem år med svag lönsamhet, är nu omställt, och verksamheten där kommer att sluta. Ett annat exempel är

pipelinen Keystone XL i USA, som det också har lånats ut pengar till men som den nya administrationen nu har lagt i malpåse.

Exemplen på tillgångar som visar sig inte ge avkastning på grund av att vi rör oss i en mer hållbar riktning är många och kommer att bli allt fler. Detta är en klimatrisk som vi behöver ha med oss.

För att hantera de risker som klimatförändringarna innebär behöver de finansiella företagen nu integrera hållbarhetsfaktorer i hela sin verksamhet. Det finns en rad olika initiativ, både privata och offentliga, som syftar till att öka och förbättra öppenheten och tillgången till data när det gäller hållbarhetsrelaterad information. Detta är väldigt viktigt. Även om vi ser en positiv utveckling behöver fler företag redovisa klimatrelaterad information. Det kommer också att kunna bidra till att förtydliga de finansiella konsekvenserna av klimatutvecklingen.

Detta gäller inte minst bankerna, som inte har kommit lika långt som till exempel kapital- eller fondförvaltare. Vi ser också exempel på detta i ett antal olika journalistiska arbeten som visar på bankernas sårbarhet.

I april förra året gav regeringen Finansinspektionen i uppdrag att bland annat följa upp de finansiella företagens klimatrapportering och komma med förslag till hur den kan förbättras framåt, inte minst när det gäller lån och krediter. Finansinspektionen har också sedan flera år i uppgift att ta hänsyn till hållbarhet som en del i sin tillsyn.

Även inom EU pågår nu ett större arbete med att titta på hur hållbarhet kan integreras i bankernas riskhantering och även i tillsynsprocesserna. Europeiska centralbanken (ECB) publicerade i slutet av förra året i egenskap av bankunionens tillsynsmyndighet sina förväntningar när det gäller hur banker ska beakta och rapportera klimatrisker.

Vi har alltså kommit en bit på väg, men det finns mycket mer att göra på detta område.

En avslutande spaning på detta tema handlar om vad vi såg i våras kopplat till just hållbarhet och hur marknaderna nu börjar ta alltmer hänsyn till dessa frågor. Jag skulle vilja säga att förra året innebar något av ett genombrott för grön finansiering och en grön finansmarknad. De fossila sektorerna har inte bara lett till ökade kreditförluster, utan vi ser också på aktiemarknaden hur fossiltunga banker nu pressas mycket hårdare än andra. Detta är något vi kommer att se mer av, kan jag utlova.

Vid förra årets öppna utfrågning i finansutskottet diskuterade vi också bland annat cybersäkerhet och risker för finansiell stabilitet som operationella avbrott kan ge upphov till. I dag kan vi konstatera att detta var ett väl valt ämne.

Pandemin har medfört ett alltmer digitaliserat arbetssätt, inte minst vid möten som det vi har nu och även för alla aktörer inom den finansiella marknaden. Digitaliseringen har varit till enormt stor hjälp för att kunna fortsätta med samhällsviktig verksamhet under pandemin, men den innebär såklart också flera typer av sårbarheter.

Cyber- och informationssäkerhet är fortsatt en mycket viktig fråga, och nya steg har tagits på det området, både på EU-nivå och i Sverige, för att stärka samhällets kapacitet att möta en ökad hotbild på detta område. Europeiska kommissionen presenterade till exempel strax före jul ett cybersäkerhetspaket. På finansmarknadsområdet förhandlas det just nu om en förordning som tar sikte på att skapa motståndskraft i finanssektorn på detta område. I Sverige beslutade regeringen i december att ett nationellt cybersäkerhetscenter ska inrättas.

För finans- och betalningsmarknaderna är den snabba tekniska utvecklingen och digitaliseringen i grunden mycket positiv. Den skapar förutsättningar för innovativa lösningar som gör det möjligt att få billigare, bättre och mer konsumentvänliga produkter och tjänster.

Samtidigt är det viktigt att denna utveckling inte sker på bekostnad av till exempel finansiell stabilitet och konsumentskydd. Därför tillsatte regeringen i december förra året en utredning för att se över statens roll på betalningsmarknaden i bred bemärkelse. I detta uppdrag ingår också att analysera ett eventuellt behov av en e-krona.

Arbetet med penningtvätt och finansiering av terrorism är också oerhört avgörande. Att det fungerar och anpassas till förhållanden i omvärlden är grundläggande för den finansiella stabiliteten. Här vill jag speciellt ta upp något av det som kan väntas under det kommande året på detta område.

För att bättre förstå och kunna bemöta de risker som illegala finansiella flöden skulle kunna innebära för den finansiella stabiliteten har Sverige tillsammans med övriga länder i den nordisk-baltiska regionen bitt Internationella valutafonden (IMF) att granska finansiella flöden till och från regionen ur detta perspektiv. Denna granskning ska påbörjas nu under våren och väntas vara klar under 2022.

Senare i år väntas också kommissionen lägga fram förslag till framtida reformer på penningtvättsområdet, bland annat en förstärkning av tillsynen på EU-nivå genom en EU-gemensam tillsynsmyndighet, som väntas ingå i det paketet.

Gemensamt för alla de områden som jag pekat på i dag är att det handlar om olika typer av globala nyttigheter, som förutsätter inte bara åtgärder nationellt och var och en för sig utan också ett fungerande internationellt samarbete. Jag hoppas, som vi alla förmodligen gör, att 2021 kan bli ett år då vi får en riktig omstart för de multinationella samarbetena på många olika fronter. På EU-nivå finns det ett par frågor som är värda att belysa.

Utvecklingen av EU:s kapitalmarknad fortsätter. Kommissionen lyfter där fram flera olika intressanta aspekter för att stödja en grön återhämtning. Det handlar om hur marknaderna bättre kan tillgängliggöra kapital och krediter för företag och även om att främja långsiktiga och hållbara investeringar på en marknad med högt konsumentskydd.

Det pågår också ett arbete för att ta fram ett regelverk för kryptotillgångar. Även detta är ett område som kännetecknas av en oerhört snabb utveckling. Det är viktigt att privatpersoner och företag kan dra nytta av teknisk utveck-

ling, samtidigt som vi måste minimera riskerna för att säkerställa förtroendet för finansmarknaderna. Därför är det positivt att vi nu tar fram gemensamma regler för att å ena sidan främja innovation, å andra sidan säkerställa att investerare och aktörer möter tydliga regler och att vi har ett starkt fokus på konsumentskydd.

Även på försäkringssidan och när det gäller finansiell infrastruktur stärks arbetet med finansiell stabilitet. Här kan jag nämna den kommande översynen av Solvens II och det nya ramverket för återhämtning och resolution av centrala motparter eller CCP, som de kallas. Detta är något som stärker motståndskraften och minskar riskerna för spridningseffekter i ekonomin.

Nu blickar vi framåt mot ett nytt år. Jag gissar att jag inte är den enda på dagens utfrågning som längtar tillbaka till en normal, daglig tillvaro, där fikapaus innebär att vi också träffar våra kollegor vid kaffemaskinen i stället för över Skype. Det finns en del närliggande utmaningar som vi behöver vara vaksamma på. Även om bankerna nu har klarat de akuta faserna av krisen väl vet vi att stora delar av näringslivet har haft ett mycket utmanande år. Det är nog få som förväntar sig en snabb återgång till något slags nygammal normalitet.

Här vill jag särskilt lyfta fram riskerna med nödlidande lån och att de kan komma att öka, särskilt mot bakgrund av en hög arbetslöshet och ett pressat näringsliv i flera europeiska länder. Om så sker kommer detta att pressa bankernas kapital och också deras kapacitet och vilja att låna ut. Vi hade ingen finanskris i det akuta skedet av pandemin. Nu gäller det att säkerställa att efterspelet inte heller utlöser en sådan kris. Som en del av det arbetet har EU-kommissionen tagit fram en strategi för att hantera en möjlig ökning av nödlidande lån i spåren av covid-19. Vi välkomnar detta.

Dessutom lever vi nu i en värld med fortsatt låga räntor, där bankers lönsamhet pressas. Försäkringsbolagen har svårt att generera en långsiktig avkastning. På global nivå ser vi också ökade säkerhetsrisker, bland annat olika fond- och kapitalförvaltare. Samtidigt vet vi att hushållens skuldsättning är fortsatt hög, vilket vi också hörde från de tre tidigare talarna. Den fortsätter att stiga, om än i något lägre takt. Detta är frågor som vi behöver fortsätta att följa framåt.

Innan jag avslutar vill jag beröra ytterligare en viktig fråga framöver. Till följd av coronaviruset har regeringar, myndigheter och centralbanker runt om i hela världen genomfört kraftiga åtgärder för att minska effekterna på ekonomin och de finansiella marknaderna. Dessa åtgärder har varit nödvändiga, men de väcker också frågor om vilka risker som nu kan byggas upp i de finansiella systemen.

När vi nu ser att vaccinet håller på att distribueras är det också läge att börja fundera på när och hur de åtgärder som har genomförts ska dras tillbaka eller trappas ned. Även om vi inte kan svara på dessa frågor i dag utan har fortsatt fokus på att hantera pandemin återstår mycket arbete för att bekämpa smittspridningen. Inte minst behöver vi nu också förbereda oss för kommande

diskussioner kring hur och när vi ska minska stöden för att få en återgång till det normala som inte i sig skapar oro.

Med dessa ord vill jag återigen tacka för de tidigare talarnas inlägg och för inbjudan att komma hit och tala. Jag ser fram emot era frågor och en bra och givande diskussion.

Ordföranden: Det samlade budskapet från de inledande talarna har ändå varit att Sverige relativt andra länder har klarat krisen bra, ekonomiskt sett. Jag kan tänka mig att det kan sitta någon hemma i tv-soffan som blir lite provocerad av detta – det är trots allt väldigt många som har det tufft just nu. Det är också därför som vi från finansutskottets och även tidigare talares sida har jobbat väldigt intensivt hela detta år med att få krisstöd på plats. Jag vill ändå ha detta sagt så att det inte låter som att allt är väldigt bra i Sverige just nu. Det finns verkligen utmaningar.

Med detta sagt är det samlade budskapet från samtliga talare ändå att Sverige har kunnat klara denna kris relativt bra jämfört med andra länder tack vare att vi hade en låg statsskuld när vi gick in i krisen och, jämfört med andra länder, hög sysselsättning. Vi hade dessutom dragit lärdom av finanskrisen och byggt upp buffertar i finanssektorn. Vi har också kunnat genomföra många krisåtgärder som har haft effekt och kunnat mildra krisen. Detta är väldigt bra och viktigt.

Det finns dock risker framöver; ni har pekat på flera av dem. Den största eller i alla fall den svåraste politiska utmaningen kommer säkert att bli långtidsarbetslösheten, som berördes en del. Den är ett reellt problem redan sedan tidigare, och det är dessutom ett ganska svårt problem att få fler människor som har varit arbetslösa länge i jobb.

Jag ska inleda frågestunden för ledamöterna med att ställa två frågor. Den ena handlar om de utmaningar vi ser framöver. Ni har pekat på en del av dem. Jag nämnde långtidsarbetslösheten, och någon har nämnt klimatet. Hans Lindblad var också inne på strukturomvandlingen, som kanske har gått snabbare i krisen. Hur kommer det nya normala att se ut? Kommer vi att resa, och kommer vi att bo på hotell? Vad kommer strukturomvandlingarna att få för effekter för ekonomins återhämtning? Detta skulle jag gärna vilja höra även de andra talarna tala lite mer om.

Den andra fråga jag har gäller något som jag nu när jag har er samlade inte kan låta bli att ta upp och som har diskuterats mycket i medierna och bland yngre generationer de senaste dagarna: Gamestop och Reddit-gruppens aktion mot företaget. Det är en historia som rymmer oerhört mycket kittlande saker. Det är lite David mot Goljat och de fattiga mot de rika. Det handlar om den reala ekonomin och den lilla människan som drabbas av överhetens spekulationer i den lilla människans olycka. I det här fallet handlar det om att man har blankat Gamestops aktie. Jag överdriver lite, men det är på grund av dessa omständigheter som det verkligen är en historia som griper tag och blir spridd. Detta har lett till en hel del oro. Senast i dag kunde man läsa att det fanns

misstankar om att ungefär samma aktörer låg bakom en del spekulationer mot värdet på silver på börserna. Min fråga på detta område är därför: Hur ser beredskapen ut för denna typ av aktioner framöver? Tror ni att de kommer att öka, och hur ser vår beredskap ut för detta i Sverige?

Elisabeth Svantesson (M): Stort tack till alla fyra gäster för mycket intressanta dragningar! Vi befinner oss minst sagt i en väldigt speciell tid.

Jag har två frågor av helt olika karaktär. Jag ska ta vid lite grann där finansmarknadsministern slutade gällande de stödpaket vi nu går fram med. Både finanspolitiken och penningpolitiken är ju, som sig bör, väldigt expansiva. Vi befinner oss verkligen i en djup kris, och det är många som drabbas hårt.

I stabilitetsrådets protokoll kan man läsa att ni där för en diskussion om avvägningen framöver. Vi är inte riktigt där än, som Per Bolund var inne på, men i vilken takt ska stödåtgärder fasas ut? Det vore roligt att höra hur stor risk ni ser för att det kan gå för fort respektive att det kan dra ut för länge på tiden. Vad ser ni för risker kring detta? Det är väldigt svårt att göra korrekta bedömningar. Just nu är vi mitt i krisen, men jag vill gärna höra era reflektioner kring detta.

Sedan en helt annan fråga – det handlar om centralbankernas expanderande balansräkningar. I Riksbankens stabilitetsrapport tas naturligtvis negativa sidoeffekter av en väldigt stor expansion upp. Men jag tänker kanske ännu mer på ECB. Deras balansräkning gick upp väldigt mycket under finanskrisen, men den backade inte tillbaka som Riksbankens utan har varit fortsatt hög. Nu har den ökat från extremt höga nivåer. Detta kan man se med rätt stor oro på, och jag vill gärna höra vilka risker ni ser med detta och vilka exitstrategier ni ser som rimliga för centralbankerna.

Stefan Ingves, Riksbanken: Tack för frågorna! Låt mig först säga att när det gäller den allmänna ekonomiska utvecklingen återkommer vi mer i detalj till penningpolitiken lite längre fram i månaden.

När det gäller återhämtning i vid mening ser det, som andra har påpekat tidigare, ganska olika ut i olika delar av samhällsekonomin. I industrisektorn, där man producerar saker – sådant man kan ta på – har det, något förenklat, hänt mycket mindre än i de sektorer av samhällsekonomin där människor träffar andra människor. Det är den senare delen som mer eller mindre har varit i olika skeden av nedstängning, inte bara i Sverige utan, framför allt, i väldigt många andra länder.

Detta leder i sin tur till, vilket vi såg tidigare under presentationerna, att vi får en tudelning av arbetsmarknaden, där det inte har hänt så mycket i vissa delar men väldigt mycket mer i andra.

Vi vet sedan tidigare kriser att det när arbetslösheten går upp normalt sett tar många år innan den faller. Detta leder sannolikt till att det krävs ganska mycket specialåtgärder inom arbetsmarknadens ram, vilket ju ligger utanför

det jag sysslar med, för att på ett eller annat sätt hantera den frågeställningen och den tudelning vi har att leva med. Detta kommer inte minst att påverka många yngre människor, som har svårare att komma in på arbetsmarknaden eller har valt delar av arbetsmarknaden där det är svårt att få sitt första jobb och där det är vanligt att man får sitt första jobb.

Även om en normalisering inträffar kommer vi alltså att leva med konsekvensen av det som skett under det senaste året och det som fortsättningsvis sker, både i Sverige och omvärlden, när det gäller arbetsmarknadens utformning.

Sedan frågar man om Gamestop, Reddit, begrepp som optioner och blankning och vad som händer med silverpriset. Det är nog inte så stor skillnad den här gången jämfört med många tidigare gånger. Normalt sett gäller att om det verkar för bra för att vara sant brukar det vara på det sättet, och då ska man vara försiktig. Om man ser en del av dessa handelsmönster närmast som ett val mellan att spela på lotto eller göra detta är det naturligtvis alltid så att vissa kommer att tjäna väldigt mycket. Om det sedan berodde på klokskap eller slumpen är otroligt svårt att avgöra. Andra kommer högst sannolikt att förlora.

Men det som inte försvinner som en konsekvens av denna episod – Erik Thedéen berörde detta tidigare när det gäller obligationsmarknaden, framför allt marknaden för företagsobligationer – är att frågeställningar om hur man handlar, vilken transparens som råder, vilken information som finns tillgänglig och hur detta går till nästan alltid hamnar i fokus efter sådana här förlopp. Normalt sett lönar det sig alltid att bli mer tydlig och fundera kring de regelverk som styr detta. Om man ger sig in i det här ska man åtminstone förstå vilka risker man tar. I annat fall brukar det tyvärr komma surt efter.

När det gäller Elisabeth Svantessons frågeställning om i vilken takt åtgärderna ska avvecklas måste de som tittar på detta några år senare avgöra, när man så att säga har facit i hand. Man kan inte veta i förväg.

När jag pratade om dessa frågeställningar under våren för snart ett år sedan sa jag när det gäller förlopp att detta i någon mån är som ett slalomlopp där någon flyttar på pinnarna hela tiden. Man får helt enkelt göra om många gånger. Det är lätt att med facit i hand säga vad som borde ha gjorts, men det är normalt sett betydligt färre som vill vara med och fatta besluten när det är dimmigt och man bör och måste fatta dem.

Från ett centralbanksperspektiv är kostnaderna för att hålla kvar åtgärderna lite för länge, om någon senare hävdar det, under rådande omständigheter låga. Vi vet att vi kommer att leva med hög arbetslöshet under ett antal år, högre än tidigare. Och vi vet att inflationen i dagsläget är under vårt inflationsmål, vilket ju är en huvudfråga för vår del. Om det då dröjer ett tag innan vi avvecklar åtgärderna är det bättre att göra så än att ta i och avveckla dem väldigt snabbt.

När det gäller centralbankernas balansräkningar kan jag som startpunkt ta det Riksbanken gjorde i samband med den stora, globala finanskrisen för drygt tio år sedan. De åtgärder som vi vidtog då när vår balansräkning växte snabbt avvecklades mer eller mindre av sig själva. Egenheterna på teknisk nivå är egentligen inte annorlunda i dag. Förr eller senare förfaller olika obligationer.

Antingen ersätter man dem eller så förfaller de, och när de förfaller krymper likviditetsöverskottet. Det är alltså inte särskilt svårt eller tekniskt besvärligt att så sakteliga någon gång i framtiden – det är absolut inte en fråga i dagsläget – ha en balansräkning som krymper.

När det gäller ECB:s balansräkning har en del av Europa andra frågeställningar som har gjort det svårare att hålla igång den ekonomiska aktiviteten på olika håll. Inte minst finns det kvar ett visst mått av tudelning mellan nord och syd. Det finns också bekymmer när det gäller statsskuldernas storlek, som skiljer sig mellan nord och syd. Detta gör att det är besvärligare och svårare för ECB att hantera dessa frågeställningar.

På olika håll i Europa har man också ganska hårdnackat undvikit att tillåta strukturomvandling i den europeiska finanssektorn. Detta innebär att man ska trycka ut, om jag uttrycker mig så, penningpolitiken via en finanssektor och ett banksystem som inte fungerar särskilt väl. Det försvårar naturligtvis när det gäller att utöva penningpolitik; man har helt enkelt en sämre fungerande transmissionsmekanism. Det innebär att man får hålla på ungefär som på annat håll när det gäller centralbanksverksamhet: dra på när exit kan tänkas inträffa.

Här får vi en sammanblandning av konjunkturfrågeställningar, vilket oftast är det vi fokuserar på när det gäller penningpolitik, och strukturfrågeställningar, som ju förr eller senare behöver hanteras på ett eller annat sätt. Undviker man strukturomvandling vet vi av erfarenhet att vi långsiktigt får en lägre levnadsstandard än vi annars skulle ha fått. Att struktur och konjunktur glider ihop underlättar inte på något sätt de åtgärder man behöver vidta från centralbankshåll på kort sikt.

Erik Thedéen, Finansinspektionen: Fru ordförande! Jag ska försöka hålla mig relativt kort.

När det gäller strukturförändringar är det en väldigt bra fråga. Jag har egentligen inget riktigt bra svar. Jag tror att det bästa svaret kanske hänger ihop med svaret på de andra frågorna. Ju längre vi håller kvar stödåtgärderna, som jag också håller med om är viktiga att hålla fast vid i krisen som den ser ut nu, desto mindre strukturomvandling får vi.

Jag kan ta ett exempel: fastighetssektorn. Om fastighetssektorn får omsättningsstöd och låga finansieringskostnader, vilket den får delvis tack vare de olika stödåtgärder som vidtagits, är det en del som förutspår en förändring av sektorns struktur. Återigen – jag vet förstås inte exakt, men det finns sådana diskussioner. Vad händer med shoppingcentrum? Ska vi jobba mer hemma?

Det är klart att strukturförändringen fördröjs så länge stödåtgärderna ligger kvar. Detta tycker jag illustrerar faran med att låta dem ligga kvar för länge. Det är i någon mening prissignalerna som ska styra strukturförändringen. Det blir svårare att låna och svårare att få aktiekapital. Så brukar det typiskt sett vara i svagare branscher. Om de signalerna inte finns där kommer detta att skjutas på framtiden. Strukturförändringar kommer vi att få, men de har lite grann att göra med frågorna om stödåtgärderna.

Jag kommer tillbaka till detta; jag ska bara säga något om Gamestop. Jag tycker möjligtvis, ordförande, att du ger en lite förenklad bild i din beskrivning. Visst är det i någon mening småsparare mot stora, men jag tror inte att detta kommer att sluta väl. Jag tror att väldigt många småsparare kommer att förlora väldigt mycket pengar när den här resan är över.

Det beskrivs nu som att alla har köpt och priserna har gått upp, och därför har alla tjänat pengar. Alla hedgefonder har blankat och sålt, och därför har de förlorat pengar. Så kommer inte end game att se ut, utan andra kommer också att ha förlorat mycket pengar.

Kanske viktigare är att detta väcker frågor om marknadsstrukturen. Har det förekommit marknadsmanipulation? Hur ska vi se på blankning av väldigt illikvida aktier eller aktier med ganska begränsad omsättning? Här finns regelverk, och hade detta hänt på svensk mark hade vi definitivt haft diskussioner, som man nu har i USA, om ifall det är fråga om någon typ av marknadsmanipulation.

Också kanske viktigare är, tycker jag, att ju fler sådana här historier vi får se, desto mindre relevant kommer aktiemarknaden att bli för kapitalallokering. Vi kommer helt enkelt att se stora bolag röra sig bort från börserna om detta blir ett stående inslag i aktiemarknadens funktion. Jag är ganska bekymrad över detta. Om börserna, som – tror jag – Financial Times skrev för ett antal år sedan, håller på att bli ett kasino i stället för något annat är det långsiktigt väldigt allvarligt. Det var lite tankar kring den frågan.

Vad gäller stödpaketet håller jag med Stefan om att priset för att hålla kvar stödåtgärderna är ganska begränsat. Men om jag skulle peka på en risk tror jag att den snarare är att de ligger kvar för länge än för kort tid. Det finns, tror jag, ganska starka incitament att hålla kvar stöden hos dem som får dem. Kanske finns det också – det kan ni bättre i finansutskottet – en politisk dynamik som är ganska svår att hantera, nämligen att man i någon mening ska säga nej till några som har fått stöd. Det är klart att några av dem kommer att göra ganska stort motstånd.

Återigen – vi är inte där nu, men vi kommer förr eller senare att behöva hamna där. Då skulle jag säga att risken snarare är att stöden ligger kvar för länge.

Detta har att göra med Elisabeth Svantessons fråga om centralbankernas balansräkningar. Stefan har mycket bra, tycker jag, beskrivit hur centralbankerna har tagit till sina balansräkningar för att hantera räntesättningen i ekonomin. Detta är helt rätt och rimligt.

Centralbankernas mandat och uppgifter har dock ökat väldigt kraftigt. Man är lender of last resort till bankerna – det lärde vi oss i textboken. Man är kanske också kreditgivare of last resort, när det gäller företagsobligationsköpen. Jag säger inte att det är så i Sverige, för förhoppningsvis är detta inte varaktigt. Men det skulle kunna vara så i en del andra länder och till exempel i ECB. Man är kanske market maker of last resort, det vill säga man upprätthåller likviditeten på dessa marknader.

Om vi tar exemplet med ECB, som Stefan var lite inne på, kan man fråga sig om det ens är möjligt för ECB att sluta köpa italienska statspapper, eller för den delen företagspapper. Vad händer då? Har man blivit en så stor aktör att det tillfälliga blir för evigt?

Jag måste säga att jag tycker att detta är bekymmersamt. Varje enskilt beslut går att motivera och kan ses som rimligt och rätt. Men vad detta leder till framöver, med de enormt uppblåsta balansräkningarna och centralbankerna som de facto har tagit över en stor del av finansieringen av statsskulder i södra Europa, tycker jag väcker ett antal frågor.

Ordföranden: Jag ska bara säga att det självklart var en väldigt förenklad bild av Gamestopaffären som jag redogjorde för. Jag redogjorde för bilden som i alla fall någon uppenbarligen känner ett intresse av att sprida. Det kan man också fundera på – vem det är som har det intresset.

Hans Lindblad, Riksgälden: Jag var ju inne på mer långsiktiga effekter. Jag tror att vi kommer att se en påverkan på vårt arbetssätt och vår konsumtion, handel med mera. Jag var redan inne på det en del.

Vad gäller Gamestop tror jag att jag passar på frågan men med tillägget att jag tror att vanliga hushåll ska vara väldigt försiktiga när det gäller att handla med komplicerade finansiella produkter som derivat eller att spekulera mot dem som håller på med olika typer av derivat, som blankningar med mera. Försiktighet är det råd som jag skulle vilja skicka med.

Vad gäller att avveckla skulle jag vilja slå ihop Elisabeth Svantessons frågor.

När ska man avveckla den expansiva politiken? Ja, en del av politiken är ju temporär och kommer att avveckla sig själv. Stefan Ingves var inne på den typen av effekter. Då är frågan om den ska förlängas eller inte. Jag tycker att man inte ska avveckla den expansiva politiken förrän man ser tydliga effekter på sysselsättning, arbetslöshet, tillväxt och priser.

Jag tror inte att man ska vara rädd för en viss form eller typ av överhettning. Det kan till och med vara lite bra för långtidsarbetslösheten om man har en kortare överhettning. Man får tillbaka folk in som tränas på arbetet och då får upp konkurrenskraft på arbetsmarknaden. Det här förtar emellertid inte behovet av olika typer av strukturåtgärder. Jag var inne på vilken typ av strukturåtgärder jag tycker att man ska vidta och växla över politiken till. Strukturåtgärder behöver inte vara åtstramande på något sätt, utan de kan tvärtom vara expansiva om man så vill.

Jag tror att jag låter bli att kommentera ECB:s balansräkning.

Finansmarknadsminister Per Bolund (MP): Fru ordförande! Tack för bra, värdefulla och viktiga frågor!

Jag vill börja med att prata om hur vi går tillbaka till en normalt fungerande ekonomi. Vi kan börja med att konstatera att vi inte är där än, långt därifrån, utan att det är mycket som återstår att göra – inte minst att se till att vi kan få vaccinationer som gör att vi kan upprätthålla folkhälsan och minska dödligheten och i ett senare skede förhoppningsvis återgå till mer normala mönster.

Jag tror dock och hör också från de flesta bedömare att normala mönster kanske inte kommer att vara exakt som de var innan pandemin slog till. Vi har till exempel fått en digital mognad som har gått väldigt snabbt genom de nya arbetsformer och mötesformer som vi ägnar oss åt. Vi har också fått förändrade resmönster. Vi kanske till viss del har fått förändrade värderingar. Vi har upptäckt värden som vi kanske inte noterat tidigare. När vi inte kunnat resa utomlands har vi upptäckt hur fantastiskt Sverige är, till exempel. Det här tror jag kan vara saker som påverkar vårt samhälle också på sikt.

Det är viktigt att vi när vi går tillbaka till en mer normal ekonomi också noterar att de förändringar som sker inte är statens uppgift att motverka.

Om vi till exempel kommer att fortsätta arbeta hemifrån och inte arbeta lika mycket på våra arbetsplatser – det kanske handlar om att man jobbar en dag i veckan hemma – kommer det ändå att påverka behovet av kontorsyta på marknaden ganska kraftigt. Där ser inte jag att det är statens uppgift att till varje pris se till att den som hyr ut kontorslokaler fortsätter att hyra ut kontorslokaler. Då kanske det är bättre att de lokalerna används för att minska bostadsbristen, som ju också är ett stort och akut problem i vårt samhälle.

Här har vi gett i uppdrag till Boverket att se om det finns några hinder för den omvandling som potentiellt kan ske för att ta bort strukturer som kan låsa fast till exempel en fastighetsägare i en viss användning och göra det omöjligt att använda fastigheten flexibelt. Den typen av ingångsmetod tycker jag är klok – att ta bort potentiella hinder för en strukturomvandling som kan behöva ske och som kan vara nyttig för vår ekonomi.

Ett annat exempel är transportsidan, där en av pandemins effekter är att flygandet har minskat extremt mycket. Där är fortfarande domaren ute i fråga om vad som kommer att bli den långsiktiga effekten. Kommer vi att flyga på samma nivå som vi har gjort tidigare, eller kommer vi att hålla oss hemma mer eller hitta andra transportslag?

Jag ser inte att det är stats roll att bestämma hur vi som medborgare ska transportera oss. Visar det sig att det blir minskad efterfrågan på flygtjänster, ja, då måste också den strukturomvandlingen tillåtas ske när det gäller antalet flygbolag och omfattningen på deras verksamhet men också till exempel när det gäller infrastrukturen för flygbranschen. Här har vi en uppgift att göra – att noggrant följa utvecklingen och vara noggranna med att anpassa även statens verksamheter till det som kanske blir det nya normala.

Jag ska också säga några ord om Gamestop. Jag håller med om att det är en intressant utveckling. Vi måste lära oss av det som händer och se hur vi kan utveckla våra regelverk.

Jag vill börja med att poängtera att det här var en händelse på en börs i USA. Det var alltså inget som gjordes i Sverige, även om det är något av ett globalt fenomen och de kommunikationsplattformar som används är globala och används från alla länder.

Det är i första hand handelsplatsen och den ansvariga tillsynsmyndigheten som är ansvarig, så skulle det vara i Sverige skulle det vara den aktuella börsen och Finansinspektionen som skulle vara ansvariga att följa utvecklingen och se vad som behöver göras.

Här har dessutom handelsplatsen, enligt de regelverk vi har, ett ansvar att stoppa handel om man ser att börsrörelserna inte kan förklaras av någon ny information som offentliggörs eller om de tydligt frångår de vanliga handelsmönstren i den aktuella aktien.

Det är viktigt att poängtera att det är förbjudet enligt svensk och europeisk lag att otillbörligt påverka handeln med noterade aktier. Det finns till och med en svensk dom som har fällt människor som ägnat sig åt otillbörlig påverkan via sociala medier.

Det är också viktigt att poängtera att det är de ansvariga aktörerna på värdepappersmarknaden som ska ha system och rutiner för att övervaka och därmed hindra otillbörlig handel. Det gäller även kommunikation på till exempel sociala medier-plattformar.

När det gäller blankning och funktioner på värdepappersmarknaden är det otroligt viktigt att vi har transparens så att alla får en likvärdig handelssituation. Vi har också regler för blankning. Vi har EU:s blankningsförordning. Det gör att i Sverige ska den som blankar i ett bolag som är noterat på en börs eller en handelsplats anmäla den informationen till Finansinspektionen i Sverige, som ska offentliggöra informationen i ett blankningsregister. Det tror vi är väldigt viktigt, inte minst för att informationen ska vara likvärdig och för att handel ska ske på lika villkor och utan otillbörlig påverkan.

Ordföranden: Då går vi vidare med frågor från ledamöterna i finansutskottet.

Dennis Dioukarev (SD): Fru ordförande! Tack för era föredragningar!

Min första fråga riktar sig till Finansinspektionen mot bakgrund av den situation som uppstod på den svenska kreditmarknaden i mars förra året, när flera företagsobligationsfonder fick stänga för uttag. Det innebar naturligtvis problem för många småsparare, som inte kunde avyttra sina innehav, och företagen fick problem med finansieringen.

För att undvika frysningar som denna i framtiden har branschen kommit överens om en självreglering som ska underlätta att bedöma likviditeten i de underliggande papperen. Det är ett steg i rätt riktning, men det når ändå inte upp till den transparens man har i det amerikanska systemet Trace. Där publiceras aggregerade data om volym, pris och part bara minuter efter att transaktionen ägt rum.

Självregleringen får naturligtvis utvärderas efter implementeringen. Men är ni beredda att gå vidare med ytterligare åtgärder om dessa visar sig vara otillräckliga, och ser ni i dagsläget några hinder för ett system likt det amerikanska? Det är min fråga till Finansinspektionen. Min andra fråga riktar sig till statsrådet och gäller amorteringskraven.

I en artikel i Fastighetstidningen daterad den 12 januari 2021 skriver Socialdemokraternas bostadspolitiska talesperson följande: ”Vi menar att det är rimligt att se över amorteringskraven. Att låntagare ska amortera är klokt och i grunden rätt. Men alla de pålagor som skett under det senaste decenniet är med största sannolikhet inte motiverade.”

Man konstaterar vidare att unga och förstagångsköpare stängs ute från bostadsmarknaden på grund av amorteringskraven.

Jag vet att Finansinspektionen har fått i uppdrag av regeringen att utreda effekterna av kraven. Det är inte det jag efterfrågar här i dag, utan det är en bekräftelse av det som ett av två regeringspartier ger uttryck för i Fastighetstidningen. För mig och alla andra framstår det som en ny linje, som att regeringen har bytt eller är på väg att byta fot. Ur mitt perspektiv är det enbart positivt, så jag undrar bara om statsrådet kan bekräfta att det nu är regeringens och Miljöpartiets uppfattning att unga hindras från att köpa bostad på grund av amorteringskraven och att de pålagor som skett inte är motiverade.

Rickard Nordin (C): Fru ordförande! Jag har till att börja med en fråga till Riksbanken som rör den allra sista punkten i presentationen, där man lyfte fram att klimatrelaterade risker behöver fortsätta vara en viktig del i tillsynen av finansiella institut och integreras i övervakningen av finansiell stabilitet.

Det här är såklart väldigt välkommet och intressant att höra. Jag vet att även Försvarsmakten tycker att detta är en risk framöver.

Jag är lite nyfiken på om det finns önskemål från Riksbanken om politiska beslut och åtgärder kopplade till detta – inte för att minska klimatproblemen utan mer för att möjliggöra den här tillsynen och integrationen i övervakningen. Finns det något man skulle önska sig av Sveriges riksdag för att kunna integrera detta ytterligare?

Min andra fråga rör hushållens skuldsättning, som jag tror att samtliga talare och presentationer har varit inne på. Jag kopplar detta till de ökande bostadspriserna. Det har tagits upp diskussioner om amorteringskrav även av tidigare talare här.

Jag är lite nyfiken på om man ser framför sig andra åtgärder än bara fokus på amorteringskravet eftersom det har baksidor. Finns det annat som borde göras från politikens sida för att till exempel dämpa ökningen av bostadspriserna? Det finns ju saker som bindande bud och annat som antagligen skulle hämma prisutvecklingen något.

Min fråga är helt enkelt om det finns andra åtgärder man vill se för att dämpa bostadsprisutvecklingen och minska hushållens skulder.

Ordföranden: Nu var frågorna väldigt väl riktade till olika talare. Vi ska se om vi lyckas se till att talarna svarar på det som de blev tillfrågade om. Vi börjar bakifrån den här gången.

Finansmarknadsminister Per Bolund (MP): Tack för bra frågeställningar!

Jag kan såklart inte kommentera ett lösryckt citat från ett enskilt parti, utan jag kan redogöra för det som är regeringens ingångar.

Vi tycker att det har varit otroligt viktigt att uppnå en sund amorteringskultur i Sverige. Det kan i dag tyckas självklart eftersom minnet är kort, men det är viktigt att påminna sig att det inte var den situation vi var i innan de nuvarande regleringarna infördes.

Innan dess hade vi en växande marknad med amorteringsfria lån som höll på att ta över hela lånemarknaden och som hade lett till att man hade byggt upp ytterligare risker. Vi var också på väg att få en förändring av synen på skuldsättning i Sverige. Livslång skuldsättning utan planer på att någon gång betala sina lån höll på att bli det dominerande, och det i sig tror jag var en väldigt riskabel och farlig utveckling.

Jag är glad att vi har gjort förändringar och skärpt regelverken så att vi nu har en sund amorteringskultur i Sverige, liksom våra grannländer har. Sverige stack verkligen ut internationellt i den farliga utvecklingen.

Det är också viktigt att påminna sig att nu när vi har gått igenom eller är i en ekonomisk kris visar det sig att åtgärder för att stärka hushållens motståndskraft är väldigt viktiga. Det har också gjort att många hushåll i dag är i en situation där de inte har behövt hamna i ett akut ekonomiskt läge där de inte kan betala sina räntor och amorteringar eftersom de faktiskt har betalat av på sina bolån och därmed har en ekonomisk situation som de klarar av även när det blir en ekonomisk störning.

Hushållen har alltså hamnat i en bättre situation på grund av de här regelverken än de skulle ha gjort om vi inte hade infört till exempel amorteringskraven.

Dessutom har Finansinspektionens agerande, som innebar att man kunde göra en paus i amorteringen, gjort att det kommit ny likviditet och nya ekonomiska resurser till hushållens fromma. Det har hjälpt till att klara hushållsekonomin men också samhällsekonomin.

Det här visar för mig väldigt tydligt vikten av att införa den här typen av åtgärder, som stärker motståndskraften i hushållen och ekonomin när det är goda tider så att vi står väl rustade när det är sämre ekonomiska tider, som just nu.

Vi har inga planer på att ändra de makrofinansiella regelverk som finns. Där har vi Finansinspektionen, som är ansvarig makrotillsynsmyndighet och har ett antal verktyg som man kan använda sig av. Det innebär att det är Finansinspektionen som i det här läget beslutar om amorteringskraven ska införas igen eller inte. Som vi hörde från Finansinspektionens generaldirektör

är den nuvarande planen att amorteringskravet ska återinföras. Det är inget som regeringen kommer att ändra eller påverka.

Däremot har vi såklart ett arbete när det gäller funktioner i ekonomin i stort. Där är vi angelägna att se till att till exempel förstagångsköpare får möjlighet att ta sig in på fastighetsmarknaden och bolånemarknaden.

Där har vi också precis nu en utredning som arbetar med hur vi på olika sätt kan förbättra situationen för förstagångsköpare. En åtgärd som utredningen tittar på är ett startlån där staten står för en del av de lån man inte kan få via en bank, det vill säga det som går utöver bolånetaket. Utredningen kommer även att titta på andra sätt att underlätta för förstagångsköpare.

Jag vill också bara kort kommentera Rickard Nordins fråga om andra åtgärder. Jag skulle säga att en viktig åtgärd är att få bättre balans på bostadsmarknaden. Där har vi ett högt bostadsbyggande, som har kunnat upprätthållas även nu under pandemin. Vi har ett antal utredningar som tittar på hur vi kan få en bättre fungerande bostadsmarknad.

Vi har även infört åtgärder i budgeten för att förbättra rörligheten på bostadsmarknaden. Det tror jag är en viktig åtgärd för att ge hushållen tillgång till det boende man behöver. Det kan också hålla nere prisutvecklingen och därmed skuldsättningen.

Ordföranden: Det är väldigt intressanta diskussioner, men jag ska ändå be er att vara lite mer kortfattade i svaren så att vi hinner med alla på talarlistan.

Jag uppfattade inte någon fråga direkt till Hans Lindblad, så jag går vidare till Erik Thedéen.

Erik Thedéen, Finansinspektionen: Fru ordförande! Frågan om företagsobligationer är en väldigt bra fråga. Man kan säga att det är en självreglering, men det är en självreglering som vi har tryckt på för från Finansinspektionens sida. Vi hade ett rundabordsmöte där vi kom överens, men vi var väldigt tydliga med vad vi förväntade oss av branschen.

Jag tror att det är viktigt att vi kan se vad som sker på marknaden. Det ökar möjligheterna att stärka omsättningen och därmed möjligheten att marknaden fungerar.

Precis som Dennis Dioukarev säger finns det ett annat system i USA, det så kallade Trace-systemet. Jag har själv jobbat på obligationsmarknaden i alldeles för många år, höll jag på att säga, och har diskuterat det tidigare. Det är ett väldigt bra system, men pratar man med svenska aktörer säger de att det är lite väl ambitiöst. Jag tror att jag kan hålla med om det, i alla fall till en del. Den svenska marknaden är ju väldigt mycket mindre likvid, och skulle man ha en så här snabb rapportering kan man möjligtvis hämma risktagningsförmågan i banksystemet. Men jag tycker definitivt att det är i den riktningen vi ska gå, och vi trycker på väldigt hårt i den riktningen. Jag är alltså enig med Dennis Dioukarev om den problembild som han målar upp.

Vad gäller företagsobligationsfonder och stängning är det ju inte riktigt bara de här frågorna, utan det handlar också om på vilket sätt man kan hantera

den likviditetsrisk som ligger i fonden. Man kan ju snabbt ta ut pengarna, men man har investerat i papper som man inte snabbt kan sälja.

Det svenska regelverket har tyvärr inte riktigt lika omfattande möjligheter att hantera detta. Det finns bland annat något som heter swing pricing, som innebär att man i princip kan sätta ett något sämre pris för dem som snabbt vill dra sig ur för att det ska bli rättvisa mellan dem som äger det här. Det är något som vi har fått i uppgift av Finansdepartementet att titta på, och det tror jag är viktigt och bra.

Jag ska bara säga två faktum om amorteringskravet; jag kan inte hålla mig. Jag tycker att det är en välkommen diskussion, men bara så att vi har det klart för oss. Andelen unga som lånar till bolån är densamma eller har ökat något sedan amorteringskravet infördes. Omsättningen på bostadsmarknaden har ökat något sedan kraven infördes. I alla fall de mest negativa skrivningarna om kravet – att det skulle öka inlåsningsen och stänga ute unga – verkar vi alltså inte se. Det hindrar inte att det finns enskilda som påverkas kraftigt av de här åtgärderna.

Vad gäller andra åtgärder som man kan tänka sig tycker jag att ett nyckelord är bostadsytan. Hur kan vi använda bostadsytan mer effektivt? Om man har det som rubrik i alla åtgärder man gör tror jag att man kommer väldigt långt.

Jag tror att vi ibland har lite för stort fokus på byggande. Det är viktigt, och det är bra att vi har ökat byggandet de senaste åren. Men det är ändå det existerande beståndet som alltid kommer att vara dominerande, så åtgärder som främjar omflyttning och ökar effektiviteten i hur vi bor tror jag är de viktigaste åtgärder man kan vidta.

Stefan Ingves, Riksbanken: Rickard Nordin frågade om klimatrelaterade risker.

Det är inte så att dagens lagstiftning uppenbart gör det svårt för oss att hantera de frågorna. När det gäller den allmänna makroekonomiska utvecklingen är numera klimatet en frågeställning som finns med där. Vi får liksom med det den vägen när det gäller att fundera kring vad som sker i samhälls-ekonomi i stort, inklusive naturligtvis det som kommer från klimatsidan.

Samtidigt när det gäller mer mikrobaserade frågeställningar, som i allt väsentligt har att göra med våra tillgångar, är det ju så att klimatfrågorna och klimatrisk i dag är en risk. När vi gör saker, när vi köper tillgångar, behöver vi beakta de riskerna. Det gör vi, och vi gör det från två olika perspektiv.

När det gäller valutareservförvaltningen har vi tidigare sålt kanadensiska och australiensiska delstater som var ”bruna”, enkelt uttryckt, och rört oss åt det gröna hållet.

När vi agerar på den svenska marknaden och köper obligationer är det samma frågeställning där, det vill säga att vi arbetar med att fundera kring vari riskerna består. Då får vi också klimatriskerna med oss, och det leder till det man brukar kalla negativ screening. Det vill säga att om vi ska välja mellan

två olika placeringar varav den ena är grön och den andra är brun, ja, då kommer vi att välja den gröna.

För närvarande tycker jag alltså att det går att beakta de här frågorna och frågeställningarna inom existerande lagstiftning. Det är också så att Riksbankens huvuduppgift är penningpolitik, stabila priser och finansiell stabilitet. Det är egentligen inte klimatfrågor som sådana, utan de ska i grunden och i slutändan hanteras av andra. Men vi kan beakta dem på ett någorlunda rimligt sätt, givet gällande lagstiftning.

Vad gäller den andra frågan om bostadsmarknaden är det ju så att obalanserna på den svenska bostadsmarknaden är välkända sedan decennier tillbaka.

Jag drar mig till minnes att professor Assar Lindbeck för något år sedan skrev en artikel i Ekonomisk Debatt som han inledde med att be om ursäkt för att han skrev samma artikel en gång till därför att första gången han skrev den var någon gång på 60-talet. I det avseendet är det här frågor och frågeställningar som är välkända. Jag ska inte fördjupa mig i det.

Egentligen borde man utreda – vilket har skett många gånger tidigare men då med någon sorts vilja att göra förändringar – de strukturfrågor som finns på bostadsmarknaden.

Den första frågan har oftast att göra med varför det är så svårt att komma in på bostadsmarknaden. Det handlar om att på olika sätt se till att utöka utbudet av bostäder, och där finns det ett helt register av olika frågeställningar utöver bostadsbyggandet som sådant som är väldigt viktiga därför att med ett stort utbud stiger inte priserna så mycket som de annars skulle göra.

Den andra frågan som alltid finns med när det gäller bostadsmarknaden har att göra med Erik Thedéens reflektion om hur vi ska göra för att underlätta utnyttjandet av den bostadsyta som vi faktiskt har. Det handlar om att fundera kring olika regler och regelverk, inklusive beskattning, som underlättar omsättning av bostäder.

När vi har kommit så långt är det också så att om man underlättar omsättning ska det ändå ske ett visst intäktstillflöde från den bostadsmarknad som vi har eftersom staten också behöver intäkter. Det innebär att om man underlättar omsättning av bostäder kommer man att behöva öka beskattningen av ägande av bostäder. Med det skattesystem som vi har i dag gör man precis tvärtom, och det leder i fel riktning. Nu är inte skatter en huvudfråga för Riksbanken, men det är inom de här områdena man behöver söka när det gäller att få bostadsmarknaden att fungera bättre.

Här är det också så, tror jag, att vi pratar om en mängd olika åtgärder som behöver vidtas. Det är nog att förenkla lite för mycket att fokusera enbart på låt oss säga amorteringskravet eller någon annan enskild åtgärd som råkar vara på tapeten för stunden.

Ordföranden: Hans Lindblad ville svara på samma fråga från Rickard Nordin, tror jag.

Hans Lindblad, Riksgälden: Jag ska fatta mig rätt så kort.

När det gäller bostadspriserna tycker jag att det finns betydande risker med utvecklingen. Priser och skulder stiger väldigt kraftigt, och det leder till hög räntekänslighet. Vi har i dag räntor för ett bolån som ligger runt 1,5 procent. En räntehöjning till 3 procent är en fördubbling av räntekostnaderna, men en ränta på 3 procent är ju historiskt sett oerhört låg. Det finns alltså stora risker med det här.

Det är bra med amorteringskravet, och det är bra att bygga skyddsvallar i den svenska ekonomin. Vi ser ju nu att utan de skyddsvallarna i form av låga skulder, stabila banker med mera skulle vi ha varit i en mycket sämre situation.

Jag tror att pandemin kommer att på marginalen om något öka efterfrågan på större bostäder. Det är ju en intressant reflektion i samband med hur man ska kunna utnyttja det befintliga beståndet.

Varför tror jag att man kommer att vilja ha större bostäder? Jo, därför att jag tror att man i större utsträckning kommer att jobba hemifrån, och då kanske man behöver ytterligare en arbetsyta.

Vad ska man då göra? Ja, man kan gå in på skattesystemet. Ränteavdragen är ett exempel. Det finns också andra skatter, som riksbankschefen tangerar, och naturligtvis utbudsreformer. Det är regelförenklingar, marktilldelningar och så vidare.

För att summera tror jag att det är väldigt bra att bygga buffertar, även inom hushållssektorn.

Ordföranden: Då ska vi gå vidare på talarlistan.

Ulla Andersson (V): Tack för era föredragningar men framför allt stort tack för ert arbete under krisen! Det känns bra att ha så mycket kompetens i de svenska myndigheterna.

Jag har två frågor. En är ganska kort, och en är lite längre.

Nu har vi ju ett läge där vi har enormt mycket pengar i omlopp, inte minst genom centralbankernas uppköp av värdepapper men också genom finanspolitiken. Som vi varit inne på tidigare har till exempel ECB mycket värdepapper kvar i sin balansräkning. De ligger där som någon form av bottenplatta redan innan alla dessa nya pengar pumpas ut.

Vi har väldigt låga realräntor, negativa realräntor. Troligtvis ligger de kvar ganska länge framöver, vilket ökar riskbenägenheten. På det har vi före krisen haft väldigt stora utdelningar i företagen, så deras motståndskraft att möta en kris är försämrad, och vi torde ha en börs med mycket bubblor i och med att vi haft så stora omlopp av pengar under lång tid. Sedan har vi det som kallas moral hazard, det vill säga att man förväntar sig att staten ska gå in och lösa saker och ting.

Diskussionen är mycket så här: ”Ja, men vi ska gå tillbaka till ungefär som förr.” Men det kan inte räcka om man lägger alla de här grejerna på varandra, så jag undrar vad ni skulle vilja skicka till politiken för nya åtgärder eller

finansiella regleringar som ni tycker att vi borde fundera över eller som ni själva funderar över.

Jag har också en riktad fråga till Finansinspektionen om hushållens skuldsättning. Jag tycker att det är sunt att amortera. Det borde vara det normala. Dit har vi väl kommit nu, hoppas jag.

Jag funderar dock över bolånetaket, som borde vara mer utestängande. Det ökar också konsumtionslånen, blankolånen. Det ökar liksom riskerna på en annan bog. Jag skulle vilja höra hur Finansinspektionen ser på de två i förhållande till varandra. Jag tycker till exempel att det hade varit bättre att införa amorteringskrav tidigare än att införa ett bolånetak. Därför vill jag höra hur ni funderar kring de två delarna.

Jakob Forssmed (KD): Fru ordförande! Jag vill tacka för väldigt bra dragningar. Jag är också tacksam för det arbete som ni har gjort. Ni kan naturligtvis inte säga det själva, men jag tror att det har haft betydelse att de personer som är i ledande ställningar i för den finansiella stabiliteten viktiga myndigheter har egen kriserfarenhet. Jag tror att det har varit mycket värdefullt för snabba och resoluta åtgärder.

Jag är också glad att höra om uppstagningen av företagsobligationsmarknaden, som flera av er är inne på. Det är mycket viktigt att i framtiden öka transparensen där med tanke på krisstödet och upprätthållandet av stabiliteten.

Ni har allihop fört intressanta resonemang om tajmningen för de strukturproblem som eventuellt kan öka om man bibehåller expansiva stödåtgärder alltför länge mot riskerna med att dra tillbaka stödåtgärdena alltför snabbt. Det handlar om moral hazard. Olika sektorer kan också drabbas på olika sätt. Det handlar även om minskad tillväxt i framtiden kontra eventuella risker nu.

Hans Lindblad var tydlig med att man inte ska dra tillbaka stödåtgärdena förrän man ser en tydlig nedgång i arbetslösheten. Eriks syn går lite mer ut på att det finns större faror med att låta dem ligga kvar. Jag skulle därför vilja höra hur Erik Thedéen och Stefan Ingves ser på när det ska göras. Håller ni med Hans om att man bör se en tydlig nedgång i arbetslösheten innan man börjar rulla tillbaka de mer expansiva stödåtgärdena?

Jag har också en fråga till Per Bolund, som nämnde arbetslösheten. Det hakar i Lindblads bild om risken för persistens, att arbetslösheten verkligen biter sig fast på höga nivåer och de risker det medför för den finansiella stabiliteten över tid.

Statsrådet Bolund pekade på permitteringsstödet som en viktig åtgärd. Men det finns ett stort problem med permitteringsstödet: Alla anställningsformer behandlas inte lika. Det finns till och med krav på att säga upp tillfälligt anställda, till exempel vikarier. Provanställningar och visstidsanställningar ska avslutas. Det drabbar inte minst branscher där personer som riskerar långtidsarbetslöshet oftare finns och som dessutom är mer drabbade under

pandemin. Det har jag påtalat många gånger. Också Konjunkturinstitutet sa det i mars.

Det borde inte vara på det sättet. Men regeringen håller hårdnackat fast vid den linjen. Jag vet att det finns ett undantag för dem som anses vara verksamhetskritiska. Men i praktiken fungerar inte det. Företag skickar ut de tillfälligt anställda för att kunna få stöd för de tillsvidareanställda. Frågan är, ur ett stabilitets- och arbetslöshetsperspektiv, varför det är en god idé.

Mats Persson (L): Tack så mycket för de insatser ni har gjort under krisen och för era presentationer här i dag!

Jag har en fråga till Erik Thedéen, som förde ett mycket intressant resonemang om säkerhetsmarginaler. Jag skulle vilja att du utvecklar lite mer i detalj vad du tänker dig. Du nämnde det finansiella systemet, banksektorn, statens finanser och sådant. Utifrån din erfarenhet av att ha jobbat med kriser tidigare, vad ser du framåt när det gäller säkerhetsmarginaler och att bygga buffertar?

Ordföranden: Vi har några talare kvar efter detta. Jag får därför be er att hålla det kort, även om det är intressant.

Erik Thedéen, Finansinspektionen: Fru ordförande! Jag vill tacka för bra frågor. Jag får också lite generat tacka för det beröm vi fick här. Det är alltid kul att höra.

Ulla Andersson pratade om att det är väldigt mycket likviditet. Så är det. Vi har centralbankerna som stimulerar, och vi har finanspolitiken som stimulerar. Vi ser också att sparandet och bankinlåningen ökar. Jag håller med om att vi då ser en del bubbeltendenser på börserna, måhända även på bostadsmarknaden.

Vad är det då för åtgärder? En fråga, som jag tror ligger i din frågeställning, är om vi ska fundera också på företagens skuldsättning. Det är en ganska delikat fråga. Men jag ska i alla fall ta upp en del som jag tycker är värd att diskutera.

En sak som driver de väldigt stora utdelningsandelarna i både banksystemen, även om vi hindrar dem lite grann genom kapitalkrav, och övriga delar av företagssektorn är de avkastningskrav som har etablerats. Ett sätt att upprätthålla dem blir att hela tiden upprätthålla en ganska hög skuldandel och en ganska låg aktieandel. Då får man bättre avkastning. Det innebär också att risken i företagen ökar.

När det gäller risker i företagen kunde vi marknadsekonomer förut möjligen säga lite slarvigt: So be it. Det är ju ändå aktieägarna som får ta smällen. Men den här krisen har möjligtvis visat att det kanske inte var så. Kanske blev det i en pandemi faktiskt samhällets uppgift att hantera högt skuldsatta företagsrisker.

Det väcker en massa frågor, om vi ska fundera också på företagssektorn. Jag tycker att vi bland annat ska ha en diskussion om avkastningskravet. Det finns ett antal personer som är aktiva i den diskussionen. Jag tror att vi skulle behöva diskutera det mer. Varför ska man ha 13, 14 eller 15 procents avkastning i en ekonomi med nollräntor och med en kanske väldigt låg inflation?

Kanske säger då någon att det låter som att vi från statens sida intervenerar och säger vad man ska ha för avkastningskrav. Nja, men det har också betydelse för den långsiktiga investeringstakten. Om vi kräver att varje investering ska ha 14 procents avkastning kommer man nämligen att investera mindre än om vi kräver att man ska ha 10 procents avkastning.

Det är alltså att gå lite grann i polemik med dem som säger att utdelningar är någon sorts grund för en välfungerande ekonomi. Ja, det är de. Men det vore också ännu bättre om en del av de pengarna stannade kvar och kunde avkasta i lönsamma investeringar och därmed ökad produktivitet.

Det är ett långt svar, Ulla, på ett resonemang som jag ändå tycker är viktigt att föra. Har företagen också blivit en del av statens åtagande? Det finns i min värld också en diskussion om så kallade makrotillsynsåtgärder riktade delvis mot företagssektorn. Man kan säga att vi indirekt har det i Sverige gentemot den kommersiella fastighetssektorn.

Du ville också att jag skulle resonera om bolånetak och amorteringskrav. Ordningen tänker jag inte försvara, om den var rätt eller fel. Det har faktiskt delvis med lagstiftning att göra. När man en gång i tiden införde bolånetaket, innan jag började på Finansinspektionen, hänvisades det till konsument-skyddsintresset. Det tycker jag i och för sig är helt legitimt. Det hade man lagstöd för.

Men man hade inte lagstöd för att införa det av makrotillsynsskal. De kom några år senare. Därmed kom också amorteringskraven senare. Som du kanske kommer ihåg gick Finansinspektionen på lite av en juridisk nöt när vi försökte införa det utan lagstiftning. Vi fick backa, och sedan kom lagstiftningen. Det har nog med det att göra.

Jag tror ändå att bolånetaket också är bra. Det är lätt att tycka att det nästan är lite onödigt. Jag tror att det bygger på en syn att priser alltid går upp. Men jag brukar säga att man ska fråga den japanske konsumenten om han tror att priser alltid går upp. All time high på den japanska bostadsmarknaden var 1988. Bostadspriser kan alltså också gå ned. Det är delvis därför bolånetaket finns, för att ha en krockkudde vid kraftiga prisfall.

Det är inte bra om det skulle fyllas enkom med blankolån. Vi har ingen data som tyder på att det är omfattande. Våra bolåneundersökningar visar att kanske 4-5 procent av dem som tar bolån sockrar med ett blankolån. Jag tror alltså att den bilden är lite överdriven. Mycket av det är nog ändå eget och närståendes sparkapital.

Jakob Forssmed frågade om olika åtgärder för att ta oss ur det här och var inne på balansen. Jag tror att du har läst mig rätt där. Jag är kanske lite mer bekymrad än Hans, men det är mer en nyansskillnad än något annat. Jag tror

att det finns grundläggande incitament i systemet som kanske gör att vi håller kvar lite för länge.

Jag är inte riktigt beredd att säga att korttidsarbete, omsättningsstöd, omfattande köp av företagsobligationer och vad det nu kan vara som är kopplat till krisen ska ligga kvar tills arbetslösheten börjar minska. Det verkar väl aggressivt. Jag skulle hellre se att den typen av åtgärder gick över till annat, där det gör mer nytta. Det är ändå statliga pengar. På så sätt kan vi också få igång den strukturomvandling som är så viktig. Vi har pratat om fastigheter, men också transportsektorn och andra delar kommer att behöva strukturförändras.

Mats Persson undrade om säkerhetsåtgärder. Min tanke där är: Återställ det vi hade! Det är jobbigt nog.

Stefan Ingves, Riksbanken: Ulla Andersson frågade vad man behöver göra, om man behöver göra mer av något eller om man behöver göra något annat. Det hänger alltid ytterst på tillräckligt mycket riskbärande kapital, antingen i företagssektorn, som Erik Thedéen pratade om, i banksektorn eller hos hushållen. Det betyder att man i den bästa av världar måste se till att bankernas bruttosoliditet helst höjs ytterligare.

Det är också nog så viktigt att man när de goda tiderna återkommer måste envetet se till att inte urvattna regelverken. Det finns alltid oerhört starka incitament på den privata sidan för att hävda att om vi vattnar ur regelverken blir alla lite lyckligare i närtid. Det brukar då ofta komma surt efteråt.

Jakob Forssmeds fråga, som har återkommit i lite olika sammanhang under dagen, gäller när man ska dra tillbaka åtgärderna. Vi som var med på 90-talet, efter bankkrisen, använde en teknik där vi resonerade som så att vi avvecklar alltihop när omvärlden betraktar det vi gör som en icke-händelse. När man avvecklar åtgärderna blir det alltså inte någon stor diskussion om det är rätt eller fel, eftersom det finns en allmän konsensus i samhället, i Sverige och utanför, om att det nu har blivit någorlunda som vanligt igen. Då är det inte särskilt konstigt att man avvecklar, och då händer ingenting över huvud taget.

Hur ska man då beskriva det när man gör det? Ett exempel var att hålla ett öga på arbetslösheten. Det är mycket rimligt att göra det. Men jag tror att det i slutänden blir som i de flesta andra situationer när man ska göra makroekonomiska bedömningar. Det är svårt att titta på endast en variabel. Men se det inte som någon kritik från min sida att just arbetslösheten har berörts här. Man får göra en bedömning av den allmänna ekonomiska utvecklingen, inklusive arbetslösheten.

När man kommer fram till att det nog är så normalt som det kan tänkas bli är det dags att vända blad och säga: Nu har vi den här kritiska, besvärliga perioden bakom oss. Nu ska vi fokusera på helt andra frågeställningar framgent.

Om man tittar på den BNP-graf som jag visade inledningsvis kan man se att vi i dagsläget är långt ifrån någon normalitet. Det tar säkert ytterligare något eller några år innan vi är tillbaka på ruta ett.

Finansmarknadsminister Per Bolund (MP): Jag vill instämma i ledamöternas beröm av myndigheterna och deras agerande. Jag var inne på det i mitt anförande, men det är viktigt att igen understryka det. De har gjort väldigt stor nytta. Det har räddat många företag och många arbetstillfällen i Sverige.

Jag fick en fråga om korttidsarbete och permitteringsstödet. Jag vill understryka faran med att titta på varje enskild åtgärd för sig. Man måste titta på de samlade åtgärderna från regeringen. Korttidsarbete är en väldigt viktig bit men långt ifrån den enda.

Vi har också gett företag möjligheter att få anstånd med skattebetalningar och att få tillbaka likviditet via skattekontot för att de ska kunna fortsätta att ha människor anställda. Vi har omställningsstöden, som har varit otroligt viktiga för att företagen ska kunna klara av sina fasta kostnader och därmed behålla sina verksamheter och sina anställda. Vi har också Företagsakuten, där framför allt små och medelstora företag har kunnat få krediter för att överbygga den här svåra situationen.

Sammantaget har vi gjort väldigt stora insatser. Vi har också upprätthållit efterfrågan i ekonomin genom att förbättra trygghetssystemen, till exempel a-kassan. Det har gjort stor skillnad. De ekonomiska bedömare som tittar på åtgärderna noterar också att det har räddat hundratusentals arbetstillfällen i Sverige. Det är jag stolt över.

Samtidigt måste vi också ge människor möjligheter att hitta en annan väg. Där tror jag att utbildning är och kommer att vara en otroligt viktig väg framåt. Regeringen har kraftigt utökat antalet utbildningsplatser. Vi ser också att antalet studenter på exempelvis universitet och högskolor ökar snabbt.

Det är en god investering för både individen och samhället att individen vid sämre tider på arbetsmarknaden skaffar sig bättre kompetens och därmed får en bättre framtid när det gäller att få ett arbete. Vi har satt hundratusentals utbildningsplatser på plats just för att man ska kunna få den kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden. Det förbättrar också möjligheterna för att arbetslösheten ska sjunka snabbare framöver. Det är det vi hoppas kommer att ske.

Hans Lindblad, Riksgälden: Som svar på Ulla Anderssons fråga tycker jag att man stegvis ska fasa sig ur den expansiva politik som vi har. Inom stabilitetsrådet har vi inte diskuterat tajmning i någon större utsträckning. Men jag tror att man ska titta på att göra det stegvis och i takt med en tydlig återhämtning. Om man tittar på arbetslöshet, sysselsättning och andra saker kan man naturligtvis välja.

Det är klart att övervintringen har ett slut. En del av reformerna är tidsbegränsade, och då måste man fatta nya beslut. Ska man fortsätta med omsättningsstöd när omsättningen har gått upp och så vidare?

Jag tror alltid att det finns plats för utbudsreformer som leder till att förbättra ekonomins funktionssätt. De kan vara expansiva. Man kan växla några av de åtgärder man gör i dag mot andra typer av expansiv ekonomisk politik.

Jag tror som sagt inte att man behöver vara jätteorolig för en kortare period där det blir lite överhettat i ekonomin. Det kan vara bra. Men samtidigt måste man förr eller senare våga dra tillbaka.

Karolina Skog (MP): Jag vill börja med att tacka för väldigt intressanta dragningar och för era insatser under den här krisen. Det har varit helt avgörande för oss alla.

När man kommer in så här sent har flera frågor redan ställts. Jag ska därför inte förlänga i onödan. Men jag reflekterar över några saker när jag hör er. Det talas om en tudelad arbetsmarknad som i värsta fall kan bestå. Det talas också om att bostadsmarknaden och delar av aktiemarknaden har klarat krisen förvånansvärt bra. Jag tänker att detta rimligtvis kommer att sluta i att de växande ekonomiska klyftorna kan bli än större framöver.

Jag vill gärna höra era reflektioner kring det. Finns det en risk att läget biter sig fast? Vad kan man i så fall göra för att mildra en sådan effekt?

Ingela Nylund Watz (S): Jag vill också instämma i ett varmt tack för allt arbete som ni har gjort hittills och som ni säkert kommer att fortsätta göra.

Jag hade tänkt fråga om avvägningen mellan att ligga kvar med stödåtgärder och att med nödvändighet börja avveckla en del. Men eftersom det har varit ett så stort tema under förmiddagen lämnar jag det och tänker i stället fråga om en annan sak.

Hans Lindblad pratade om moral hazard, risken att en del företag väntar sig att staten under lång tid ska så att säga klara skivan och att nödvändig strukturomvandling av den anledningen uteblir. Vilka branscher bedömer ni har störst risk att hamna i den situationen?

Det kan vara bra för oss att höra hur ni ser på det. Vi vet till exempel vilka branscher som i dag tar emot mycket stödåtgärder. Därför skulle det vara intressant att höra hur ni resonerar om i vilka branscher det finns risk för det och som vi bör hålla särskild koll på?

Mattias Karlsson i Luleå (M): Jag vill också tacka för bra dragningar.

Jag har en fråga om riskerna för spridningseffekter från den europeiska banksektorn. Jag upplever att den är betydligt svagare än den svenska. Vilka konsekvenser kan det få för de svenska affärsbankerna?

Vi har inte pratat särskilt mycket om kommersiella fastigheter. Men vi har tagit upp det tidigare. Den finansiella stabiliteten har till stor del hotats av en

stor sektor kopplat till kommersiella fastigheter. Vi ser också att fastighetsbolag har oerhört dålig kassalikviditet med tanke på de kortfristiga skulderna. Har riskerna i den kommersiella sektorn ökat under det senaste året med pandemin?

Min sista fråga rör att vi i en normal konjunktur har en eftersläpning med företagskonkurser. Det såg vi efter finanskrisen. Några av de stödåtgärder som vi har beslutat om handlar om anstånd med exempelvis skatter, och företag har fått låna mer pengar. Eftersläpningen kanske blir värre i den här konjunktur-nedgången. Svenska banker är också oerhört exponerade mot företag som är högt skuldsatta.

Vilka risker ser ni för den finansiella stabiliteten ifall vi får ett betydligt högre konkursutfall det närmaste året?

Ordföranden: Tack för bra frågor, Mattias Karlsson!

Vi har en deadline att hålla. Klockan 11.30 ska Elisabeth Svantesson ha fått avsluta mötet. Det hänger ihop med att vi i morgon ska kunna klubba en extrabudget. Jag tror att vi alla vill att den kommer på plats. Med det medskicket har ni ungefär en och en halv minut att svara på de här sista frågorna. Då gör man kanske klokt i att välja någon fråga som man är särskilt intresserad av att svara på.

Finansmarknadsminister Per Bolund (MP): Jag kan börja med att kommentera det här med europeiska banker och spridningsrisker. Vi ska vara medvetna om risken när det gäller till exempel nödlidande lån på de europeiska marknaderna. Samtidigt kan vi konstatera att det nu är betydligt mindre nödlidande lån i det europeiska systemet än under finanskrisen. I Sverige har vi också förmånen att ha en väldigt liten andel nödlidande lån, minst i Europa. Det ska vi vara glada för.

Vår analys är inte heller att det finns någon stor, direkt spridningseffekt från den sydeuropeiska finansmarknaden till den svenska. Vi klarar ändå av att upprätthålla så att vi inte får in smittoeffekter i det svenska finansiella systemet. Det ser vi också ganska lite av på finansmarknaden, till exempel när det gäller nödlidande lån.

Jag vill också kort kommentera Karolina Skogs mycket relevanta fråga om hur vi kan förhindra att den här krisen får långvariga effekter i form av stora ekonomiska klyftor. När vi nu ska lyfta Sverige ur den finansiella krisen har vi ett stort ansvar att också ha stort fokus på hur vi kan ge dem som har störst utmaningar särskilt stöd. Det gäller till exempel människor som har låg utbildning. Vi vet att de har sämre möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Hur kan vi skapa bästa möjliga förutsättningar för dem att spetsutbilda sig och få en kompetens som arbetsmarknaden efterfrågar?

Jag konstaterar dessutom att det just under sådana här kriser är viktigt att ha trygghetssystem som fångar upp människor så att man inte faller mellan stolarna. Om man har en ekonomisk trygghet att utgå från är det mycket lättare

att vara aktiv och komma tillbaka i både utbildning och arbete. Det är en viktig lärdom, tycker jag.

Jag vill tacka för mycket bra frågor och en bra diskussion.

Hans Lindblad, Riksgälden: Jag börjar med Karolina Skogs fråga om fördelningseffekter. Det är viktigt att uppmärksamma det eftersom en för skev fördelning i ett samhälle hämmar tillväxten. Om den är för skev eller inte är en empirisk fråga, och vad man ska göra är i grunden en politisk fråga.

Vad gäller Ingela Nylund Watz fråga om moral hazard och i vilken bransch det är värst måste jag tänka igenom den. Jag har inte ställt mig den frågan själv. Men man kan se att de största riskerna finns i och tas inom den finansiella sektorn och förstås inom banksektorn. Det är alltså en form av svar.

Erik Thedéen, Finansinspektionen: Jag ska koncentrera mig på några frågor. Var är risken för moral hazard störst? Den är absolut störst i banksektorn och just kopplad till sektorer som har stor betydelse för banksektorn, inte minst den kommersiella fastighetssektorn. De behöver låna mycket, är starkt låneberoende. Ibland lånar de i banker och ibland på obligationsmarknaden. Men där finns kopplingar till det finansiella systemet som har inslag av too big to fail. Det gör att moral hazard i fastighetssektorn definitivt är en sådan risk.

Möjligtvis finns den också i andra stora kapitalintensiva branscher, till exempel flyg. Men det får väl framtiden utvisa.

När det gäller CRE (Commercial Real Estate) har vi gjort ganska ordentliga granskningar. Våra analyser säger att kommersiella fastigheter är väldigt räntekänsliga. Det räcker med ett par tre procentenheters uppgång i deras finansieringskostnad för att ett flertal av fastighetsbolagen ska hamna i i alla fall en svårare situation som, kombinerad med till exempel ökade vakanser, skulle kunna leda till kreditförluster.

Jag är definitivt bekymrad över den kommersiella fastighetssektorn. Vi har också höjt kapitalkraven på just den sektorn. Det fattade vi beslut om före krisen, och det kommer vi att genomföra. Det är en dominerade del av bankernas företagsutlåning.

Stefan Ingves, Riksbanken: När det gäller Karolina Skogs fråga om inkomstklyftor handlar det om två saker. Den ena är arbetsmarknaden. Man ska underlätta för och göra det möjligt för dem som är utanför arbetsmarknaden att komma in på den på ett bra sätt.

Den andra gäller den återkommande frågan om bostadsmarknaden. De som är utanför eller av olika skäl hålls utanför bostadsmarknaden bör kunna agera på och komma in på en bättre fungerande bostadsmarknad. Det leder också till omfördelningseffekter som är sådana att man inte skapar problem för dem som inget har medan man gynnar dem som redan har.

När det gäller EU-banker tror jag inte att banker inom EMU i dag är en särskilt stor risk för svenska banker. De frågorna och frågeställningarna är kända sedan mycket länge. Det finns inga överraskningar där.

Precis som Erik Thedéen noterar kräver kommersiella fastigheter nog någon form av punktbevakning, eftersom riskerna där är förhållandevis stora. Framför allt är riskerna stora om det sker stora förändringar i samhälls-ekonomi och inte minst i räntenivån.

På konkurssidans kan man vänta sig en viss eftersläpning. Så här långt har vi alltid haft fel när vi från vår sida har funderat på att konkurserna kommer att öka, och det har varit bra att vi har haft fel. Jag hoppas att vi nu har rätt. Men det är klart; det här är inte helt och hållet över än. Visst kommer det att komma konkurser framöver, men i betydligt mindre omfattning än om de åtgärder som olika aktörer har vidtagit inte hade genomförts.

Vice ordföranden: Stort tack för detta!

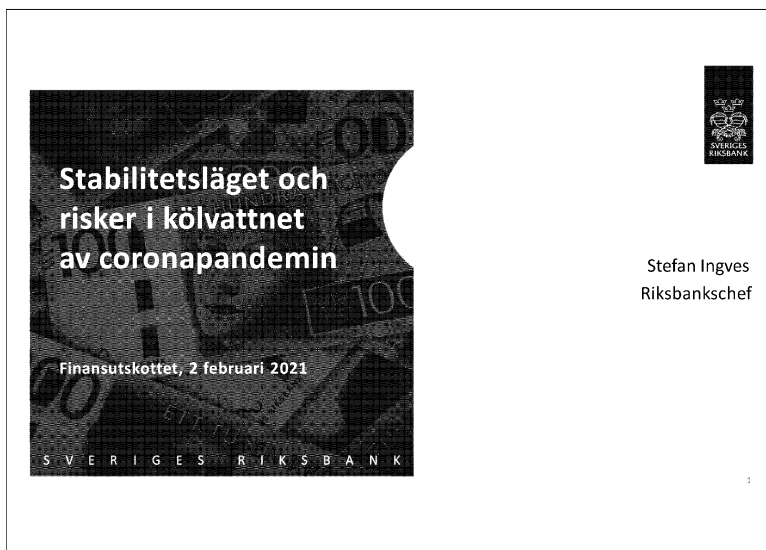
Jag kan konstatera att denna typ av utfrågningar och diskussioner alltid brukar vara väldigt intressanta. Ledamöterna får ha en bra diskussion med er gäster. I år kändes det extra viktigt att verkligen få till denna utfrågning med tanke på den pandemi och den kris som vi nu befinner oss i. Vi vet att riskerna för det finansiella systemet är extra stora under kriser och strax efteråt. Vi ser därför fram emot nästa års diskussion.

Med detta vill jag från utskottet och på alla ledamöters vägnar tacka Stefan Ingves från Riksbanken, Erik Thedéen från Finansinspektionen, Hans Lindblad från Riksgälden och finansmarknadsminister Per Bolund för att ni har deltagit här i dag. Tack för bra diskussioner. Vi önskar er en fortsatt fin dag.

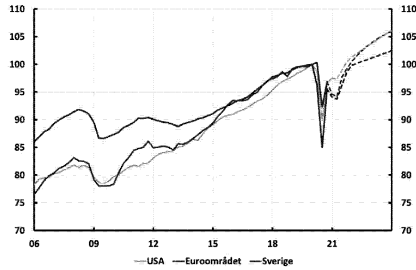
Därmed avslutar vi utfrågningen.

Bilder från utfrågningen

Bilder visade av Stefan Ingves, Riksbanken

Coronapandemin fortsätter att sätta djupa spår, och vägen tillbaka är lång och osäker

Index, 2019 kv1 = 100. Diagrammet visar BNP-utvecklingen i Sverige och omvärlden. De streckade linjerna avser Riksbankens prognoser från penningpolitisk rapport i november. Avser säsongsrensade data. Källor: Eurostat, SCB, U.S. Bureau of Economic Analysis och Riksbanken

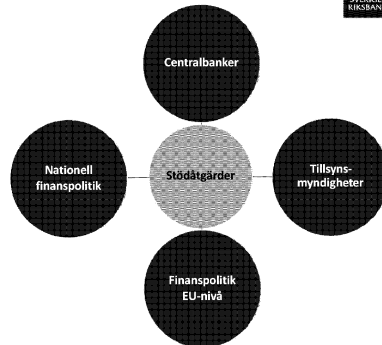
2

Historiskt omfattande stödåtgärder globalt har mildrat effekterna

- Betydande finanspolitiska stimulanser från regeringar världen över
- Centralbanker har kraftigt expanderat sina balansräkningar
- Sänkningar av buffertkrav och temporära lättnader i regelverk

...men delar av företagssektorn har drabbats hårt av krisen och underliggande problem i exempelvis europeisk banksektor riskerar att blottas när krisåtgärder dras tillbaka

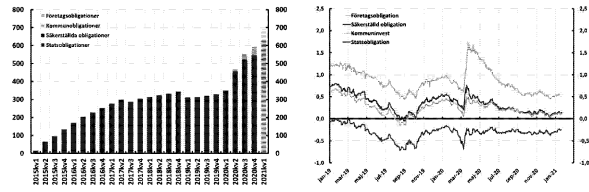
3

Förutsättningarna för att bedriva penningpolitik har ändrats

Riksbanken har bland annat gjort omfattande köp av värdepapper...

...vilket bidragit till att ränteläget har sjunkit och varit fortsatt lågt under krisen

Innehaven från till första kvartalet 2021 avser beslutade köp av statsobligationer, kommunobligationer och säkerställda obligationer. Avser nominella belopp uttryckt i miljarder. För företagsobligationer omfattar köpsbeslutet hela perioden fram till halvårsåret 2021, utan kvartalsvis fördelning. För första kvartalet 2021 visas en prognos. Höger diagram avser räntor på svenska obligationer med 5 års löptid.

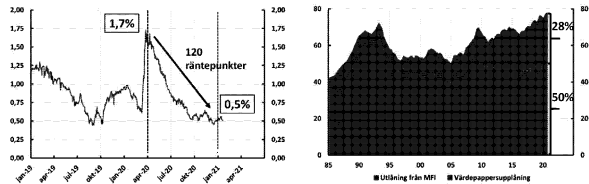
Källor: Macrobond och Riksbanken

4

Förutsättningarna för att bedriva penningpolitik har ändrats

Centralbankernas åtgärder bidrog till lägre räntor på företagsobligationer

Värdepappersupplåning allt viktigare för företagets finansiering

Avser räntan på företagsobligationer på andrahandsmarknaden. Diagrammet till höger avser procent av BNP. Procentangivelsen i diagrammet anger utlåning från MFI respektive värdepappersupplåning som andel av BNP tredje kvartalet 2020. Avser till följande svenska kronor och utländska valuta. Värdepappersupplåningen 1980-1994 bygger på Finansräkenskapernas äldre klassificeringar.

Källor: Macrobond och SCB

5

Vaccin bidrar till förbättrade framtidsutsikter, men vägen framåt är kantad av flera risker

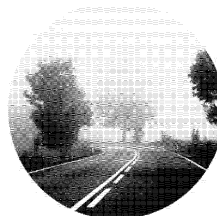

• Risker på kort sikt

- Positivt att vaccinering är igång men den höga smittspridningen och restriktioner fortsätter att bromsa den ekonomiska återhämtningen
- Konkurserna kan bli betydligt fler
- Om stödåtgärderna dras tillbaka för snabbt

• Risker på längre sikt

- Högre skuldsättning för stater och företag
- Aktörer räknar med att hela tiden bli "räddade"
- Negativa realräntor och låga räntor ännu längre
- Klimatrelaterade risker

6

Viktigt att olika politikområden samverkar för att bidra till återhämtningen

Stödåtgärder behövs fortfarande

- Riksbankens åtgärder effektiva för att hålla ränteläget lågt
- Finanspolitiken mer träffsäkert stöd åt drabbade sektorer
- Krävs omfattande ekonomisk-politiskt stöd under lång tid

Bankerna behöver fortsätta tillhandahålla krediter till företag och hushåll

- Kapital- och likviditetsbuffertar bör utnyttjas vid behov

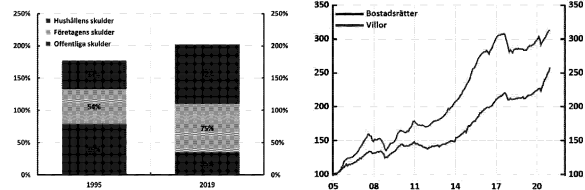
7

Fler åtgärder behövs för att minska riskerna med hushållens skuldsättning

De senaste 25 åren har hushållen i Sverige ökat sin skuldsättning medan den offentliga skuldsättningen minskat

Efter en mer dämpad period har bostadspriserna ökat kraftigt under pandemin

Procent av BNP. Procentangivelserna i diagrammet anger skulderna för respektive sektor som andel av BNP 1995 respektive 2019. Bostadspriserna anger ett index där januari 2005 = 100. Säsongsjusterade priser.

Källor: SCB och Vålguard

8

Coronapandemin belyser vikten av god motståndskraft i det finansiella systemet

När det ekonomiska läget tillåter bör **motståndskraften** åter stärkas. Bankernas **bufferar** bör byggas upp igen om de använts. Fastslogna **regelverk** bör behållas och inte urvattnas.

Bristerna på **företagsobligationsmarknaden** måste hanteras.

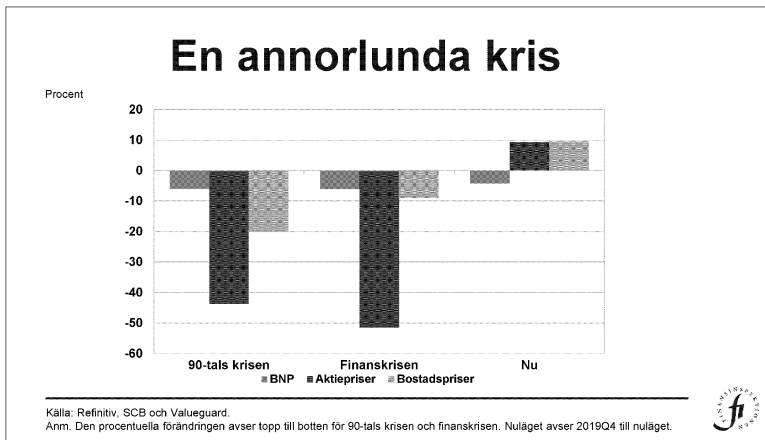
Åtgärder behövs för att minska **riskerna med hushållens skuldsättning**. Undantaget i **amorteringskravet** ska förbli tillfälligt.

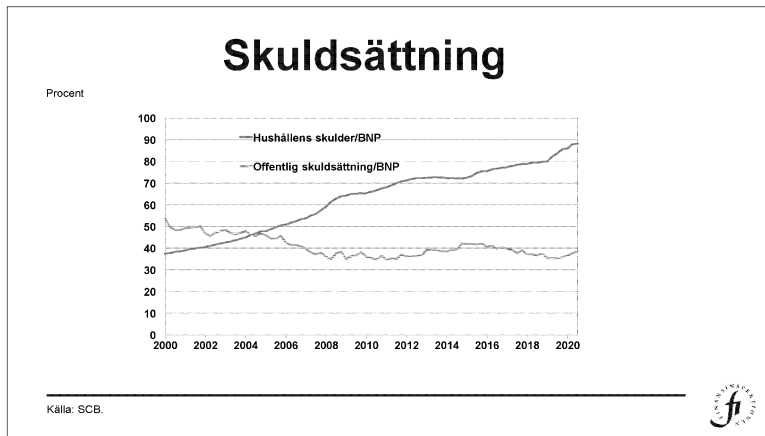
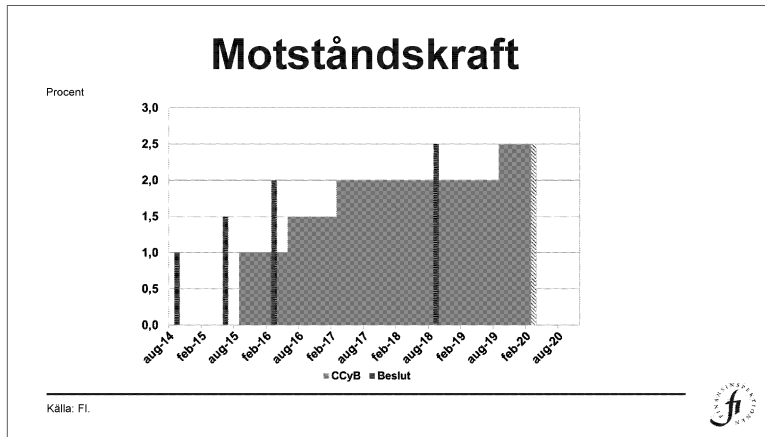

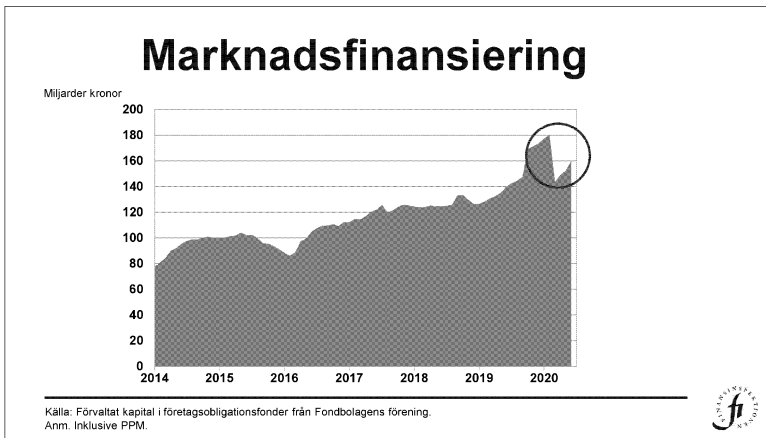
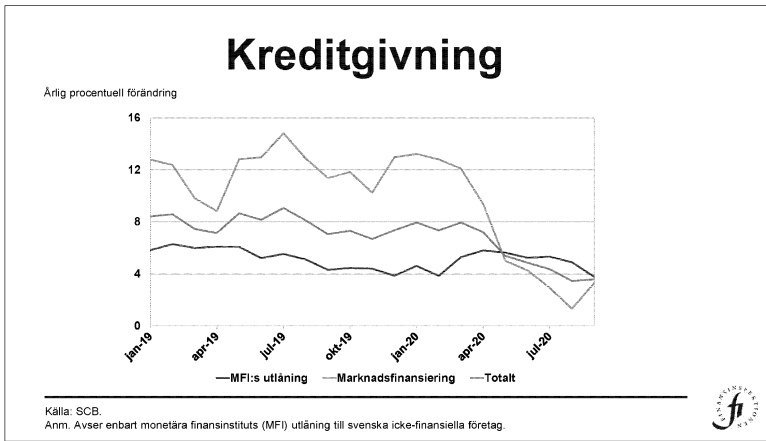
Klimatrelaterade risker behöver fortsatt vara en viktig del i tillsynen av finansiella institut och integreras i övervakningen av finansiell stabilitet.

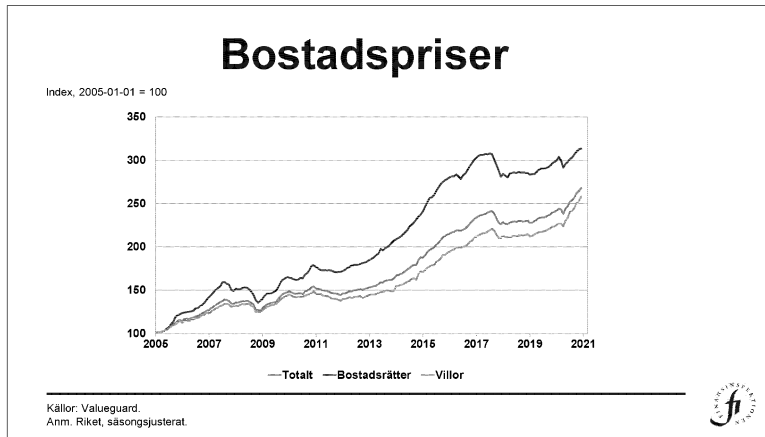
9

Bilder visade av Erik Thedéen, Finansinspektionen

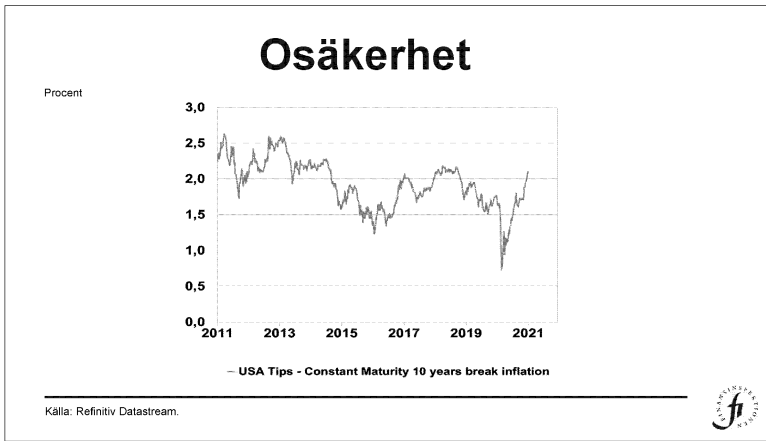

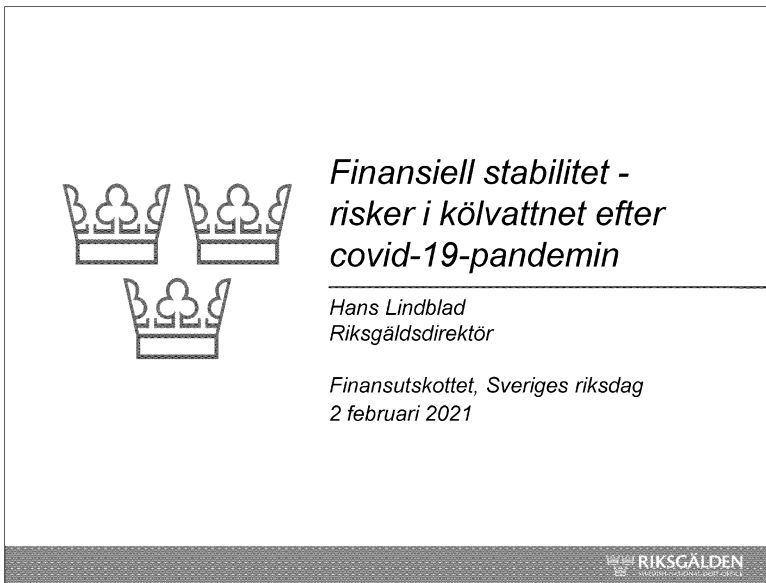

Vad gör FI nu?

- Följer den ekonomiska utvecklingen, och har fokus på att stödja återhämtningen
- Utvärderar stödåtgärder kontinuerligt
 - Utdelningar
 - Kontracykliska kapitalkravet
 - Amorteringskravet
- Arbetar med strukturella åtgärder:
 - Inom företagsobligations- och fondmarknaden
 - För att säkra finansiering av en hållbar omställning

Bilder visade av Hans Lindblad, Riksgälden

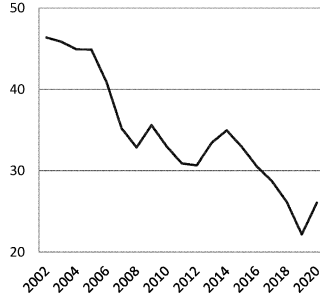
Vi står stabilt

Regelverk har hjälpt oss värna finansiell stabilitet

- Budgetlagen
- Finanspolitiska ramverket
- Bankkrisdirektivet
- Kapitaltäckningsregler
- Likviditetsregler

Statsskuld

Procent av BNP

Från överskott till stort underskott i pandemins spår

Riksgälden ställde snabbt om

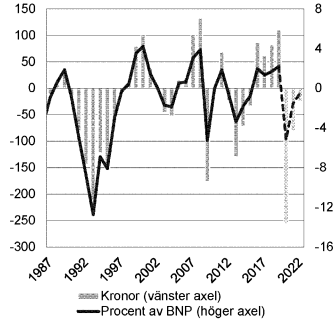
Agerade utifrån gamla och nya uppdrag

Höjde beredskapen

Statsbudgetens saldo

Miljarder

Procent

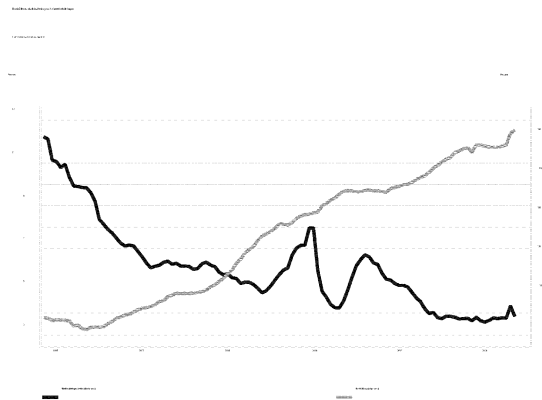

Nödvändiga åtgärder riskerar förstärka obalanser

RIKSGÄLDEN
SWEDISH NATIONAL DEBT OFFICE

Hög skuldsättning ökar sårbarheten

RIKSGÄLDEN
SWEDISH NATIONAL DEBT OFFICE

Fortsatt vaksamhet krävs

Vi behöver fortsätta hantera de ekonomiska konsekvenserna

Eventuella bakslag och osäkerhet måste hanteras

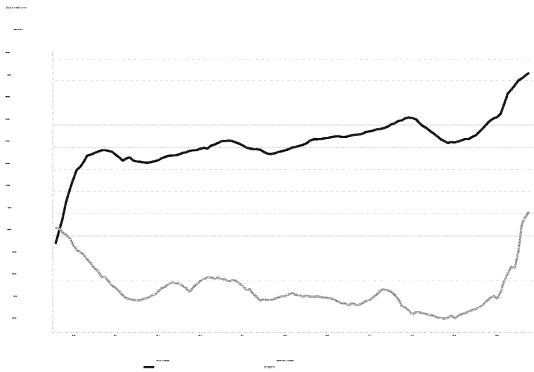
Riktade åtgärder snarare än breda stimulanser

Vi behöver ha beredskap för att effektivt kunna hantera en eventuell finansiell kris

RIKSGÄLDEN
Säkerhet. Stabilitet. Framtid.

En kortare kris kan få långsiktiga konsekvenser

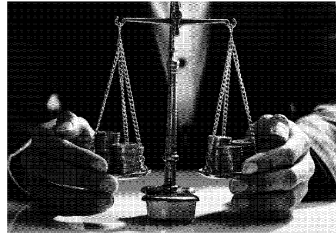
RIKSGÄLDEN
Säkerhet. Stabilitet. Framtid.

Ekonomin efter pandemin

Vissa strukturella förändringar i pandemins spår

Politiken leder till obalanser

En försiktig utfasning av åtgärder bör ske

RIKSGÄLDEN
SVERIGES NATIONÄLA KREDIT ÖFFET

Fortsatta risker för finansiell stabilitet

Vi har agerat för att värna stabiliteten i det finansiella systemet

Krisen är ännu inte över

Det finns utmaningar på längre sikt

Dagens stimulanspolitik bör växlas till en politik för långsiktig tillväxt och stabilitet

Högsta kreditbetyg

Flera lånekanaler

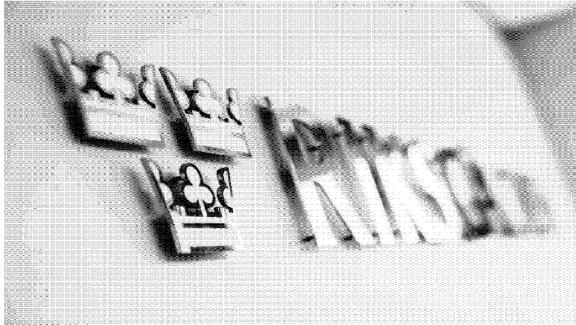
Låg statsskuld

Väletablerad emittent

RIKSGÄLDEN
SVERIGES NATIONÄLA KREDIT ÖFFET

Vi tryggar Sveriges ekonomi

RIKSGÄLDEN
SVERIGES RIKSREGERING